

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ
ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΑΤΡΑ ΚΑΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ**

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΦΩΤΕΙΝΗ
ΜΑΚΡΗ ΜΑΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΚΑΤΣΑΡΟΥ ΦΑΝΗ
Επίκουρος Καθηγήτρια

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

Πάτρα, Μάρτιος 1999

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	2690
----------------------	------

Η τριμελής επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής

Υπογραφή

Υπογραφή

Υπογραφή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	8
ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	10
ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	15
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	15
1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ	15
2. ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	19
α. Ορισμοί νοητικής υστέρησης	19
β. Χαρακτηριστικά νοητικής υστέρησης	20
3. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	22
α. Γενετικοί παράγοντες	22
β. Περιβαλλοντικοί παράγοντες	23
γ. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες	25
4. ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	27
α. Βαριά νοητική υστέρηση	27
β. Μέση νοητική υστέρηση	28
γ. Ελαφριά νοητική υστέρηση	29
δ. Παιδικός αυτισμός	29
5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	33
6. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	35
7. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	39
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	39
1α. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	39
1β. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ	42

2. ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ	44
3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	53
Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ	53
Α΄ ΜΕΡΟΣ	53
1. Επαγγελματικός προσανατολισμός	53
2. Επαγγελματική κατάρτιση	54
Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΦΟΡΕΙΣ	59
ΚΕΝΤΡΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΙΑ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΕΣ	59
1 ^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πατρών	59
Δημητρούκειο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου	61
Κέντρο Στήριξης Πολίτη και Οικογένειας του Δήμου Πατρέων	62
Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων Πάτρας	64
Γραφείο Επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες του Ο.Α.Ε.Δ. Πάτρας	65
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο Πατρών «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	66
Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής αγωγής και αποκατάστασης Μεσολογγίου «Παναγία Ελεούσα».	69
Γ΄ ΜΕΡΟΣ	75
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	75
Η επαγγελματική αποκατάσταση των νοητικά υστερούντων ατόμων	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI	78
Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	78
Α΄ ΜΕΡΟΣ: Η εργασία ως μέσο αποκατάστασης	78
Β΄ ΜΕΡΟΣ: Μορφές επαγγελματικής αποκατάστασης	84
α) Δημόσιος φορέας	84
β) Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού	85
γ) Αυτοαπασχόληση ή κατ' οίκον απασχόληση	87
δ) Προστατευμένα εργαστήρια	88
ε) Παραγωγικά εργαστήρια	90

Γ' ΜΕΡΟΣ: Αξιολόγηση της επαγγελματικής αποκατάστασης	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII	98
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ	98
1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ. ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	98
2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ. Λ. ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	105
3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ. ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII	109
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	109
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	124

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστούμε την υπεύδυνη καθηγήτρια κ. Κατσαρού Φανή για τη βοήθειά της στην πραγματοποίηση της πτυχιακής εργασίας.

Επίσης ευχαριστούμε θερμά το Επιστημονικό Συμβούλιο του Θεραπευτικού, παιδαγωγικού κέντρου «Η ΜΕΡΙΜΝΑ», τους υπόλοιπους φορείς επαγγελματικής κατάρτισης για τη συνεργασία τους, καθώς και τις οικογένειες που έχουν άτομο με νοητική καθυστέρηση και μας βοήθησαν με τις συνεντεύξεις τους, στην συγγραφή αυτής της μελέτης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Βασικός σκοπός αυτής της μελέτης είναι να εξετασθεί η κατάρτιση και η επαγγελματική αποκατάσταση που παρέχεται σήμερα στα άτομα με νοπτική υστέρηση από φορείς και ιδρύματα της Πάτρας και του Μεσολογγίου. Ταυτόχρονα εξετάζεται η ψυχοδυναμική της οικογένειας που έχει άτομο με νοπτική υστέρηση καθώς και η κρατική πρόνοια που παρέχεται σ' αυτή την ομάδα των ειδικών ατόμων.

Αρχίζουμε την ανάλυση της μελέτης με μία ιστορική αναδρομή της ειδικής αγωγής σχετικά με την νοπτική υστέρηση.

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε την έννοια, τα αίτια και τις βαθμίδες της νοπτικής υστέρησης ενώ κατόπιν κάνουμε λόγο για την πρόληψη, διάγνωση και αντιμετώπιση αυτής.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την εκπαίδευση και αποκατάσταση όλων των ειδικών ατόμων γενικά και των νοπτικά υστερούντων ειδικότερα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται η επαγγελματική κατάρτιση των νοπτικά υστερούντων ατόμων ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επαγγελματική αποκατάσταση των νοπτικά υστερούντων ατόμων και η αξιολόγηση αυτής.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στους διάφορους τομείς απασχόλησής του με τα άτομα με νοπτική υστέρηση.

Στο τέλος της μελέτης παραθέτονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν καθώς και οι προτάσεις που κάναμε για την αναβάθμιση της υπάρχουσας κατάστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για το φαινόμενο της αναπηρίας υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί, που πηγάζουν από διαφορετικές ιδεολογικό-πολιτικές αντιλήψεις αλλά και από διαφορετικές προοπτικές θεώρησης του προβλήματος.

Οι πιο πολλοί συγγραφείς όμως συμφωνούν στο ότι:

- Η κατάσταση αυτή υπάρχει έκ γενετής ή παρουσιάζεται αργότερα
- Η αναπηρία είναι μια λειτουργική βλάβη και ότι η ζωή του ανάπηρου δυσκολεύεται ουσιαστικά λόγω της αναπηρίας του.
- Η κατάσταση αυτή είναι συνέπεια παραμορφώσεως ή βλάβης της ανάπτυξης ή των λειτουργιών ή τραυματικών επιδράσεων των συστημάτων στάσης ή κίνησης
- Ο περίγυρος αντιδρά αρνητικά στην εμφάνιση του ανάπηρου (Δρ. Αθηνά Ζώνιου Σιδέρη, 1987).

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και ιδιαίτερα με νοπηκή υστέρηση αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στον τομέα της απασχόλησης και έτσι οδηγούνται στο περιθώριο αφού απομακρύνονται από την παραγωγική διαδικασία. Στατιστικές έρευνες ανάγουν το ποσοστό των νοπηκώς καθυστερημένων σε 1% έως 3% του γενικού πληθυσμού. Σύμφωνα με αυτά τα δεδομένα πρέπει να υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα τουλάχιστον 100 χιλιάδες νοπηκώς καθυστερημένοι (Ι. Παρασκευόπουλος, 1988, σελ. 25).

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ο ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση του χαρακτήρα κάθε ατόμου είναι αναμφισβήτητος. Για τα ειδικά παιδιά που είναι περισσότερο εξαρτημένα από τους γονείς τους, η στάση που θα πάρει η οικογένειά τους στο πρόβλημα της ανατροφής τους θα ορίσει το αν θα απομονωθούν και θα αποκοπούν από το κοινωνικό σύνολο ή το αν θα μπορέσουν να αναπτύξουν όλες τους τις πνευματικές και σωματικές ικανότητες ερχόμενα σε συνεχή επαφή με το περιβάλλον τους (Νιτσόπουλος, 1981).

Εκτός όμως από την οικογένεια, σημαντικός παράγοντας για την κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη των πνευματικών - σωματικών ικανοτήτων τους είναι η επαφή του νοητικά υστερημένου παιδιού με το σχολείο και με υπηρεσίες και κέντρα που προσφέρουν εκπαίδευση, ενημέρωση, συμβουλευτική.

Η αβάσιμη εκπαίδευση παρέχεται στα νοητικά υστερημένα άτομα από ειδικά σχολεία ή ειδικές τάξεις μέσα σε κανονικά σχολεία.

Μετά την βασική εκπαίδευση τα άτομα αυτά ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους παρακολουθούν προγράμματα ειδίκευσης με σκοπό την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Το πρόβλημα είναι ότι στην Ελλάδα είναι πολύ λίγα τα κέντρα που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση ενώ η αποκατάσταση είναι υποτυπώδης ή ανύπαρκτη. Αλλά και εκεί ακόμη που παρέχεται κάποια μορφή αποκατάστασης, τα άτομα με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν

προβλήματα που αφορούν το διδακτικό προσωπικό το οποίο πολλές φορές δεν είναι εξειδικευμένο ή τον εξοπλισμό του κέντρου που είναι ελλιπής ή ξεπερασμένος.

Η κατηγορία μάλιστα των νοητικά υστερούντων ατόμων είναι η πιο ευπαθής λόγω της ιδιαιτερότητας της όσον αφορά την κατάρτιση - επαγγελματική αποκατάσταση, κυρίως όταν πρόκειται για βαριά νοητική υστέρηση εκεί τα πράγματα είναι ιδιαίτερα δύσκολα.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να ερευνηθεί η μορφή και η ποιότητα της κατάρτισης που παρέχεται σήμερα στα άτομα με νοητική υστέρηση στην Πάτρα και στο Μεσολόγγι. Επίσης να ερευνηθεί ποιοι είναι οι φορείς και τα ιδρύματα που προσφέρουν αυτή την κατάρτιση καθώς και αν είναι δυνατή η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων αυτών.

Οι επί μέρους στόχοι της μελέτης μας είναι οι ακόλουθοι:

- α. Τι είναι νοητική υστέρηση και ποια τα χαρακτηριστικά
- β. Η επισήμανση των αιτιών που προκαλούν νοητική υστέρηση
- γ. Η επισήμανση των βαθμίδων της νοητικής υστέρησης
- δ. Η μελέτη του νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση και αποκατάσταση των νοητικά υστερούντων ατόμων
- ε. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην οικογένεια καθώς και με το νοητικά υστερημένο άτομο στην κοινότητα και στην κατάρτιση - αποκατάστασή του
- στ. Η παράθεση συμπερασμάτων - προτάσεων

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Αναπηρία:

Σύμφωνα με την Θ. Παπαφλέσσα (1984, σελ. 39), με τον όρο αναπηρία ονομάζουμε κάθε χρόνια βλάβη ή αλλοίωση των σωματικών, ψυχικών, πνευματικών λειτουργιών ή των συστημάτων του ανθρώπινου οργανισμού. Αυτή η βλάβη ή αλλοίωση, προκαλεί μείωση ή απώλεια της ικανότητας του ατόμου για πλήρη απόδοση μέσα στο κοινωνικό σύνολο χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα. Η αναπηρία μπορεί να είναι συγγενής ή επίκτητη.

Ανάπτυξη:

Κατά τον Παρασκευόπουλο (1985, σελ. 36, τόμος 1^{ος}) είναι μία προοδευτική σειρά από αλλαγές, σε δομές, λειτουργίες και μορφές συμπεριφοράς, οι οποίες τείνουν στην πλήρη ενεργοποίηση και εκδήλωση όλων των χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων του ατόμου.

Η ανάπτυξη είναι μία συνεχής διαδικασία και διαχωρίζεται σε επιμέρους περιόδους, που είναι οι ακόλουθοι:

- α. Προγεννητική περίοδος - βρεφική ηλικία (από τη σύλληψη ως το 2^ο έτος)
- β. Προσχολική περίοδος (από το 3^ο ως το 6^ο έτος)
- γ. Σχολική ηλικία (από το 7^ο ως το 11^ο έτος)
- δ. Εφηβική ηλικία (από το 12^ο ως το 20^ο έτος)

Διάγνωση:

Η διάγνωση συνίσταται στην διαπίστωση της νοητικής καθυστέρησης, την εξεύρεση των πιθανών αιτιών, τον καθορισμό του βαθμού ανεπάρκειας και την κατάταξη του παιδιού σε μια κατηγορία νοητικώς καθυστερημένων (Ι. Παρασκευόπουλος, 1979, σελ. 70).

Αποκατάσταση:

Σύμφωνα με την Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη (1987, σελ. 6) είναι το σύνολο των ιατρικών, οικονομικών, παιδαγωγικών και κοινωνικών μέτρων, που πρέπει να έχουν ως σκοπό, την πρόληψη της αναπηρίας ή την μετρίαση μιας ήδη υπάρχουσας αναπηρίας και των συνεπειών της, ώστε με αυτό τον τρόπο να επιτραπεί η παρουσία του ανάπηρου στην κοινωνική ζωή ή να διευκολυνθεί η ίδια.

Ειδική αγωγή:

Σύμφωνα με τον Γεώργιο Κρουσταλάκη (σελ. 13) «Ειδική αγωγή» δεν είναι μία απλή εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία προγραμματίζεται και ασκείται σε παιδιά και εφήβους, που παρουσιάζουν κάποια απόκλιση από το κανονικό αλλά μια συνολική βοήθεια ζωής, που πρέπει να παρέχεται σε όλα εκείνα τα άτομα, που κατατρέχονται υπό την πίεση κάποιας προσωπικής αντίξοης κατάστασης.

Επαγγελματική αποκατάσταση:

Είναι η τελευταία φάση της αποκατάστασης που ακολουθεί την ιατρική θεραπεία. Παρόλο που μπορεί να αρχίζει στη διάρκεια της

ιατρικής αντιμετώπισης του αρρώστου, ολοκληρώνεται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την επαγγελματική εκπαίδευση και τέλος με την τοποθέτηση σε εργασία. Τελικός στόχος είναι η κοινωνική και επαγγελματική ένταξη του ατόμου (Εκλογή, Ιαν -Φεβ - Μαρτ. 1993).

Επαγγελματική κατάρτιση:

Εννοούμε την θεωρητική εκπαίδευση και την πρακτική άσκηση για την απόκτηση ή την αναβάθμιση επαγγελματικών προσόντων που διευκολύνουν την άμεση είσοδο, την παραμονή ή την επιστροφή στην παραγωγική διαδικασία (Καϊλας - Πολεμικός-Φιλίππου, σελ. 207, τόμος Α').

Κοινωνικοποίηση:

Κατά τον Τσαούση (σελ. 145) είναι η διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου σε ένα κοινωνικό σύνολο. Αυτό σημαίνει α) ότι το άτομο αποκτά μια θέση μέσα στο σύνολο και β) ότι το άτομο γίνεται μέρος του συνόλου και επομένως φορέας της κοινωνικής κληρονομιάς που θεμελιώνει τη συλλογική ταυτότητα.

Νοητική ανάπτυξη:

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1985, σελ. 157) ο όρος νοητική ανάπτυξη αναφέρεται στις μεταβολές που συμβαίνουν στις γνωστικές ικανότητες με την πάροδο της ηλικίας.

Νοητική υστέρηση:

Ο Αμερικάνικος Σύνδεσμος της Νοητικής Ανεπάρκειας δίνει τον εξής ορισμό: Νοητική υστέρηση είναι μια γενική διανοητική λειτουργία σημαντικά κάτω του μέσου όρου που εμφανίζεται κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής περιόδου και συνοδεύεται από ανεπάρκειες στην ικανότητα προσαρμογής (Ν. Καϊλας - Ν. Πολεμικός - Γ. Φιλίππου, σελ. 650, τόμος Β').

Οικογένεια:

Κατά τον Τσαούση Δ. (1987, σελ. 441) η οικογένεια ορίζεται ως ομάδα ευρύτερη από το ζευγάρι που αποτελεί τη διαρκή και νόμιμη γενετήσια ένωση. Περιλαμβάνει τους συζύγους, τα παιδιά τους και συχνά τρίτα πρόσωπα που συνδέονται με τους συζύγους με στενούς συγγενικούς δεσμούς.

Στιγματισμός:

Σύμφωνα με την Α. Ζώνιου - Σιδέρη (1986, σελ. 153), με τον όρο αυτό εννοούμε την κατάσταση του ατόμου, το οποίο έχει αποστερηθεί πλατειά κοινωνική αποδοχή. Το στίγμα είναι άμεσα συνδεδεμένο και εξαρτημένο από τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες κάθε κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, διακρίνουμε ότι όλες τις εποχές και σ' όλους τους πολιτισμούς οι άρρωστοι και οι ανάπηροι αντιμετωπίζονται ως άτομα που «ξέφευγαν» από την ανθρωπίνη φύση, ως άτομα που ευθύνονται για την κατάστασή τους και τους αποδίδονται μαγικές δυνάμεις, δυνάμεις δαιμονικές που προκαλούν το φόβο στους μη ανάπηρους. (Α. Ζώνιου - Σιδέρη, 1991, σελ. 22).

Η πνευματική ανεπάρκεια ήταν ήδη γνωστή στον αρχαίο κόσμο. Όπως παρατηρεί η Μ. Πετρούτσου το πρόβλημα των καθυστερημένων παιδιών στην πρώτη φάση αντιμετωπίστηκε με την εξαφάνισή τους. Ο Καιάδας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ένα από τα σύμβολα της περιόδου εκείνης (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 153).

Οι πρώτες αναφορές στον Ελλαδικό χώρο έρχονται από τον Όμηρο. Ο ίδιος συνιστά μουσική για εσωτερική ψυχική γαλήνη του αρρώστου, καθώς επίσης και εργασία για τη θεραπεία των ψυχώσεων.

Στην κλασική εποχή έχουμε αναφορές στον Δημόκριτο, ο οποίος απαιτούσε αγωγή για όλους χωρίς διάκριση.

Οι Εβραίοι, σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη δεν επέτρεπαν στους «τυφλούς και παράλυτους να μπαίνουν στον οίκο». Στα κείμενα και τις δοξασίες των Εβραίων η αρρώστια και η φυσική ανωμαλία είναι ποινές του Θεού, για αμαρτίες του παρελθόντος (Α. Ζώνιου-Σιδέρη, 1991, σελ. 74,75).

Όσον αφορά την Βυζαντινή εποχή, «εποχή της πρόνοιας, επικρατεί η τάση προς τα φιλανθρωπικά έργα με την ίδρυση πτωχοκομείων, ορφανοτροφείων, τυφλοκομείων, ασύλων ανιάτων κλπ.

Η νεοελληνική εποχή από το 1821 έως το 1900 ασχολείται πιο έντονα με τη θέσπιση μέτρων για τη δημόσια υγιεινή και την ανάπτυξη κοινωνικής πρόνοιας και αντίληψης (Α. Ζώνιου - Σιδέρη, 1991., σελ. 75).

Η Ελλάδα, σε σχέση με τις προηγμένες χώρες δεν έχει μακρόχρονη παράδοση όσον αφορά την ανάπτυξη του Τομέα της Ειδικής Αγωγής (Κοιν. Εργασία, Τεύχος 13, 1989).

Ο 20^{ος} αιώνας αρχίζει για την ειδική αγωγή με την ίδρυση ειδικών σχολείων και ιδρυμάτων, με στόχο την προστασία, την περίθαλψη, την εκπαίδευση και αργότερα την επαγγελματική κατάρτιση, με βάση τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής.

Το 1906 ιδρύεται με την επωνυμία «Οίκος Τυφλών» στην Καλλιθέα Φιλανθρωπική Εταιρεία με στόχο την προστασία - εκπαίδευση τυφλών παιδιών ηλικίας 7 -18 ετών. Πρώτη διευθύντρια είναι η Ειρήνη Λασκαρίδου η οποία και εισήγαγε το σύστημα γραφής των τυφλών στην Ελλάδα, το σύστημα Μπράιλ (Braille).

Το 1923 ιδρύεται από το Αμερικανικό Ίδρυμα «Εγγύς Ανατολή» το πρώτο ειδικό σχολείο για τα κωφάλαλα παιδιά (Α. Ζώνιου - Σιδέρη, 1991, σελ. 77).

Το 1937 ιδρύθηκε στην Καισαριανή Αττικής με πρωτοβουλία της Ρόζας Ιμβριώτη, το πρώτο δημόσιο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο με την επωνυμία «Ειδικόν Σχολείον Ανωμάτων και Καθυστερημένων παιδιών» που ένα χρόνο αργότερα μετονομάσθηκε «Πρότυπον Ειδικόν Σχολείον Αθηνών» (Κοινωνική Εργασία, τεύχος 13^ο, 1989, σελ. 6).

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μέχρι περίπου το 1950, η αγωγή των ανάπηρων παιδιών ασκείται από την ιδιωτική πρωτοβουλία και συνήδως υπό «Ιδρυματική» μορφή (Α. Ζώνιου - Σιδέρη, 1991, σελ. 86).

Την δεκαετία 1960-1970 τα ιδιωτικά ειδικά σχολεία και οικοτροφεία αυξήθηκαν. Όμως οι ανάγκες του αποκλείοντος παιδικού πληθυσμού δεν ήταν δυνατό να αντιμετωπισθούν εξολοκλήρου από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Το 1969 στα πλαίσια του Τμήματος Προγραμματισμού και Μελετών του Υπουργείου Παιδείας συστάθηκε «Γραφείο Ειδικής Αγωγής», ενώ το 1970 άρχισε να λειτουργεί τμήμα μετεκπαίδευσης δασκάλων στο «Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης», (Κοινωνική Εργασία, Τεύχος 13, 1989, σελ. 7).

Το Μάρτιο του 1981 η Βουλή των Ελλήνων γήφισε ομόφωνα το νόμο 1143 με τον οποίο η Ειδική Αγωγή καθιερώνεται ως τομέας του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Προοδευτικά ο αριθμός των ειδικών σχολείων αυξήθηκε όπως αυξήθηκαν οι οργανικές θέσεις διδακτικού προσωπικού και οι θέσεις ειδικών κλάδων. Αναμορφώθηκε το πρόγραμμα μετεκπαίδευσης των δασκάλων στην Ειδική Αγωγή, ενώ συγκροτήθηκαν 5 ομάδες εργασίας από ειδικούς εκπαιδευτικούς και επιστήμονες άλλων ειδικοτήτων για την μελέτη και σύνταξη των σχεδίων και των αναλυτικών προγραμμάτων των ειδικών σχολείων όλων των τύπων.

Οι σημερινές δραστηριότητες του Υπ. Ε.Π.Θ. αποσκοπούν στην αναβάθμιση του Τομέα Ειδικής Αγωγής για πλήρη σχολική - επαγγελματική - κοινωνική ενσωμάτωση του «ειδικού» μαθητικού πληθυσμού (Κοιν. Εργασία, τεύχος 13, 1989).

2. ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

α. Ορισμοί νοητικής υστέρησης

Ο Binet, προσπάθησε να ορίσει τη νοητική υστέρηση με αναφορά σε εξελικτικά κριτήρια: Καθυστερημένο είναι το παιδί που από την άπουη της νοητικής εξέλιξης εξομοιώνεται με ένα κανονικό παιδί μικρότερης ηλικίας. Είναι όμως ένα παιδί που εξελίσσεται αργά και που η ανάπτυξή του θα σταματήσει στο δρόμο (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 82).

Ο Tredgold, ορίζει τη νοητική υστέρηση ως μια κατάσταση ανεπαρκούς νοητικής ανάπτυξης τέτοιου βαθμού και είδους, ώστε να μην μπορεί το άτομο να προσαρμοστεί στο συνηθισμένο περιβάλλον του και να ζει χωρίς επίβλεψη, έλεγχο, προστασία και βοήθεια των συνανθρώπων του (Α. Σταύρου, 1986, σελ. 255).

Ο Edgar Doll, υποστηρίζει ότι το άτομο με νοητική ανεπάρκεια:

α) είναι κοινωνικά ανίκανο, δηλ. παρουσιάζει ανεπάρκεια στις κοινωνικές και επαγγελματικές του δραστηριότητες και γενικά σ' όλο το φάσμα της κοινωνικής προσαρμοστικότητας.

β) νοητικά βρίσκεται κάτω του φυσιολογικού επιπέδου

γ) χρονικά εμφανίζεται η νοητική υστέρηση από τη γέννηση ή πολύ νωρίς στην παιδική ηλικία

δ) η κοινωνική του ανωριμότητα συνεχίζεται και μετά την παιδική ηλικία, σ' όλη του τη ζωή

ε) οφείλεται η νοητική υστέρηση σε οργανικά αίτια

στ) παραμένει ανίατη (Λ. Σταύρου, 1986, σελ. 256).

Ο πιο πρόσφατος και γενικότερα αποδεκτός ορισμός διατυπώθηκε το 1961 από επιστήμονες πολλών μαζί ειδικοτήτων του Αμερικανικού Συνδέσμου Νοητικής Καθυστέρησης (American Association of Mental Deficiency). Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό νοητική υστέρηση αναφέρεται σε γενική διανοητική λειτουργία σημαντικά κατώτερη από το φυσιολογικό που εμφανίζεται κατά την διάρκεια της αναπτυξιακής περιόδου και συνοδεύεται από ανεπάρκειες στην ικανότητα προσαρμογής» (Ν. Μάνος, 1988, σελ. 454).

β. Χαρακτηριστικά νοητικής υστέρησης

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της νοητικής υστέρησης μπορούν να συνοχιστούν στα εξής:

Πρώτον η διαταραχή δεν περιορίζεται στη νοημοσύνη, αλλά εκτείνεται στο σύνολο των ψυχικών, κάποτε μάλιστα και των αισθησιοκινητικών λειτουργιών. Η νοητική ανεπάρκεια συνοδεύεται π.χ. από ατελή προσαρμογή στο φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, μειωμένη συναισθηματικότητα, αγιδυμικές διαταραχές, προσβολή της κινητικότητας, γλωσσική ανεπάρκεια κ.α. (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 84).

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό της νοητικής υστέρησης είναι η μονιμότητα, το μη επανορθώσιμο της διαταραχής. Ο καθυστερημένος

νοπτικά δεν είναι δυνατόν να μεταμορφωθεί σε άτομο κανονικής νοημοσύνης. Εκείνο που επιδιώκεται με τις ιατρικές φροντίδες και την ειδική αγωγή είναι η αξιοποίηση του δυναμικού που απομένει και προπαντός η προσαρμογή στο περιβάλλον, που δεν είναι αναγκαστικά συνάρτηση της νοημοσύνης (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 84).

Άλλο γνώρισμα της νοπτικής ανεπάρκειας είναι ο αργός ρυθμός και η πρόωρη παύση της ανάπτυξης των ψυχικών λειτουργιών. Επιπλέον, η κάθε λειτουργία έχει το δικό της ρυθμό και το δικό της χρονικό όριο. Συνήθως, δυσμενέστερη είναι η εξέλιξη των λογικών και ορισμένων άλλων γνωστικών μηχανισμών. Σε σύγκριση π.χ. με την ψυχοκινητική λειτουργία, η αντίληψη και η παράσταση του χώρου και του χρόνου εξελίσσονται με βραδύτερο ρυθμό και η ανάπτυξή τους παύει νωρίτερα (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 84).

3. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

α. Γενετικοί παράγοντες

Τα γενετικά αίτια οφείλονται κυρίως σε ανωμαλίες των χρωμοσωμάτων και σε ανωμαλίες του μεταβολισμού.

Η συνηθέστερη μορφή ανωμαλίας χρωμοσωμάτων είναι το τριπλό χρωμόσωμο, η ονομαζόμενη τρισωμία. Στις περιπτώσεις αυτές, αντί για 45 χρωμοσώματα, υπάρχει ένα επιπλέον, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται επιπλοκές στη σωματική και νοητική ανάπτυξη. Το τριπλό αυτό χρωμόσωμα άλλοτε παρουσιάζεται στο 13^ο, στο 15^ο ή στο 18^ο ζεύγος, οπότε προκαλεί βαριά μορφή νοητικής καθυστέρησης και σωματικές παραμορφώσεις και άλλοτε στο 21^ο ζεύγος, οπότε προκαλεί το σύνδρομο της μογγολοειδούς ιδιοπείας ή σύνδρομο Down. Το σύνδρομο Down συναντάται μια φορά σε κάθε 700 ζωντανές γεννήσεις και αποτελεί το 10% έως 20% των περιπτώσεων μέσης και βαριάς νοητικής καθυστέρησης (Παρασκευόπουλος, 1979, σελ. 45).

Πλείστες επίσης χρωμοσωμικές ανωμαλίες οφείλονται στις διαταραχές των χρωμοσώμων του φύλου. Μία τέτοια ανωμαλία είναι η απουσία δεύτερου χρωμοσώμου στο 23^ο ζεύγος, γνωστή ως σύνδρομο Turner όπου συναντάται μόνο στα κορίτσια και χαρακτηρίζεται από δυσπλασία των γεννητικών οργάνων και νοητική καθυστέρηση. Μία άλλη ανωμαλία των χρωμοσώμων του φύλου είναι η παρουσία ενός επιπλέον χρωμοσώμου στο 23^ο ζεύγος, γνωστή ως σύνδρομο

KlineFelter, το οποίο συναντάται αποκλειστικά στα αγόρια (Παρασκευόπουλος, 1979, σελ.46).

Οι ανωμαλίες μεταβολισμού αναφέρονται στη βιοχημική σύσταση των χρωμοσωμάτων και είναι οι ακόλουθες: α) Φαινυλοπυροσταφυλική ιδιοτεία ή PKU: Τα άτομα αυτά έχουν ξανθά μαλλιά και γαλανά μάτια. Η αντιμετώπιση της έλλειψης του ενζύμου αυτού γίνεται με ειδική διαίτα του παιδιού, β) Γαλακτοζαιμία: αιτία είναι η έλλειψη ενζύμου που μετατρέπει τη γαλακτόζη σε γλυκόζη. Η συσσώρευση γαλακτόζης στο κεντρικό νευρικό σύστημα προκαλεί νοητική καθυστέρηση, γ)Κρετινισμός: αιτία του Κρετινισμού είναι η ατροφία του θυροειδούς αδένου, η οποία καθυστερεί την ανάπτυξη του σώματος και προκαλεί νοητική καθυστέρηση. Είναι γνωστός ως νανισμός, δ)Υδροκεφαλία: παρουσιάζεται μετά από αύξηση της ποσότητας υγρού στις κοιλότητες του κρανίου. Η πάθηση αυτή αντιμετωπίζεται με ακτινοθεραπεία ή εγχείρηση (Φ. Στάθης, σελ. 43,44).

β. Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Εδώ συμπεριλαμβάνονται:

ι) οι προσβολές κατά την κύηση οι οποίες μπορεί να προκληθούν:

Από τη χρήση φαρμάκων ή οινοπνευματωδών ποτών από τη μέλλουσα μητέρα

Επίσης οι ακτινοβολίες μπορούν να προκαλέσουν βαρύτατες και σχεδόν αναπόφευκτες αλλοιώσεις στο έμβρυο, έτσι ώστε να είναι

μάλλον βέβαιο ότι θα προκύψει μια σοβαρή νοητική ανεπάρκεια ή άλλη ψυχική διαταραχή.

Στους νοσογόνους παράγοντες πρέπει ακόμα να προστεθούν και οι ποικίλες δηλητηριάσεις του μητρικού οργανισμού.

Επίσης προσβολές της μητέρας στη διάρκεια της κύησης από ορισμένες μολυσματικές ασθένειες είναι δυνατό να αποθούν μοιραίες για την πνευματική εξέλιξη του παιδιού.

Ακόμη σημαντικοί παράγοντες για την πρόκληση πνευματικής καθυστέρησης είναι οι τραυματισμοί, η ατελής διατροφή της εγκύου, η συναισθηματική ζωή της εγκύου καθώς και οι διαταραχές που προκαλούνται στον οργανισμό του παιδιού από την ασυμβατότητα του παράγοντα Rhesus (Αντ. Κυπριωτάκης, 1959, σελ.98-101).

ii) Οι επιπλοκές κατά τον τοκετό όπου μπορεί να προκαλέσουν: Ανοξαιμία, η οποία αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα νοητικής καθυστέρησης. Πρόκειται για μη τροφοδότηση του εγκεφάλου με το αναγκαίο οξυγόνο με συνέπεια ανεπανόρθωτες αλλοιώσεις των εγκεφαλικών κυττάρων, σε περίπτωση που κατά την έξοδο από το μητρικό κόλπο καθυστερήσει η πρώτη αναπνοή του παιδιού.

Επίσης οι τραυματισμοί και τα ατυχήματα κατά τον τοκετό προκαλούν συχνά διάσπαση των εγκεφαλικών κυττάρων και αιματώματα στον εγκέφαλο τα οποία έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη μετέπειτα ζωή του παιδιού.

Τέλος ο πρόωρος τοκετός αποτελεί εξαιρετική περίπτωση με δυσοίωνες προοπτικές για τη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού, σωματική και νοητική (Φ. Στάθης, σελ. 45).

iii) οι διάφορες αιτίες κατά την παιδική ηλικία οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν νοητική καθυστέρηση.

Αυτές είναι:

- α) Ασθένειες, όπως εγκεφαλίτιδα, μηνιγγίτιδα, πολυομελίτιδα κλπ
- β) Τραύματα που προκαλούνται στην κρανιακή χώρα και κυρίως στον εγκέφαλο
- γ) Κακή διατροφή
- δ) Δηλητηριάσεις
- ε) Ελαττωματικά αισθητήρια όργανα
- στ) Ενδοκρινολογικές ανωμαλίες
- ζ) Ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον (Φ. Στάθης, σελ. 46).

γ. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες

Είναι γνωστό ότι η ανάπτυξη του βρέφους και του μικρού παιδιού εξαρτάται όχι μόνο από τις κληρονομικές προδιαθέσεις του και τις καλές συνθήκες προληπτικής υγιεινής με την έννοια της καλής διατροφής, αποφυγής νοσήσεως κλπ αλλά και από την καλή συναισθηματική σχέση του βρέφους με τη μητέρα του, η οποία πρέπει

επίσης να ανταποκρίνεται τόσο στις νοπτικές όσο και στις κοινωνικές ανάγκες του παιδιού.

Είναι επίσης γνωστό ότι οι γονείς από τις κατώτερες κοινωνικο-οικονομικά τάξεις μπορεί να μην είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών τους, με αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά να εμφανίζουν τη λεγόμενη ψυχοκοινωνική καθυστέρηση. Κοινωνική νοπτική υστέρηση είναι μία μορφή νοπτικής υστέρησης που δεν οφείλεται σε γενετικά - κληρονομικά αίτια αλλά σε περιβαλλοντικά. Η νοπτική καθυστέρηση επέρχεται μετά τη γέννηση του παιδιού λόγω δυσμενών περιβαλλοντικών συνθηκών, χαμηλού επιπέδου νοπμοσύνης των γονιών, έλλειψης εμπειριών κοινωνικοποίησης.

Τα προληπτικά μέτρα στο επίπεδο αυτό αναφέρονται στις ενέργειες εκείνες με τις οποίες γίνεται πρώιμη διάγνωση ιδίως στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας περίθαλψης, σε παιδικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία, σχολεία κλπ. Ο ρόλος του παιδίατρου στο σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικός, όπως και των άλλων επιστημόνων που ασχολούνται με την υγεία του παιδιού. Αυτό προϋποθέτει, εκτός των άλλων, και κατάλληλη εκπαίδευση του παιδιού. Παράλληλα, υπάρχει ανάγκη να γίνουν παρεμβάσεις στις οικογένειες αυτές ως εξής:

α. Κατάλληλη συναισθηματική υποστήριξη

β. Εκπαίδευση σε θέματα σχετικά με τις συναισθηματικές, νοπτικές και κοινωνικές ανάγκες του παιδιού

γ. Κατάλληλη κοινωνικο-οικονομική υποστήριξη (Γ. Τσιάντης, 1993, σελ. 164).

4. ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

α. Βαριά νοητική υστέρηση

Τα άτομα που εντάσσονται στην κατηγορία αυτή ονομάζονται ιδιώτες. Έχουν δείκτη νοημοσύνης μικρότερο από 25 και πνευματική ηλικία κάτω από 3 έτη. Από την πλευρά της φυσικής εμφάνισης, το πρόσωπο των ατόμων αυτών είναι συνήδως ανέκφραστο και απαθές η δεξιότητα των κινήσεων τους έκδηλη, η λειτουργία μερικών αισθήσεων ατελής.

Η βαριά εξάλλου νοητική ανεπάρκεια συνοδεύεται συνήδως από σωματικές ανωμαλίες, όπως είναι το μικρό ανάστημα, το ασύμμετρο πρόσωπο, οι κρανιακές ανωμαλίες, το στενό μέτωπο, τα ακανόνιστα αυτιά, τα κοντά και σχεδόν ισομεγέδη δάκτυλα κλπ.

Από την άποψη των γνωστικών λειτουργιών, η κριτική ικανότητα απουσιάζει ή βρίσκεται σε υποτυπώδη κατάσταση, η φαντασία, η μνήμη, η προσοχή υπολειτουργούν, η γλωσσική ικανότητα παραμένει σε βρεφικό επίπεδο και δεν επιτρέπει την επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους.

Παρόμοια κατάσταση παρατηρείται και στους τομείς των συναισθημάτων και της κοινωνικής προσαρμογής. Η κοινωνική εξέλιξη παύει γύρω στο 10^ο έτος της ζωής των ατόμων αυτών, χωρίς πάντως να ξεπεράσει το επίπεδο ενός κανονικού τετράχρονου παιδιού. Τα άτομα με βαριά νοητική υστέρηση αποτελούν περίπου το 2% με 3% του

συνολικού πληθυσμού των νοητικά υστερούντων (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 87).

β. Μέση νοητική υστέρηση

Τα άτομα αυτής της κατηγορίας ονομάζονται ασκήσιμοι και σύμφωνα με το βασικό κριτήριο του Binet, δεν μπορούν να κατανοήσουν το γραπτό λόγο ούτε να τον χρησιμοποιήσουν στην επικοινωνία τους με τους άλλους. Είναι όμως σε θέση να αποκτήσουν με τη μίμηση και την άσκηση ορισμένες γνώσεις, που θα τους επιτρέψουν να αυτοεξυπηρετούνται με στοιχειώδη έστω τρόπο, να εκτελούν μια απλή εργασία που δεν χρειάζεται ιδιαίτερη επιδεξιότητα και πρωτοβουλία.

Από την πλευρά της φυσικής εμφάνισης δεν υπάρχουν σοβαρά ελαττώματα ούτε παραμορφώσεις, αλλά συνήθως τα άτομα αυτά προδίδονται από την έκφραση και τις ψυχοκινητικές τους αντιδράσεις. Από την άποψη την νοητικής εξέλιξης, η πνευματική τους ηλικία δεν ξεπερνά το 7 έτη και ο δείκτης νοημοσύνης κυμαίνεται από 25 μέχρι 50. Η αντιληπτική και η παραστατική λειτουργία βρίσκονται σε ανεκτό επίπεδο, η προσοχή παρουσιάζεται ασταδής, η μάθηση προχωρεί με πολύ αργό ρυθμό, το λεξιλόγιο παραμένει φτωχό και η σύνταξη απλοϊκή. Κάθε εξέλιξη των νοητικών δεξιοτήτων παύει γύρω στο 12^ο έτος της ζωής τους.

Από την άποψη της κοινωνικότητας και της προσαρμογής, οι αντιδράσεις των ατόμων αυτών είναι συχνά αντιφατικές. Είναι συνήθως υπάκουοι και αφοσιωμένοι στα πρόσωπα από τα οποία εξαρτιούνται. Οι

αγιδυμίες τους εκδηλώνονται με θορυβώδη τρόπο. Ενοχλούνται από την αλλαγή περιβάλλοντος ή από την παρουσία ξένων στο δικό τους περιβάλλον. Τα άτομα με μέση νοητική υστέρηση αποτελούν το 10% του συνολικού πληθυσμού των διανοητικά υστερούντων (Αντ. Κυπριωτάκης, 1989, σελ. 88).

γ. Ελαφριά νοητική υστέρηση

Τα άτομα με αυτό το βαθμό υστέρησης είναι γνωστά και σαν εκπαιδεύσιμα και αποτελούν το 85% του πληθυσμού των νοητικά υστερούντων. Στην προσχολική περίοδο τα άτομα αυτά αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες και αυτοεξυπηρέτηση πριν από την ηλικία των 5 ετών και δύσκολα μπορούμε να τα διακρίνουμε από τα άλλα παιδιά της ίδιας ηλικίας. Παρουσιάζουν μικρή καθυστέρηση στις κινητικές και αντιληπτικές ικανότητες. Μπορούν να αποκτήσουν σχολικές γνώσεις μέχρι το επίπεδο της ΣΤ΄ Δημοτικού, συνήθως όμως αυτό γίνεται όταν φθάσουν στο τέλος της εφηβικής ηλικίας. Σαν ενήλικα μπορούν να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορούν να αυτοσυντηρηθούν. Χρειάζονται, όμως καθοδήγηση και βοήθεια όταν βρεθούν κάτω από έντονες κοινωνικές ή οικονομικές πιέσεις (Ν. Μάνος, 1988, σελ. 455).

δ. Παιδικός αυτισμός

Ο αυτισμός εκδηλώνεται κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών της ζωής του παιδιού και οφείλεται σε οργανικά, κληρονομικά ή

ψυχολογικά αίτια. Οι βασικότερες πρωτογενείς διαταραχές με τις οποίες εκδηλώνεται, είναι το κλείσιμο του παιδιού τον εαυτό του και η ανάγκη για αμεταβλητότητα στο περιβάλλον που ζει.

Τα αυτιστικά παιδιά, όταν γεννιούνται δεν παρουσιάζουν παθολογικά προβλήματα. Ως προς το βάρος και το ύψος αναπτύσσονται κανονικά. Τα αισθητήρια όργανα δεν παρουσιάζουν ελαττώματα, άσχετα αν γίνεται σωστή επεξεργασία των ερεθισμάτων. Το σώμα των περισσότερων παρουσιάζει μια λειτουργική δυσκαμψία και προβλήματα στον κινητικό συντονισμό.

Υπολογίζεται ότι το 25% των αυτιστικών παιδιών έχουν σχεδόν κανονική νόσηση. Ο αυτισμός και η νοητική υστέρηση δεν είναι ταυτόσημα αλλά μπορούν να συνυπάρχουν. Το αυτιστικό παιδί φαίνεται να ζει στο δικό του κόσμο. Δεν ενδιαφέρεται για τα πρόσωπα και τα αντικείμενα του περιβάλλοντός του. Αναζητάει τη μοναξιά και παίζει μόνο του. Μπορεί να επικοινωνήσει με τους ενήλικες, κυρίως μέσω του παιχνιδιού. Αν δεχτεί τον ενήλικα, κολλά σ' αυτόν και του είναι πολύ δύσκολο να τον αλλάξει και να δεχτεί κάποιον άλλο. Ο λόγος του είναι μονότονος και άρρυθμος. Δεν χρησιμοποιεί το α' πρόσωπο. Οι κινήσεις του σώματος στερεότυπες. Τα αυτιστικά παιδιά είναι πολύ ευαίσθητα στον τρόπο με τον οποίο τους απευθύνεται ο λόγος. Δείχνουν γυχρά και ανέκφραστα στις εκδηλώσεις αγάπης των άλλων. Αξιοπρόσεκτο είναι το βλέμμα των αυτιστικών παιδιών. Πολλές φορές μας κοιτάζουν χωρίς να μας βλέπουν σαν να είμαστε διάφανα σώματα.

Όταν αρχίσουν να μας κοιτάζουν, έχουμε μια πρώτη ένδειξη επικοινωνίας με την πραγματικότητα.

Η σύγχυση του αυτισμού με την νοητική υστέρηση προέρχεται από τη συχνή συνύπαρξη αυτιστικών στοιχείων και νοητικής καθυστέρησης στο ίδιο άτομο. Οι σπουδαιότερες διαφορές είναι:

α) Στη νοητική υστέρηση το πρόβλημα εντοπίζεται κυρίως στην ανικανότητα για επίλυση πρακτικών προβλημάτων, ενώ στον αυτισμό στην αδυναμία για επικοινωνία και στις ιδιομορφίες της συμπεριφοράς. Για το καθυστερημένο παιδί επιδιώκονται κυρίως, η ανάπτυξη των ικανοτήτων του ενώ για το αυτιστικό η προσπάθεια επικεντρώνεται στη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα σ' αυτό και το περιβάλλον, καθώς και στη βελτίωση της συμπεριφοράς του.

β) Οι ιδιομορφίες της συμπεριφοράς του αυτιστικού ατόμου δεν υπάρχουν στο νοητικά υστερημένο, του οποίου η συμπεριφορά είναι μεν ανάλογη με το νοητικό του επίπεδο, αλλά προσαρμοσμένη στους κοινωνικούς κανόνες

γ) Αντίθετα με το αυτιστικό, το υστερημένο νοητικά παιδί επιδιώκει την επαφή με την πραγματικότητα και κυρίως με τα πρόσωπα που το περιβάλλουν

δ) Το νοητικά υστερημένο παιδί δεν παρουσιάζει τις μεταπτώσεις του αυτιστικού στο ρυθμό ανάπτυξής του. Αναπτύσσεται αργά μεν, αλλά σταδιακά, χωρίς άλματα ή παλινδρομήσεις

ε) Το νοπτικά υστερημένο παιδί δεν έχει τις διαταραχές του αυτιστικού στην επεξεργασία των ερεθισμάτων, που δέχεται με τις αισθήσεις

στ) Οι προβλέψεις για την εξέλιξη και την κοινωνική προσαρμογή των νοπτικά υστερημένων ατόμων έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας από ότι οι αντίστοιχες των αυτιστικών παιδιών (Σ. Σταμάτης, 1987, σελ. 19-23, 33-35).

5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

Ο βασικότερος τρόπος αντιμετώπισης της νοητικής καθυστέρησης είναι η πρόληψη, γιατί αν για όλες τις παθολογικές περιπτώσεις η πρόληψη είναι προτιμότερη από τη θεραπεία, για τη νοητική καθυστέρηση είναι σχεδόν η μοναδική δυνατότητα. Και αυτό γιατί η νοητική υστέρηση δεν είναι ασθένεια που μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη λήψη φαρμάκων ή με χειρουργική επέμβαση, αλλά μια κατάσταση που μόλις εμφανισθεί και εδραιωθεί, γίνεται μόνιμη και συνοδεύει το άτομο σε όλη του τη ζωή (Παρασκευόπουλος, 1979, σελ. 62).

Οι βασικοί τομείς που πρέπει να καλύπτει ένα πρόγραμμα πρόληψης είναι:

α) Η υγιεινή περίθαλψη της μητέρας κατά τον χρόνο της κύησης και κατά τον τοκετό. Επίσης πρέπει να ενισχυθεί και να επεκταθεί σε όλα τα διαμερίσματα της χώρας ο δεσμός της προστασίας της μητρότητας.

β) Η υγιεινή περίθαλψη του παιδιού σε όλα τα στάδια της αναπτύξεώς του και ιδιαίτερα στα πρώτα έτη της ζωής του. Για το σκοπό αυτό απαιτείται κυρίως η καθιέρωση υποχρεωτικού προληπτικού εμβολιασμού η αναδιοργάνωση της Σχολιατρικής Υπηρεσίας, και η πλαισίωσή της με παιδοψυχίατρο, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό και ειδικό παιδαγωγό, ώστε το παιδί να εξετάζεται από άποψη όχι μόνο σωματική, αλλά και ψυχοπνευματική. Επίσης η ενίσχυση του δεσμού της

παιδικής προστασίας και η αποκατάσταση των απροστάτευτων παιδιών με το δεσμό της υιοθεσίας.

γ) Η κατάλληλη εκπαίδευση η οποία θα προστατεύσει το παιδί από αναπτυξιακές επιπλοκές και θα το βοηθήσει να φθάσει στο ανώτερο δυνατό επίπεδο ανάπτυξης και πλήρους αξιοποίησης των ικανοτήτων του.

Γι' αυτό απαιτείται η διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με βάση όχι μόνο τη φυσική, αλλά και την πνευματική ηλικία των παιδιών και τη σχολική τους ωριμότητα η εξατομίκευση της διδασκαλίας, η ίδρυση κέντρων αγωγής καθυστερημένων ατόμων σε όλα τα διαμερίσματα της χώρας, καθώς και ιδιαιτερούτων εκπαιδύσεως ειδικού προσωπικού.

δ) Η ενίσχυση του δεσμού της οικογένειας με την παροχή οικονομικής, ιατρικής και καθοδηγητικής βοήθειας καθώς και με την ίδρυση κέντρων γενετικής καθοδηγήσεως και οικογενειακού προγραμματισμού.

ε) Η διενέργεια ερευνών βιολογικών, ψυχολογικών, παιδαγωγικών και στατιστικών για να καθοριστούν τα αίτια των διαφόρων μορφών νοητικής καθυστέρησης και οι τρόποι καταπολέμησής τους.

στ) Η διαφώτιση του κοινού κυρίως πάνω σε θέματα υγιεινής διαβίωσης και ανατροφής των παιδιών. Επίσης τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να βοηθήσουν στην πρόληψη της νοητικής

υστέρησης. Ιδιαίτερη ανάγκη διαφώτισεως έχουν οι μητέρες (Παρασκευόπουλος, 1979, σελ. 63-64).

6. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

Η διάγνωση δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά η αρχή για την κατάρτιση και την εφαρμογή του κατάλληλου προγράμματος θεραπείας, αγωγής, επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής αποκατάστασης.

Απαιτείται κλινική αξιολόγηση δηλ. εκτίμηση των ειδικών ικανοτήτων και ανεπαρκιών του παιδιού.

Σκοποί της κλινικής αξιολόγησης είναι:

- α. Η γενική διάγνωση της νοητικής καθυστέρησης
- β. Η πρόγνωση για την εξέλιξή του
- γ. Ο προγραμματισμός της σχολικής ζωής και της κοινωνικής αποκατάστασης του παιδιού

Για να γίνει σωστή διάγνωση απαιτούνται πληροφορίες που θα προέλθουν από:

- α) Το οικογενειακό περιβάλλον
- β) Το εξελικτικό ιστορικό του παιδιού
- γ) Την παρούσα κατάσταση του παιδιού στους τομείς:
 - i) της σωματικής ανάπτυξης
 - ii) του ψυχολογικού τομέα

iii) της κοινωνικής προσαρμογής

iv) της σχολικής επίδοσης

Η διαγνωστική ομάδα αποτελείται από τους:

α. Παιδοψυχίατρο, ο οποίος αξιολογεί το ιατρικό ιστορικό

β. Ψυχολόγο, ο οποίος αξιολογεί τη νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού καθώς και την κοινωνική του προσαρμογή

γ. Κοινωνικό λειτουργό, ο οποίος αξιολογεί το οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού

δ. Παιδαγωγό, ο οποίος εφαρμόζει το τελικό πόρισμα της διάγνωσης στην πράξη (Φ. Στάδης, σελ. 46-47).

7. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

Η θεραπεία της διανοητικής καθυστέρησης αρχίζει με τον καθορισμό και τη θεραπεία των σωματικών προβλημάτων όπως διαιτολογικά προβλήματα και επιληπτικές διαταραχές. Εμπλουτισμός των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων είναι αρκετός καμιά φορά για να βοηθήσει τα παιδιά με ήπια ή μεταιχμιακή καθυστέρηση στην πνευματική και κοινωνική τους ανάπτυξη, όταν ένα στερητικό οικογενειακό περιβάλλον συνέβαλε στην καθυστέρηση της ανάπτυξης του παιδιού. Οι περισσότερες μορφές θεραπείας είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να βοηθήσουν το καθυστερημένο άτομο να μεγιστοποιήσει τις ικανότητές του για αυτοφροντίδα και κοινωνική και επαγγελματική λειτουργικότητα. Έτσι η θεραπεία περιλαμβάνει προγράμματα κοινωνικοποίησης όπου διδάσκονται ομιλία, υγιεινή, σχολικές και διαπροσωπικές δεξιότητες καθώς και επαγγελματική εκπαίδευση όπου δίνεται η ευκαιρία στο άτομο να εργαστεί μέσα σε ένα προστατευτικό πλαίσιο.

Όλο και περισσότερο έχει δοθεί έμφαση στο να κρατηθούν ακόμη και τα σοβαρά καθυστερημένα άτομα μέσα στην κοινωνία και έξω από ιδρύματα, ώστε να μεγιστοποιηθεί η κοινωνικοποίησή τους και η ικανότητά τους να λειτουργήσουν στην κοινωνία. Ορισμένα πνευματικά καθυστερημένα παιδιά μπορεί να χρειαστούν ειδικά σχολεία - οικοτροφεία που να μπορούν να τα βοηθήσουν με τα σοβαρά τους συμπεριφοριστικά προβλήματα και ορισμένα βαριά καθυστερημένα παιδιά με σωματικές αναπηρίες μπορεί να χρειαστούν ειδικά ιδρύματα.

Αλλιώς η θεραπεία αποσκοπεί στο να βοηθήσει να κρατηθεί το παιδί στο σπίτι του ή σε ειδικό πρόγραμμα υιοθεσίας και στο να πάρει εκπαίδευση και άσκηση μέσα στην κοινότητα.

Οι εκπαιδευτικές μονάδες που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα για τα εκπαιδεύσιμα σχολικά διανοητικά υστερημένα άτομα είναι: 1) Τα ειδικά σχολεία - οικοτροφεία 2) τα ημερήσια ειδικά σχολεία 3) οι παράλληλες ειδικές τάξεις. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθούν και οι περιοδεύοντες ειδικοί δάσκαλοι. Η παράλληλη ειδική τάξη θεωρείται σήμερα η προτιμότερη ειδική εκπαιδευτική μονάδα για τα εκπαιδεύσιμα άτομα. Αφ' ενός επιτρέπει τη συναναστροφή με κανονικούς συνομήλικους και αφ' ετέρου προσφέρει τη δυνατότητα παροχής ενός ειδικού και ολοκληρωμένου προγράμματος προσαρμοσμένου στις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα του παιδιού, χωρίς τις δυσμενείς επιδράσεις της απομόνωσης (N. Μάνος, 1988, σελ. 458-459).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1α. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

- Το δικαίωμα μιας φυσιολογικής ζωής, όπου γίνεται σεβαστή η αυτοδιάθεση και η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια τους
- Το δικαίωμα μιας κατάλληλης υγειονομικής φροντίδας με όσα βοηθήματα και ειδικές προσαρμογές χρειάζεται
- Το δικαίωμα εκπαίδευσης, τεχνικής κατάρτισης και αποκατάστασης βοήθειας, συμβουλευτικών υπηρεσιών, υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, και όποιων άλλων υπηρεσιών που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις δυνατότητες στο μέγιστο ώστε να εξασφαλιστεί η ενσωμάτωσή τους στη ζωή της κοινότητας.
- Το δικαίωμα οικονομικής και κοινωνικής ασφάλειας, και το δικαίωμα ενός ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου
- Το δικαίωμα μιας παραγωγικής απασχόλησης και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις

- Το δικαίωμα να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους σε κάθε στάδιο του οικονομικού και κοινωνικού προγραμματισμού
- Το δικαίωμα να ζουν με την οικογένεια τους, και να συμμετέχουν σε όλες τις κοινωνικές, δημιουργικές και υψαγωγικές δραστηριότητες
- Το δικαίωμα να συμμετέχουν στο νομικό και πολιτικό σύστημα
- Το δικαίωμα προστασίας από κάθε είδους εκμετάλλευση, κακομεταχείριση ή ταπεινωτική αντιμετώπιση (Κοινωνική Εργασία, έτος 1ο, τεύχος 40, 1995, σελ. 243).

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες, όπως είναι φανερό, έχουν και αυτοί τα δικαιώματά τους, κανένα από τα οποία δεν είναι χαρακτηριστικά αποκλειστικό ή υπερβολικό. Είναι απλώς τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων. Στην ουσία, απορρέουν από το δικαίωμα της αυτοπραγμάτωσης και της αυτογνωσίας και της κοινωνικής επικοινωνίας, με τις οποίες μπορεί αυτή η αυτοπραγμάτωση να επιτευχθεί.

Η άρνηση δικαιωμάτων σε έναν άνθρωπο, σημαίνει άρνηση τους σε όλους. Κανείς δεν πρέπει να περάσει όλη τη ζωή του χωρίς να κάνει την πιο υπέροχη γνωριμία - εκείνη του εαυτού του. Αυτό αποτελεί δικαίωμα όλων των ανθρώπων - με ειδικές ανάγκες, ή όχι.

Η αυτογνωσία πρέπει να είναι μια αδιάκοπη διαδικασία που αρχίζει με τη γέννηση και σωματικά τουλάχιστον, σταματάει με το θάνατο,

αλλά που δεν θα πραγματοποιηθεί παρά μόνο αν δοθούν στον άνθρωπο με ειδικές ανάγκες τα ίδια δικαιώματα να διακινδυνεύσει, να βγει στον κόσμο και να εκφράσει αυτή την αξία ως ανθρόπινο ον (Λεο Μπουσκάλια, «Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους», σελ. 252).

Η υπόθεση της απελευθέρωσης των κοινωνικών μειονοτήτων των αναπήρων από το περιθώριο και η κοινωνική τους ενσωμάτωση, είναι υπόθεση που μας αφορά όλους. Γιατί όλοι σε κάποια στιγμή της ζωής μας μπορεί να γίνουμε ανάπηροι ή να αποκτήσουμε ανάπηρο παιδί. Πριν λοιπόν φθάσουμε στο σημείο να αισθανθούμε τη σκληρότητα της κοινωνίας στο ίδιο μας το σώμα ή στο σώμα των απογόνων μας, έχουμε χρέος, απέναντι στον εαυτό μας και στους απογόνους μας και όσο ακόμη είμαστε ικανοί να σταματήσουμε, να ενισχύουμε - με τη δική μας συναίνεση ή αδράνεια - τους μηχανισμούς και τους δεσμούς, που επιβάλλουν την απομόνωση των αναπήρων (Εκλογή Απριλ.-Μαΐ.-Ιούν., 1988, σελ. 89).

1β. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Στις 20/12/71 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έκανε δεκτή τη «Διακήρυξη για τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων» τα άρθρα της διακήρυξης αυτής είναι:

Άρθρο 1: Βασικά δικαιώματα. Ο νοητικά καθυστερημένος άνθρωπος, όσο αυτό είναι δυνατόν, έχει τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους ανθρώπους.

Άρθρο 2: Δικαίωμα στις παροχές (υγεία και εκπαίδευση). Ο νοητικά καθυστερημένος άνθρωπος έχει δικαίωμα να απολαμβάνει κατάλληλη ιατρική περίθαλψη, καθώς και τέτοια μόρφωση, πρακτική εξάσκηση, αποκατάσταση και προώθηση, ώστε να αναπτύσσονται οι ικανότητες του κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Άρθρο 3: Απασχόληση και οικονομική εξασφάλιση. Ο νοητικά καθυστερημένος έχει δικαίωμα στην οικονομική εξασφάλιση και στην παραγωγική διαδικασία.

Άρθρο 4: Οικογενειακή και κοινοτική ζωή. Όπου είναι δυνατόν, ο νοητικά καθυστερημένος άνθρωπος θα έπρεπε να ζει με την οικογένειά του ή με μια θετή οικογένεια και να συμμετέχει στις διάφορες μορφές κοινοτικής ζωής. Η οικογένεια με την οποία ζει πρέπει να λαμβάνει ενίσχυση.

Άρθρο 5: Κηδεμονία. Ο νοπτικά καθυστερημένος άνθρωπος δικαιούται να έχει έναν διακεκριμένο κηδεμόνα, αν το απαιτούν η προσωπική του ευημερία και τα συμφέροντα του.

Άρθρο 6: Προστασία από κατάχρηση και παραμέληση. Ο νοπτικά καθυστερημένος άνθρωπος δικαιούται να προστατεύεται από την εκμετάλλευση, την περιφρόνηση και κάθε εξευτελιστική μεταχείριση. Επίσης ευθύνη για εγκλήματα και νομική διαδικασία. Αν κατηγορηθεί για αδίκημα, δικαιούται μια έντιμη εκδίκαση της υπόθεσης του ενώπιον του δικαστηρίου, το οποίο κρίνει λαμβάνοντας υπόψη τη νοπτική καθυστέρηση.

Άρθρο 7: Ακολουθούμενη διαδικασία, όταν παραστεί ανάγκη, περιορισμού των δικαιωμάτων. Αν ένας νοπτικά καθυστερημένος άνθρωπος λόγω της βαρύτητας της καθυστέρησής του δεν είναι σε θέση να ασκεί πλήρως και με εύλογο τρόπο τα δικαιώματά του, ή αν κριθεί να αφαιρεθούν με δικαστική απόφαση όλα ή μερικά δικαιώματα, η διαδικασία αφαίρεσης πρέπει να παρέχει επαρκή νομική ασφάλεια έναντι κάθε μορφής κατάχρησης (Christoph Anstontz, Βασικές αρχές της παιδαγωγικής για τα νοπτικά καθυστερημένα άτομα, σελ. 45-46, Κεφάλαιο II).

2. ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Ο πολύπτυχος και ευαίσθητος τομέας της ειδικής αγωγής άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά στη χώρα μας κατά τη δεκαετία του '70.

Το 1985 υψφίζεται ο Ν. 1566 για τη «δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», στον οποίο ενσωματώθηκε με ιδιαίτερο κεφάλαιο η νομοθεσία ειδικής αγωγής. Με το νόμο αυτό αποκλείεται η περιθωριοποίηση της ειδικής αγωγής και τονίζεται η συνευθύνη όλων των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και των συναφών κοινωνικών φορέων για τη σωστή ανάπτυξη και λειτουργία του τομέα αυτού με στόχο την κατάργηση των υποτιμητικών διακρίσεων σε βάρος των παιδιών με ειδικές ανάγκες, τη σχολική και κοινωνική ενσωμάτωση και αλληλοαποδοχή τους, την καλλιέργεια και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ως και το επιτυχές πέρασμα από το σχολείο στην ενεργό ζωή με σεβασμό στην αξία και αξιοπρέπεια κάθε ατόμου (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995 σελ. 142, τόμος β').

Η γενικότερη θέση του κράτους για τους «νοητικώς υστερούντες» τη μεταπολιτευτική περίοδο, συμπυκνώνεται στο σκεπτικό ότι τούτοι συναποτελούν ένα σύνολο «αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού» ατόμων, οι ελαφρότερες περιπτώσεις των οποίων μπορούν τα τύχουν προγραμματισμένης «ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και απασχόλησης. Τα άτομα αυτά μπορούν με κατάλληλη

εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, να ενταχθούν στην κοινωνία ως παραγωγικά και ανεξάρτητα μέλη τους.

Η ειδική εκπαίδευση σύμφωνα με τον Δ. Στασινό (ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα 1906-1989 σελ. 224), των ατόμων αυτών, όπως άλλωστε του συνόλου των παιδιών - κανονικών και μη, στην προσχολική, δημοτική και μέση βαθμίδα καθώς και η ειδική επαγγελματική τους κατάρτιση παρέχονται από το κράτος «δωρεάν» σε δημόσια σχολεία. Μια τέτοια εκπαίδευση έχει ως σκοπό:

1. Την ολόπλευρη και αποτελεσματική ανάπτυξη του συνόλου των ικανοτήτων των ατόμων αυτών
2. Τη δημιουργία κλίματος «αλληλοαποδοχής» τους με το κοινωνικό σύνολο και
3. Την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Τόσο από το κράτος όσο και από τον ιδιωτικό τομέα δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι οι «νοητικώς υστερούντες» διαθέτουν πράγματι ένα αξιοποιήσιμο απόθεμα δυνάμεων. Γι' αυτό, τα διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει, κατά κύριο λόγο, να στοχεύουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Ο νόμος 1222/1972 «περί μετεκπαιδύσεως του εκπαιδευτικού προσωπικού Δημοτικής Εκπαίδευσης, καθώς και ιδρύσεως 17 ειδικών Δημοτικών Σχολείων για την εκπαίδευση των νοητικά καθυστερημένων παιδιών, δεν δίνει κίνητρα για ομαλοποίηση - ενσωμάτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο κοινωνικό σύνολο.

Όμως, το δικαίωμα των γονιών για κοινή ζωή και μάθηση των νοητικά καθυστερημένων με τα κανονικά παιδιά είναι πολύπλευρα δεμελιωμένο. Βασίζεται στις αρχές της ισονομίας και ισότητας των πολιτών μπροστά στο νόμο, αλλά και στο πνεύμα της δημοκρατικής μας κοινωνίας και αποτελεί συγχρόνως, ένα βήμα για περισσότερη ανθρωπιά και για κοινωνική ειρήνη.

Η ισότητα δικαιωμάτων και η αποδοχή νοητικά καθυστερημένων ατόμων ανάμεσα σε κανονικά σχολεία είναι μια ανθρώπινη απαίτηση, μια κανονιστική ισοτιμία, ανεξάρτητα από την πραγματική τους αξία. Σε αρκετές χώρες του κόσμου ρυθμίστηκε νομοθετικά η κοινή διδασκαλία για πνευματικά καθυστερημένους και μη, όπως στην Ιταλία από το 1977. Στην πατρίδα μας ο ισχύων νόμος 15661/1985 (αρθ. 32-36) κατηγοριοποιώντας με κάποια αυθαιρεσία τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, υιοθετεί τη στρατηγική της ενσωμάτωσης τους σε κανονικά σχολεία με τη λειτουργία «ειδικών τάξεων» εγκαταλείποντας την τακτική της ίδρύσεως ειδικών σχολείων. Στην πραγματικότητα πρόκειται για παιδιά με πολύ ελαφρά καθυστέρηση ή με μαθησιακές δυσκολίες, χωρίς να τους εξασφαλίζεται εξατομικευμένη διδασκαλία. Με τον τρόπο αυτό όμως ακυρώνεται «εκ προοιμίου» κάθε προσπάθεια «ομαλοποίησης - ενσωμάτωσης», ατόμων με μέτρια ή βαριά καθυστέρηση, τα οποία και αποκλείονται.

Πλημμελέστερη και πιο ατελής είναι η νομοθεσία σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση ειδικών ατόμων και γενικότερα την

αποκατάστασή τους. Ο διορισμός μικρού αριθμού ατόμων με ειδικές ανάγκες σε δημόσιες υπηρεσίες είναι αναποτελεσματικός. Αλλά και η επιδοματική πολιτική, η οποία εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια σε ορισμένες περιπτώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, δεν έφερε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα και δεν έλυσε κανένα πρόβλημα (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 89, τόμος α΄).

Η επιτυχία της ένταξης των μαθητών με ειδικές ανάγκες εξασφαλίζεται με τη συνεργασία, την αλληλοενημέρωση, την αλληλεγγύη, τις ανταλλαγές εμπειριών, την αμοιβαία υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων προσώπων, και όχι με τη διάσπαση των δυνάμεων μας. Σήμερα, στην Ελλάδα υπάρχουν οι ακόλουθες περιπτώσεις εκπαίδευσης για ανάπηρα παιδιά και νέους:

- σε ειδικά σχολεία
- σε παράλληλες τάξεις
- σε ειδικές τάξεις ή τμήματα των γενικών σχολείων
- σε κάποιες τάξεις γενικών σχολείων
- τα κέντρα ειδικής τεχνικής - επαγγελματικής εκπαίδευσης για τους νέους

Σήμερα, δίνονται νέες κατευθύνσεις στο χώρο της ειδικής αγωγής. Η νέα κατεύθυνση και ο νέος στόχος της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η κοινή αγωγή αναπήρων παιδιών και μ.η. Οι προσπάθειες ένταξης αναπήρων παιδιών γίνονται βασικά από εθελοντές εκπαιδευτικούς

ειδικής και γενικής αγωγής (Τ. Τάφα, «Συνεκπαίδευση παιδιών» σελ. 251-252).

Η κατάσταση των νοπτικά καθυστερημένων συμπολιτών, ήδη ως προς τη μακροπρόθεσμα πολύ σημαντική σχολική εκπαίδευση, έχει εισέλθει σε ένα εξαιρετικά ευνοϊκό στάδιο, αν λάβουμε υπόψη τις παλαιότερες συνθήκες και η υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση για τους νοπτικά καθυστερημένους που είχε καταργηθεί με το νόμο του 1938, έχει εισαχθεί πάλι σε όλα σχεδόν τα ομόσπονδα κρατίδια και κατά βάση ισχύει και για τους βαριά νοπτικά καθυστερημένους (Christoph Anstontz, Βασικές αρχές της παιδαγωγικής για τα νοπτικά καθυστερημένα άτομα, σελ. 37).

Οι σύγχρονες παιδαγωγικές και κοινωνικές τάσεις, απαιτήσεις αλλά και προοπτικές, θέλουν την αντιμετώπιση του παιδιού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να συντελείται με διακριτικότητα, μεθοδικότητα, κατανόηση και ευθύνη μέσα στο κανονικό σχολείο. Σε ένα σχολείο για όλους, χωρίς υποτιμητικές διακρίσεις και περιθωριοποιήσεις και απλές συμπάθειες. Σε ένα σχολείο, που σέβεται την προσωπικότητα του παιδιού και του προσφέρει αγωγή και εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη τις ατομικές διαφορές, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες καθενός (Δελτίο πληροφοριών ειδικής αγωγής, 1990 σελ. 20).

Με βάση το αξίωμα της ενσωμάτωσης - «ομαλοποίησης» των ατόμων με νοπτική υστέρηση και έχοντας υπόψη τα ισχύοντα σχετικά νομοθετικά μέτρα, τα οποία σε κάθε περίπτωση είναι ανεπαρκή να

προσφέρουν δραστική λύση στα πολύπλοκα προβλήματα, τα οποία παρουσιάζονται στα άτομα με ειδικές ανάγκες και κατεξοχήν στα πνευματικά καθυστερημένα, θα ήταν τουλάχιστον ουτοπικό να αναμένει κανείς επιτυχία μόνο από το νόμο, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την ηθική διάσταση όλων όσων εμπλέκονται στην διαδικασία της ενσωμάτωσης, αλλά και χωρίς ταυτόχρονα να εξάρει τη σημασία της αναστολής των μέτρων που επιδιώκεται όχι σπάνια από τους ανθρώπους, την κοινωνία και τους δεσμούς (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 89, τόμος Α΄).

Τα ειδικά σχολεία θα συνεχίσουν να υπάρχουν, γιατί, αφενός, δεν είναι δυνατόν όλες οι αναπηρίες να αντιμετωπίζονται στα πλαίσια σχολείων καθολικού τύπου ένταξης και διότι, αφετέρου, δεν εξασφαλίζονται οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι και δεν προωθείται η απαιτούμενη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που είναι προϋπόθεση για την ένταξη. Το σχολείο για «όλα τα παιδιά», προϋποθέτει υψηλού επιπέδου έμυχο και άμυχο υλικό (Ε. Τάφα, «Συνεκπαίδευση παιδιών, σελ. 253-254).

3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Τα νοητικά καθυστερημένα άτομα έχουν δικαιώματα όπως και οι άλλοι άνθρωποι στην εκπαίδευση και την εργασία. Έχουν το δικαίωμα να εκπαιδεύονται στα ίδια εκπαιδευτήρια και να δικαιούνται τους ίδιους τίτλους σπουδών, όπως και οι ικανοί συμπολίτες τους, για να μπορέσουν να αποκατασταθούν στην ίδια κοινωνία, της οποίας είναι μέλη ως ισότιμα και ισάξια μέλη (Εκλογή Απρ-Μια-Ιουν., 1988, σελ.88).

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και ειδικά στην περίπτωση μας τα νοητικώς καθυστερημένα χρειάζονται επαγγελματική κατάρτιση για την αναβάθμιση ή απόκτηση των επαγγελματικών προσόντων που διευκολύνουν την άμεση είσοδο, την παραμονή ή την επιστροφή στην παραγωγική διαδικασία (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 207, τόμος Α΄).

Σύμφωνα με τον Μπουσκάλια (Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους, σελ. 243), η νοητική καθυστέρηση θα ήταν ίσως χρήσιμη σε μια εργασία που απαιτεί συνεχή επανάληψη κινήσεων, οι οποίες θα έκαναν ίσως το μέσο εργαζόμενο αναποτελεσματικό από πλήξη.

Η παρουσία των ατόμων με ειδικές ανάγκες όλων των κατηγοριών σε ποικίλους χώρους εργασίας, παίζει καταλυτικό ρόλο και στον τρόπο

ζωής, αυτενέργειας και σκέυης και συμπεριφοράς των ιδίων, αλλά και στη διαμόρφωση νέων, πιο ώριμων σχέσεων με την υπόλοιπη κοινωνία, η οποία πλέον αρχίζει να απελευθερώνεται και να αλλάζει την εικόνα που είχε σχηματισμένη μέχρι τότε γι' αυτά.

Το άτομο με ειδικές ανάγκες που μπαίνει στη δουλειά, μέσα από την εξασφάλιση της οικονομικής του ανεξαρτησίας, εμπεδώνει, κατ' αρχήν, την αυτοπεποίθησή του για τη ζωή, αυξάνοντας και διευρύνοντας τους ορίζοντες της σκέυης, τις αναζητήσεις και τις απαιτήσεις για μια ισότιμη ζωή, χωρίς περιορισμούς, μεμυμοιρίες, εσωστρέφειες και περιθωριοποιήσεις. Η εργασία γίνεται εργαλείο δημιουργικότητας και συμμετοχής σε άλλες εκδηλώσεις της ζωής, που γι' αυτό το άτομο μέχρι τότε ήταν απόμακρες. Η παρουσία του και η συμμετοχή του στο οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, ήταν και είναι, ο καθοριστικός παράγοντας που μετατρέπει το άτομο αυτό, από παθητικό δέκτη αποδοχής ρύθμισης της τύχης του, σε ενεργητικό και διεκδικητικό φορέα αποδυνάμωσης των κοινωνικών προκαταλήψεων και διαμόρφωσης νέων σχέσεων, βασισμένων πλέον σε στοιχεία αξιοπρεπούς διαβίωσης και συμβίωσης (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 76, τόμος Α').

Εκείνοι που εργάζονται γίνονται οικονομικά ανεξάρτητοι, πληρώνουν φόρους και στηρίζουν τους γύρω τους αντί να τους απομυζούν. Είναι σημαντικό να έρχονται σε επαφή με την πλειοψηφία. Μέσα από την επαφή αυτή θα νοιώσουν πολλές απογοητεύσεις και άγχη, μόνον όμως

έτσι θα μάθουν πως θα αντεπεξέρχονται ρεαλιστικά και να αποδέχονται τις διαφορές τους. Η εργασία τους προσφέρει αυτή την επαφή και μέσω αυτής ανεξαρτητοποιούνται (Λέο Μπουσκάλια, Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους, σελ. 243-250).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1. Επαγγελματικός προσανατολισμός

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός, είναι απαραίτητος για τα άτομα, με ειδικές ανάγκες, πριν την αναζήτηση βιοποριστικού επαγγέλματος. Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες δεν γνωρίζει κανένα επάγγελμα, λόγω της αναπηρίας του, τότε γίνεται επαγγελματικός προσανατολισμός, εφόσον φυσικά η ηλικία του είναι κατάλληλη και στη συνέχεια προωθείται για επαγγελματική εκπαίδευση. Ανάλογα, λοιπόν, με την κλίση του, τις πνευματικές του ικανότητες και τους σωματικούς του περιορισμούς, λόγω της αναπηρίας, δοκιμάζεται το άτομο στο εργαστήριο της εργοθεραπείας, όπου κρίνεται η περαιτέρω προώθηση του για το είδος της εκπαίδευσης που θα λάβει.

Με την εκτέλεση ορισμένων εργασιών, μέσα στο εργαστήριο ανάλογα με την επιθυμία του ατόμου διαφαίνονται η δεξιότητα, ο συντονισμός των κινήσεων, η αντοχή, καθώς και το διανοητικό επίπεδο του ατόμου (Κουκλόγιαννου, 1990, σελ. 291-292).

Τα κυριότερα άτομα για τον επαγγελματικό προσανατολισμό είναι ο επαγγελματικός σύμβουλος αποκατάστασης, ο εργοθεραπευτής, ο ψυχολόγος, ο κοινωνικός λειτουργός, ο φυσιοθεραπευτής, ενώ ο γιατρός καθορίζει τους περιορισμούς που θέτει η πάθησή τους. Αυτοί είτε προτρέπουν το ανάπηρο άτομο να ακολουθήσει επαγγελματική εκπαίδευση και εν συνεχεία να τοποθετηθεί σε εργασία, είτε να τοποθετηθεί κατευθείαν σε εργασία (Εκλογή Ιαν-Φεβρ-Μαρτ, 1993, σελ. 42-43).

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός μαζί με την αξιολόγηση παραμένουν ουσιαστικής σημασίας διεργασίες για την επιτυχημένη τοποθέτηση είτε σε πρόγραμμα κατάρτισης είτε σε εργασία. Ο επιστήμονας προσανατολιστής όμως θα πρέπει να έχει και τις πραγματικές αντικειμενικά δυνατότητες για να φέρει σε πέρας σωστά την αποστολή του. Δηλαδή, θα πρέπει να λειτουργούν ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα στα οποία να προσφέρονται επαγγέλματα σε ζήτηση και από τα οποία θα μπορεί να διαλέξει το καλύτερο για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση (Εκλογή Ιαν-Αυγ-Σεπτ 1988, σελ. 122).

2. Επαγγελματική κατάρτιση

Η πλήρης κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων. Ένας από τους βασικότερους αυτούς παράγοντες είναι η άμεση οικονομική ένταξη, ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς πλήρη επαγγελματική εκπαίδευση ή και κατάρτιση. Και όταν μιλάμε για επαγγελματική

κατάρτιση εννοούμε τη θεωρητική εκπαίδευση και την πρακτική άσκηση για την απόκτηση ή την αναβάθμιση επαγγελματικών προσόντων που διευκολύνουν την άμεση είσοδο, την παραμονή ή την επιστροφή στην παραγωγική διαδικασία.

Στην χώρα μας το θέμα της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα, η οποία συνίσταται στο ότι, χωρίς να υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για την επαγγελματική κατάρτιση, εμφανιζόμαστε να εφαρμόζουμε, από τις αρχές της 10ετίας του '80 μια μορφή επαγγελματικής κατάρτισης, δυνάμει κάποιων διατάξεων για επαγγελματική εκπαίδευση ή «ταχύρυθμη προσαρμογή». Σήμερα έχουν αυξηθεί οι φορείς και τα ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους.

α) Η πολύπλευρη σύμβαση της ΕΟΚ, η οποία καλύπτει όλα τα κράτη - μέλη και συνίσταται σε μια σειρά ενεργειών οικονομοτεχνικής φύσεως

β) Η αύξηση του αριθμού των ατόμων που ενδιαφέρονται να επωφεληθούν από τις υπάρχουσες δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης.

γ) Η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου, κατ' αναλογία με τα ισχύοντα για τις Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές ή τις μονάδες αδιαβάθμιτης Τεχνικής κατάρτισης με σύστημα μαθητείας, και τα προβλεπόμενα στο νόμο πλαίσιο για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

δ) Η όλο και εντονότερη παρουσία του κράτους με ενέργειες οικονομικής και νομοθετικής φύσης

ε) Το ενδιαφέρον των συνδικαλιστικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των Ενώσεων Γονέων και Κηδεμόνων των νοητικώς υστερούντων ατόμων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, σελ. 206-207-209, τόμος Α',1995).

Επιδιώκεται με την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση η δυνατότητα απεξάρτησης μερικής ή ολικής από τη συνεχή φροντίδα και εποπτεία του οικογενειακού ή του ιδρυματικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με το νόμο 1566/83 του ΥΠΕΠΘ η εκπαίδευση παρέχεται σε ειδικές επαγγελματικές σχολές ή σε ειδικά τμήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα σε κανονικά σχολεία, καθώς και σε ειδικά επαγγελματικά εργαστήρια (Λαυρέντιος Γ. Δελλασούδας, Αθήνα 1992, σελ. 23 και 33).

Μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την εγγραφή ενός ατόμου σε οποιαδήποτε σχολή είναι η γνώση της ύπαρξης και του έργου της σχολής. Η ενημέρωση αυτή είναι δύσκολη ακόμη και για το γενικότερο πληθυσμό των υποψηφίων σπουδαστών, καθόσον μάλιστα συνδέεται με τον ορθό επαγγελματικό προσανατολισμό του νέου ανθρώπου. Η πληροφόρηση για τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ανεπαρκής, αλλά και ιδιαίτερα δύσκολη, διότι πέραν του ότι δεν υπάρχει ένα οργανωμένο σύστημα

εύκολης διάδοσης της πληροφορίας, δεν υπάρχει και μεγάλος αριθμός ειδικών κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε να εξασφαλίζεται εκ μέρους ορισμένων απ' αυτά η διάδοση της πληροφόρησης στο πλαίσιο της διαφημιστικής τους προσπάθειας και να διευκολύνονται περισσότεροι σπουδαστές κατά τις προπαρασκευαστικές συζητήσεις που προηγούνται της εισόδου ενός σπουδαστή σε μια σχολή. Οι πηγές πληροφόρησης για την ύπαρξη και λειτουργία εκπαιδευτικών μονάδων που ασχολούνται με την ειδική επαγγελματική κατάρτιση είναι:

α) Αρμόδιοι φορείς - μέσα μαζικής ενημέρωσης

β) Σύλλογοι ατόμων με ειδικές ανάγκες

γ) Σχολεία, γραφεία εργασίας, διαφημιστικό υλικό (Λαυρέντιος Γ. Δελλασούδας, Αθήνα 1992, σελ. 70-71).

Η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να είναι για τις ελαφρότερες περιπτώσεις, φοίτηση σε κανονικό σχολείο για την απόκτηση πτυχίου σε ειδικότητα, για την άσκηση της οποίας η αναπηρία του δεν αποτελεί εμπόδιο και η οποία παράλληλα, τον ενδιαφέρει. Στις βαρύτερες περιπτώσεις η επαγγελματική κατάρτιση μπορεί να γίνεται στο τμήμα εργοθεραπείας για την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων και συνηθειών εργασίας ή και σε προστατευμένο εργαστήριο (Εκλογή Ιαν-Φεβ-Μαρ 1993, σελ. 43).

Το ζήτημα της ειδικής αγωγής και κατάρτισης αποτελεί αναμφισβήτητα βασικότατο παράγοντα στην επιτυχία μιας επαγγελματικής αποκατάστασης. Ήδη ο αγώνας για την απόκτηση

«μόρφωσης» του παιδιού με ειδικές ανάγκες αρχίζει από τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Σύμφωνα με το νόμο παρέχεται στα παιδιά με νοητική υστέρηση η δυνατότητα να παραμένουν στη στοιχειώδη ειδική εκπαίδευση μέχρι 18 χρονών. Όμως δεν βελτιώνονται τα παιδιά αυτά μόνο με τις παρεχόμενες «γραμματικές γνώσεις» χρειάζονται βοήθεια για την ανάπτυξη της κοινωνικότητας και της ανεξαρτητοποίησης τους. Χρειάζονται τη συνέχιση σε ειδικές επαγγελματικές σχολές και εργαστήρια (Εκλογή Ιουλ-Αυγ-Σεπτ 1988, σελ. 120).

Τα εργαστήρια επαγγελματικής κατάρτισης αποσκοπούν να δώσουν στους εφήβους με νοητικά προβλήματα μια προεπαγγελματική και επαγγελματική εκπαίδευση. Κύρια δραστηριότητά τους είναι τα «προστατευμένα εργαστήρια», όπου ασκούνται έφηβοι και νέοι σε κάποια από τις απλές μορφές απασχόλησης. Το πρόγραμμα των εργαστηρίων είναι: υφαντουργική, πλεκτική, μεταξοτυπία, κηπουρική, ξυλουργική, χειροτεχνία, χαλκογραφία, καλαθοπλεκτική, κεραμική, βιομηχανική, βιοτεχνική μονάδα (Εκλογή Απρίλης 1984, σελ. 47-48).

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΦΟΡΕΙΣ

ΚΕΝΤΡΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΙΑ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΕΣ

1^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πατρών

Το 1^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πατρών ιδρύθηκε το 1989 και στεγάζεται σε μισθωμένο από το κράτος οίκημα. Είναι εξαθέσιο και υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Είναι νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Το σχολείο καλύπτει την ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και τις ανάγκες ατόμων με οριακή νοητική στέρση, περιβαλλοντική νοητική στέρση και μαθησιακές δυσκολίες. Επίσης υπάρχουν και λίγες περιπτώσεις αυτιστικών παιδιών. Οι ηλικίες των παιδιών που δέχεται το ειδικό σχολείο είναι από 6-14 ετών περίπου, και σε ορισμένες περιπτώσεις έως την ηλικία των 16 ετών.

Η λειτουργία του σχολείου ξεκινά από 8.30 π.μ. - 12.45 μ.μ. Τα παιδιά μεταφέρονται εκεί με μισθωμένο λεωφορείο ή ταξί. Το σχολείο διαθέτει για την εκπαίδευση των παιδιών 6 δασκάλους ειδικής αγωγής, 1 ψυχολόγο (με απόσπαση), 1 κοινωνικό λειτουργό, 1 εργοθεραπεύτρια, 1 επιμελήτρια, 1 μουσικό (για απασχόληση λίγων ωρών), 1 καθηγητή φυσικής αγωγής. Το σύνολο των παιδιών του σχολείου είναι περίπου 35 παιδιά, τα 5 εκ των οποίων έχουν περιβαλλοντική νοητική στέρση.

Οι τάξεις χωρίζονται σε βαθμίδες ανάλογα με την ηλικία και το νοητικό επίπεδο του παιδιού:

Πρωτοβαθμίδα	παιδιά	6-8 ετών
κατώτερη βαθμίδα	-//-	8-10 ετών
μέση βαθμίδα	-//-	10-12 ετών
ανώτερη βαθμίδα	-//-	12-14 ετών.

Τα βασικότερα προγράμματα του σχολείου είναι;

α) Μαθησιακό, όπου διδάσκονται γλώσσα, αριθμητική, μελέτη του περιβάλλοντος, ιστορία, λίγη γεωγραφία

β) Πρόγραμμα εργοθεραπείας; ατομικό - δυαδικό - ομαδικό

γ) Πρόγραμμα επιμελήτριας σε ομαδική βάση ή σε συνεργασία με το δάσκαλο

δ) Πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής που περιλαμβάνει: κυκλοφοριακή αγωγή μέσα στην πόλη, εκδηλώσεις, ανταλλαγή επισκέψεων. Στοχεύει στην κοινωνικοποίηση των παιδιών.

Οι προϋποθέσεις για να τοποθετηθεί ένα παιδί με νοητική στέρση στο ειδικό σχολείο είναι:

α) Να έχει την απαιτούμενη ηλικία

β) Γνωμάτευση του Κ.Ψ.Υ. της κατάστασης του παιδιού

γ) Ατυπη γνωμάτευση από κοινωνικό λειτουργό, εργοθεραπευτή, δάσκαλο του σχολείου για το αν το παιδί μπορεί να παρακολουθήσει το σχολείο. Αν δεν μπορεί δίδονται κατευθύνσεις.

1^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πατρών
Πανεπιστημίου 308 Πάτρα, τηλ. 061 433512

Δημητρούκειο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου

Το κτίριο όπου στεγάζεται το Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου, δόθηκε δωρεάν από τον κ. Κ. Δημητρούκα πολίτη Μεσολογγίου. Ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1993 σαν μονοθέσιο και το 1997 έγινε τετραθέσιο. Δέχεται παιδιά ηλικίας 5-17 ετών και κυρίως παιδιά με νοητική στέρψη, αυτισμό, τυφλότητα, παιδιά με διαταραχές συμπεριφοράς. Το σύνολο των παιδιών είναι γύρω στα 30 και προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου. Η νοητική στέρψη των παιδιών είναι κυρίως περιβαλλοντική.

Το σχολείο διαθέτει 4 δασκάλους ειδικής αγωγής, και 1 κοινωνικό λειτουργό. Τα παιδιά μεταφέρονται με μισθωμένο ταξί από την Νομαρχία και η λειτουργία του ξεκινά στις 8:15 πμ - 12:45μμ καθημερινά εκτός Σαββάτου και Κυριακής. Το σχολείο είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Οι τάξεις του σχολείου χωρίζονται σε βαθμίδες ανάλογα με την ηλικία και το νοητικό επίπεδο του παιδιού.

Κατώτερη βαθμίδα παιδιά 5 ½ - 8 ½ ετών

Μέση βαθμίδα παιδιά 9-12 ετών

Ανώτερη βαθμίδα παιδιά 12-16 ετών

Τα βασικότερα προγράμματα του σχολείου είναι:

α) Μαθησιακό, όπου διδάσκονται γλώσσα, αριθμητική, ιστορία, μελέτη του περιβάλλοντος.

β) Εξατομικευμένα προγράμματα

γ) Περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα

δ) Πρόγραμμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης

ε) Μίνι προγράμματα οδικής ασφάλειας - υγιεινής

Οι προϋποθέσεις για να τοποθετηθεί ένα παιδί με νοητική στέρση στο σχολείο είναι:

α) Απαιτούμενη ηλικία

β) Γνωμάτευση του Κ.Ψ.Υ. της κατάστασης υγείας του

γ) Άτυπη γνωμάτευση από κοινωνικό λειτουργό, εργοθεραπευτή, δάσκαλο του σχολείου.

*Δημητρούκειο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο
Μεσολογγίου, Κύπρου 80, τηλ.063151114*

Κέντρο Στήριξης Πολίτη και Οικογένειας του Δήμου Πατρέων

Ο Δήμος Πατρέων για την στήριξη και δημιουργική απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ίδρυσε το Κέντρο Στήριξης Οικογένειας και

Πολίτη. Το κέντρο λειτουργεί κυρίως τα απογεύματα και έχει προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης όπως:

- Θεατρικό παιχνίδι
- Ζωγραφική, χειροτεχνία
- Χορό, γυμναστική
- Κουκλοθέατρο

Στο κέντρο προσέρχονται άτομα με νοητική στέρηση, αυτιστικά, και άτομα με κινητικά προβλήματα. Τα περισσότερα από αυτά έρχονται μόνα τους στο κέντρο. Η ηλικία των ατόμων που απασχολούνται στο Κέντρο είναι 12-40 χρονών. Τα προγράμματα συντονίζουν κοινωνικοί λειτουργοί και δάσκαλοι ειδικής αγωγής.

Η ίδρυση από το Δήμο Πατρέων ενός τέτοιου Κέντρου βοηθά τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να απασχολούνται δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους. Δίνει τη δυνατότητα στους γονείς να ασχοληθούν με κάτι άλλο έξω από το σπίτι, που δεν θα μπορούσαν να κάνουν κλεισμένοι στο σπίτι με το παιδί τους, όταν αυτό πηγαίνει στο Κέντρο. Προσφέρει κοινωνικοποίηση στα άτομα, συνεργασία μεταξύ τους με τα ομαδικά παιχνίδια και τη γυμναστική καθώς και είναι ανοικτό να παρέχει συμβουλευτική στους γονείς των παιδιών.

*Κέντρο Στήριξης Πολίτη και Οικογένειας
του Δήμου Πατρέων Φιλαδέλφειας 4, Πάτρα,
τηλ. 061 329490*

Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων Πάτρας

Τυρταίου 29, τηλ. 061 432 552

Το Κέντρο άρχισε τη λειτουργία του το 1983. Δεχεται ηλικίες ατόμων από 16-45 χρονών. Άτομα με νοητική στέρση, κινητικά προβλήματα, περιβαλλοντικά προβλήματα εκπαιδεύονται από τα προγράμματά του. Η εκπαίδευση είναι αρκετά δύσκολη. Υπάρχουν ειδικοί εκπαιδευτές με εμπειρία γύρω στα 15 χρόνια, όπου επιβλέπουν, διδάσκουν το παλιό πρόγραμμα του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Τα προγράμματα του Κέντρου είναι:

- πρόγραμμα οδοντοτεχνίας
- πρόγραμμα ραπτικής, κοπτικής
- πρόγραμμα πλεκτικής, κεντήματος
- πρόγραμμα κοινωνικού αποκλεισμού

Σε όλα αυτά τα προγράμματα το άτομο θα εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες που έχει για να κάνει κάτι. Η λειτουργία του Κέντρου είναι από τις 9.00π.μ. -1.30.μ.μ. Γίνεται ένα διάλειμμα κατά τις 10.30 (μισή ώρα) για κολατσιό. Τα άτομα που εκπαιδεύονται είναι 23 τον αριθμό, 5 εκ των οποίων έχουν περιβαλλοντικά προβλήματα. Η εκπαίδευση διαρκεί δύο χρόνια. Όσο χρόνο εκπαιδεύονται εκεί το κάθε άτομο αμείβεται με το ποσό των 30.000 δρχ. το μήνα. Όταν περάσει το χρονικό διάστημα των 2 χρόνων εκπαίδευσης τα άτομα φεύγουν από το

ίδρυμα και πρέπει να περάσει 1,5 χρόνος περίπου για να επανέλθουν. Το ίδρυμα καλύπτει τις ανάγκες εκπαίδευσης ατόμων με ειδικά προβλήματα του Νομού Αχαΐας και των περιχώρων.

Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στο Ε.Ι.Α.Α. είναι:

- Ηλικία
- Να είναι γραμμένοι στις κάρτες αναπήρων του Ο.Α.Ε.Δ.
- Κοινωνικό ιστορικό
- Ταυτότητα

Γραφείο Επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες του Ο.Α.Ε.Δ. Πάτρας

Κανάρη 54 τηλ. 316269

Το γραφείο επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες του Ο.Α.Ε.Δ. της περιοχής Πατρών άρχισε τη λειτουργία του το 1989. Ιδρύθηκε με σκοπό να εφαρμόσει τα προγράμματα του ΟΑΕΔ που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Οι αρμοδιότητες του γραφείου είναι:

Να παραπέμπει άτομα για επαγγελματική εκπαίδευση στους ειδικούς χώρους κατάρτισης ή στις εκπαιδευτικές μονάδες του ΟΑΕΔ ανάλογα, με τις δυνατότητές του. Η κατάρτιση των ατόμων γίνεται στον ίδιο

χώρο με τα φυσιολογικά άτομα. Γι' αυτό τις σχολές παρακολουθούν άτομα που έχουν πολύ ελαφριά νοητική στέρση και κινητικά προβλήματα. Τα άτομα με βαριά νοητική στέρση παραπέμπονται στο παιδαγωγικό κέντρο ατόμων με ειδικές ανάγκες «ΜΕΡΙΜΝΑ». Τα άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα παραπέμπονται στο κέντρο ψυχικής υγιεινής Πάτρας όπου και εκπαιδεύονται. Οι σχολές μαθητίας του Ο.Α.Ε.Δ. είναι:

- Κομμωτικής
- Ηλεκτροτεχνίτες
- Τεχνικοί αμαξωμάτων
- Μηχανικοί αυτοκινήτων
- Ταχύρρυθμη εκπαίδευση: γαζώτριες (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 875, τόμος Β΄).

Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο Πατρών «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»

*Αλσος Γηροκομείου Πάτρα,
τηλ. 061 272988, 279980*

Ιστορικό

Το Θεραπευτικό παιδαγωγικό κέντρο «Η Μέριμνα έχει αρχίσει τη λειτουργία του από το 1969. Το οικόπεδο δόθηκε δωρεάν από τον κ. Χρυσοβιτσάνο και εκεί κτίστηκε το κτιριακό συγκρότημα όπου σήμερα στεγάζεται το κέντρο.

Από το 1978 επιχορηγείται από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και βοηθιέται στη λειτουργία του και από κάποιες δωρεές. Το κέντρο είναι συνδεδεμένο με όλα τα ταμεία. Δέχεται ηλικίες παιδιών από 7 και πάνω, που έχουν πρόβλημα νοητικής καθυστέρησης. Το σύνολο των παιδιών είναι γύρω στα 35 παιδιά. Το προσωπικό του Κέντρου Επιστημονικό και βοηθητικό είναι: 1 κοινωνική λειτουργός, 2 ψυχολόγοι, 1 μουσικοθεραπευτής, 1 λογοθεραπευτής, εκπαιδευτές των εργαστηρίων, προσωπικό λογιστηρίου και βοηθητικό προσωπικό.

Για την εξυπηρέτηση των παιδιών που δεν μπορούν να μετακινηθούν εύκολα από μόνα τους το κέντρο διαθέτει δύο αυτοκίνητα, ιδιόκτητα. Η μεγάλη πλειοψηφία των σπουδαστών των εργαστηρίων επαγγελματικής κατάρτισης κινείται με χρήση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.

Σκοπός του κέντρου είναι:

- Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των παιδιών με ειδικές ανάγκες - νοητική στέρση
- Απόκτηση αυτοπεποίθησης και σταθερότητας
- Ένταξης στο κοινωνικοοικονομικό σύνολο

Στις εγκαταστάσεις του Κέντρου λειτουργεί ξενώνας δυναμικότητας 40 κλινών για άτομα ηλικίας 12 και πάνω που διαμένουν εκτός της πόλεως των Πατρών. Ο ξενώνας φιλοξενεί αυτά τα άτομα από Δευτέρα έως Παρασκευή, παλιότερα παρέμεναν και το Σαββατοκύριακο.

Στο κέντρο ανάλογα με την ηλικία και το νοητικό επίπεδο τα παιδιά εκπαιδεύονται σε διάφορα τμήματα:

Τμήμα Προμαθησιακής αγωγής

Το τμήμα φιλοξενεί παιδιά ηλικίας 7-12 ετών. Τα προγράμματα του είναι μαθησιακό, αυτοεξυπηρέτησης, κοινωνικοποίησης, μουσικοθεραπείας, λογοθεραπείας.

Τμήμα Υποστήριξης

Το τμήμα φιλοξενεί παιδιά ηλικίας 13 και πάνω που δεν έχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης. Εδώ γίνονται ατομικές θεραπείες από ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, μουσικοθεραπευτή, λογοθεραπευτή. Σ' αυτό το τμήμα προετοιμάζονται τα παιδιά για τα άλλα τμήματα. Αν δεν μπορέσουν να μάθουν κάτι, μένουν εδώ και ασχολούνται με μικροδραστηριότητες π.χ. κερί.

Εργαστήρια Επαγγελματικής Κατάρτισης

Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης δέχονται σπουδαστές ηλικίας άνω των 16 ετών.

Στοχεύουν τόσο στη διατήρηση όσο και στην ενίσχυση των ήδη υπάρχουσών γνώσεων καθώς και στην καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων πάνω σε συγκεκριμένα αντικείμενα εργασίας με βάση τα ενδιαφέροντα και τις επί μέρους ιδιομορφίες του κάθε σπουδαστή.

Παρέχεται στους σπουδαστές η δυνατότητα να εκπαιδευτούν πάνω στο αντικείμενο εργασίας, αποκτώντας βασικές γνώσεις του

επαγγέλματος και των αρχών εργασίας, αποσκοπώντας συγχρόνως και στην απόκτηση αυτοπεποίθησης, συναισθηματικής σταθερότητας με δυνατότητες ένταξης στο κοινωνικοοικονομικό σύνολο και σε συνεργασία με το οικογενειακό περιβάλλον. Σήμερα στο κέντρο λειτουργούν εργαστήρια που επιχορηγούνται από την ΕΟΚ:

- Ξυλουργικής
- Ξυλογλυπτικής
- Ραπτικής
- Κηπουρικής
- Αγγειοπλαστικής
- Ξενοδοχειακής υποστήριξης (προετοιμασία πρωινού, οικιακές εργασίες)
- Παλιότερα λειτουργούσε και υφαντικής.

Υπάρχει και το πρόγραμμα του κοινωνικού αποκλεισμού όπου οι σπουδαστές αμείβονται με 80.000 δρχ. το μήνα. Όταν σταματά το πρόγραμμα σταματά και η αμοιβή.

Εργαστήρι Ειδικής Επαγγελματικής αγωγής και αποκατάστασης Μεσολογγίου «Παναγία Ελεούσα».

*Κύπρου και Αρχ. Δαμασκηνού -
Μεσολόγγι τηλ. 0631 25130-26293*

Ιστορικό

Το εργαστήρι ειδικής επαγγελματικής αγωγής και αποκατάστασης «Παναγία Ελεούσα» είναι φιλανθρωπικό σωματείο αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 59/23-3-90 απόφαση του πολυμελούς πρωτοδικείου Μεσολογγίου. Δημιουργήθηκε με την πρωτοβουλία μιας μητέρας, που έχει παιδί με νοπτική καθυστέρηση. Ιδρυτικά μέλη είναι φίλοι της μητέρας, από το Μεσολόγγι και το Αγρίνιο. Ο σκοπός του σωματείου ήταν η δημιουργία ενός πρότυπου εκπαιδευτικού κέντρου για άτομα με ειδικές ανάγκες - νοπτική καθυστέρηση. Έτσι από το Νοέμβριο του 1990 άρχισε να λειτουργεί το εργαστήρι «Παναγία Ελεούσα» στο οποίο φοιτούν σήμερα 70 νέοι και νέες άνω των 15 ετών με νοπτική καθυστέρηση, από το Μεσολόγγι, το Αγρίνιο και την ευρύτερη περιοχή. Παρέχεται κάθε εκπαιδευτική δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης με σκοπό την επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Το εργαστήρι λειτουργεί στο Μεσολόγγι κάθε μέρα εκτός Σαββάτου και Κυριακής και από το πρωί στις 7.00 μέχρι τις 2.30 μ.μ. Οι νέοι μετακινούνται με λεωφορείο που αγοράστηκε με χρήματα του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας. Οι νέοι φοιτούν εντελώς δωρεάν. Τον ποιοτικό και οικονομικό έλεγχο ασκεί το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και η διεύθυνση Πρόνοιας Νομαρχίας Αιτωλ/νίας. Το κτίριο που στεγάζεται το εργαστήρι είναι δωρεά του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ.κ. Θεόκλητου.

Δομή - Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα - Στόχοι

Στόχος του εκπαιδευτικού έργου του εργαστηρίου είναι να ασκηθούν οι νέοι σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς, μέσα από μια ποικιλία εφαρμοσμένων προγραμμάτων και πολιτιστικών δραστηριοτήτων να μάθουν να αξιοποιούν τις δυνατότητες και δεξιότητες τους, ώστε να γίνουν όσο το δυνατόν περισσότερο ανεξάρτητοι και αυτόνομοι. Να ενισχυθεί η κοινωνική τους προσαρμογή, προκειμένου να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο.

Το εργαστήρι έχει 2 κοινωνικούς λειτουργούς, 1 κοινωνιολόγο, 1 ψυχολόγο εργοθεραπευτή, εκπαιδευτές εργαστηρίων, οικονομική υπηρεσία και διοικητικό προσωπικό - βοηθητικό προσωπικό.

Οι νέοι καταρτίζονται επαγγελματικά στα ακόλουθα εργαστήρια, με πρωταρχικό σκοπό την αξιοποίηση όλων των δεξιοτήτων των νέων στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους.

α) Εργαστήριο ανθοκηπουρικής: γίνεται εκπαίδευση σε εργασίες υπαίθρου και εργασίες θερμοκηπίου

β) Εργαστήριο ραπτική: οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται τις διαδικασίες της ραπτικής και γαζωτικής

γ) Εργαστήριο κροπλαστικής: Λειτουργεί σε δύο επίπεδα.

Στο πρώτο επίπεδο γίνεται εκπαίδευση σε διαδικασίες κατασκευής κεριών και διακόσμησής τους και σε ένα δεύτερο επίπεδο λειτουργεί τμήμα παραγωγής εκκλησιαστικών κεριών όπου εκτελούνται παραγγελίες Ιερών Ναών της Μητρόπολης Αιτ/νίας.

δ) Εργαστήριο Μετάξοτυπίας και Βιβλιοδεσίας

Οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται την τέχνη της μεταξοτυπίας, μαθαίνουν να τυπώνουν κάρτες, υφάσματα καθώς και εργασίες βιβλιοδεσίας (π.χ. δέσιμο τετραδίων).

ε) Εργαστήριο λαϊκής τέχνης και υφαντικής

Εδώ κατασκευάζονται είδη λαϊκής τέχνης, κομπολόγια, μπρελόκ κτλ. Λειτουργεί και παραδοσιακός αργαλειός με προϊόντα παραδοσιακά υφαντά.

στ) Εργαστήριο κεραμικής:

Εδώ κατασκευάζονται διάφορα χρήσιμα πήλινα αντικείμενα, τα οποία διακοσμούνται.

Τα παραπάνω εργαστήρια λειτουργούν με τους αντίστοιχους εκπαιδευτές και υπεύθυνος των εργαστηρίων είναι ο εργοθεραπευτής που προΐσταται.

Προγράμματα - Δραστηριότητες

Α. Με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυτοεξυπηρέτηση και αυτοδυναμία των νέων εφαρμόζονται:

- Συντήρηση σχολικών γνώσεων
- Μαγειρική - νοικοκυριό
- Ατομική και Κοινωνική υγιεινή
- Γυμναστική - Φυσικοθεραπεία

- Κοινωνικά μαθήματα

Β. Πολιτιστικές δραστηριότητες: Με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, καθώς και την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη των νέων, λειτουργούν:

- Θεατρική ομάδα
- Ομάδα παραδοσιακών χορών
- Αθλητικές δραστηριότητες (συμμετοχή στους Special Olympics)
- Συμμετοχή σε εθνικές επετείους με παρελάσεις.

Στο Μεσολόγγι επί της οδού Λόρδου Βύρωνος 32, λειτουργεί μόνιμο Εκθετήριο των εργοτεχνημάτων των νέων του Εργαστηρίου. Το εκθετήριο λειτουργεί από τους ίδιους τους νέους, οι οποίοι κατασκευάζουν με τα ίδια τους τα χέρια, όλα τα είδη.

Στον 3^ο όροφο του κτιρίου όπου στεγάζεται το εργαστήρι λειτουργεί από το 1995 το πρώτο οικοτροφείο για 12 νέους με νοητική καθυστέρηση που έχουν εκπαιδευτεί στο κέντρο και έχουν πεθάνει οι γονείς τους. Επίσης το εργαστήρι διαθέτει το Ευρωπαϊκό πληροφοριακό σύστημα HANDYNET συνδεδεμένο με τις Βρυξέλλες, που αποσκοπεί στην προοδευτική κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Μελλοντικοί στόχοι:

1. Κατασκηνώσεις νέων

2. Προστατευμένα εργαστήρια - κέντρα εργασίας - απασχόλησης

Οι νέοι με νοητική καθυστέρηση που οι δυνατότητές τους δεν επιτρέπουν την ένταξή τους στην Ελεύθερη αγορά εργασίας, μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους από το εργαστήρι θα μπορούν να εργάζονται στα κέντρα αυτά, θα απασχολούνται επαγγελματικά κάτω από την επίβλεψη εξειδικευμένου προσωπικού και να παράγουν προϊόντα για διάθεση στην αγορά, πάντοτε με την υποστήριξη του εργαστηρίου «Παναγία Ελεούσα».

Άμεσος στόχος είναι η πραγματοποίηση της λειτουργίας αυτών των κέντρων στο Αγρίνιο, τα οποία ήδη δρομολογούνται σε συνεργασία με την Πολιτεία.

Γ΄ ΜΕΡΟΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Φορείς που παρέχουν εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, στην Πάτρα και το Μεσολόγγι, αποκλειστικά σε νοπτικά υστερούντα άτομα είναι ελάχιστοι. Οι περισσότεροι φορείς που υπάρχουν, δέχονται σχεδόν άτομα από όλες τις κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες εκτός βέβαια των βαριά γυχικών παθήσεων. Η εκπαίδευση - κατάρτιση που παρέχουν είναι πολύ καλή και στις δυνατότητες των ατόμων που εκπαιδεύουν.

Οι φορείς επαγγελματικής κατάρτισης έχουν ειδικευμένο προσωπικό και εφαρμόζουν διάφορα προγράμματα, όμως στερούνται σε εργαστηριακά υλικά και πολλές φορές σε προσωπικό. Πέρα από αυτά όμως στα κέντρα αυτά οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν τη στοιχειώδη μόρφωση, επαγγελματική κατάρτιση και κάνουν ταυτόχρονα πρακτική στα όσα έχουν μάθει εκεί. Έτσι αισθάνονται ότι μαθαίνοντας να δημιουργούν, μπορούν να προσφέρουν και να ενταχθούν και επαγγελματικά στην κοινωνία. Οι φορείς αυτοί, επαγγελματικής κατάρτισης βοηθούν τα νοπτικά υστερούντα άτομα και όχι μόνο να μπορέσουν να ασχοληθούν με δημιουργικά πράγματα πέρα από την κατ' οίκον απασχόληση και να παράγουν έργο. Να έρδουν σε επαφή

με άλλα άτομα, να συνεργαστούν, να αποκτήσουν επαγγελματική κατάρτιση με στόχο την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Αυτοί οι φορείς εκπαιδεύουν κάθε χρόνο πολλά άτομα που έρχονται κοντά τους και τους δίνουν την δυνατότητα της δημιουργίας και της απόκτησης αυτοπεποίθησης. Είναι απαραίτητοι στις περιοχές αυτές και στις οικογένειες με νοπτικά καθυστερημένα άτομα. Η ίδρυση και άλλων σχετικών κέντρων είναι απαραίτητη για τα άτομα με νοπτική υστέρηση γιατί δεν επαρκούν τα ήδη υπάρχοντα.

Τα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης πέρα από την κατάρτιση που παρέχουν, στοχεύουν να αποκαταστήσουν τα νοπτικά υστερούντα άτομα, ανάλογα με τις δυνατότητες τους και επαγγελματικά. Η αποκατάσταση σύμφωνα με όσα μας διηγήθηκαν οι υπεύθυνοι των φορέων κατάρτισης είναι πολύ δύσκολη και αυτό είναι και το μείον τους. Τα άτομα που αποκαθίστανται επαγγελματικά είναι πολύ λίγα και αυτό συμβαίνει γιατί η κοινωνία ακόμα βλέπει με ρατσισμό τα άτομα αυτά. Συνεχίζει να κλείνει τις πόρτες και να μην δίνει ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης στα άτομα αυτά, παρότι αυτό είναι δικαίωμα των ατόμων αυτών. Από τα 50 άτομα περίπου που εκπαιδεύονται κάθε χρόνο στα κέντρα κατάρτισης τα 2 με 3 αποκαθίστανται επαγγελματικά και αυτά σε απλές εργασίες π.χ. βοηθός νεοκόρου. Έτσι προκύπτει ότι τα άτομα με νοπτική στέρση δεν εργάζονται μετά την αποφοίτησή τους από το κέντρο, εκεί που είχαν εκπαιδευτεί, αλλά δουλεύουν σε διαφορετικές εργασίες από ότι έχουν μάθει.

Η επαγγελματική αποκατάσταση των νοητικά υστερούντων ατόμων

(Επειδή τα άτομα που εκπαιδεύονται στα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης της Πάτρας και του Μεσολογγίου, δεν αποκαθίστανται εύκολα σε εργασία και ο αριθμός τους είναι ελάχιστος - αυτό συμβαίνει στα περισσότερα κέντρα κατάρτισης από όσα είχαμε διαβάσει και ακούσει - θεωρήσαμε σωστό να αναφερθούμε στις μορφές επαγγελματικής αποκατάστασης που υπάρχουν γενικά στην Ελλάδα, για να δείξουμε τις δυσκολίες που υπάρχουν και τις δυνατότητες που δίνονται στα νοητικά υστερούντα άτομα και στα άτομα με ειδικές ανάγκες, να βοηθηθούν στην αποκατάστασή τους επαγγελματικά).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Α΄ ΜΕΡΟΣ: Η εργασία ως μέσο αποκατάστασης

Αποκατάσταση είναι η θεραπευτική διαδικασία βελτίωσης στο μέγιστο δυνατό βαθμό της λειτουργικότητας ενός ατόμου το οποίο πάσχει από προσωρινό ή χρόνιο μειονέκτημα, που είτε συγγενές είναι, είτε προκλήθηκε από νόσο ή ατύχημα. Η διαδικασία της αποκατάστασης αρχίζει από ιατροκεντρικές υπηρεσίες στις οποίες συντονιστής της ομάδας αποκατάστασης είναι γιατρός και καταλήγει σε κοινωνικό - επαγγελματικές υπηρεσίες, όπου συντονιστής της ομάδας μπορεί να είναι κοινωνικός λειτουργός, εργοθεραπευτής ειδικός παιδαγωγός (εκλογή Ιαν-Φεβρ-Μαρτ 1993, σελ.41).

Ο όρος επαγγελματική αποκατάσταση συνεπάγεται, πέρα από την εκμάθηση ενός επαγγέλματος, τη διαδικασία κοινωνικής μάθησης, που σκοπό έχει να κινητοποιήσει και να ενδαρρύνει την ένταξη των αναπήρων στην κοινότητα βοηθώντας τους να γίνουν αυτοδύναμοι (εκλογή Ιουν-Αυγ-Σεπτ, 1988, σελ. 104).

Σύμφωνα με τη διεθνή διακήρυξη των δικαιωμάτων των αναπήρων, του 1987, τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα για οικονομική και κοινωνική ασφάλιση και για ένα καδώς πρέπει επίπεδο ζωής. Έχουν το

δικαίωμα, σύμφωνα με τις ικανότητές τους, να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν εργασία ή να ενασχοληθούν με ένα επάγγελμα που να ανταμείβεται, χρήσιμο και παραγωγικό, και να λαμβάνονται υπόψη σ' όλα τα επίπεδα του οικονομικού και κοινωνικού προγραμματισμού.

Ο σκοπός μιας οικονομικής αποκατάστασης συνίσταται στο να δοθεί στον ανάπηρο η δυνατότητα να κερδίζει μόνος του τα προς το ζην με την εργασία του. Σ' αυτό τον τομέα χρειάζονται εκπαιδευτικά μέτρα που αφορούν τα εργοστάσια, έτσι ώστε να μπορεί ο ανάπηρος να αναπτύξει τις ικανότητές του. Σ' αυτά τα μέτρα υπάγονται, η εξεύρεση εργασίας και αν χρειαστεί, η υποχρέωση των επιχειρήσεων να κρατάνε θέσεις για τους ανάπηρους, ειδικές συμβάσεις εργασίας και πολλά άλλα.

Στον κάθε ανάπηρο πρέπει να δοθεί η δυνατότητα για να αναπτύξει την προσωπικότητά του και να παράγει εργασία. Μ' αυτό τον τρόπο μεγαλώνει η αυτοπεποίθηση του ανάπηρου και εκτός αυτού του σιγουρεύει ένα εισόδημα που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του.

Η απασχόληση των αναπήρων στην ελεύθερη αγορά εργασίας πρέπει να είναι ο βασικός στόχος της επαγγελματικής αποκατάστασης. Η απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια δεν πρέπει να είναι ο κανόνας, αλλά να δημιουργούνται σε μια περίπτωση ανάγκης π.χ. βαριάς αναπηρίας (Αθ. Ζώνιου - Σιδέρη, 1988, σελ. 5-7-11).

Η διοχέτευση στην ελεύθερη αγορά εργασίας δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί για τους υπερήλικες και για τις βαριές σωματικές αναπηρίες ή διανοητικές καθυστερήσεις. Για τις περιπτώσεις αυτές

επιδιώκεται η απασχόληση στο σπίτι, ή σε κλειστό εργαστήριο ή και μερική απασχόληση υπό συνθήκες προστατευμένης εργασίας (Κουκλόγιαννου, 1990, σελ. 293).

Η τοποθέτηση σε εργασία των ατόμων που περατώνουν επιτυχώς την εκπαίδευσή τους και μπορούν να συναγωγισθούν τα «φυσιολογικά» άτομα, γίνεται στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Τα ειδικά άτομα όμως τα οποία έχουν περιορισμένες δυνατότητες προωθούνται προς προστατευμένη εργασία, αλλά αν ποτέ μπορέσουν να φτάσουν μια ικανοποιητική απόδοση, πρέπει να ενθαρρύνονται να εισέλθουν και αυτά στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Τα άτομα εκείνα όμως των οποίων η κατάσταση είναι βαρύτερη ή παρουσιάζουν πολλαπλές αναπηρίες θα παραμείνουν δια βίου στην προστατευμένη εργασία (Εκλογή Ιαν - Φεβρ-Μαρτ. 1993 σελ. 43).

Το επίπεδο της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη χώρα μας, συγκρινόμενο με το επίπεδο άλλων ευρωπαϊκών κρατών, βρίσκεται πολύ κάτω από το μέτριο (Αθ. Ζώνιου - Σιδέρη, 1988, σελ.5).

Κύριο κοινωνικό πρόβλημα είναι η μεγάλη δυσκολία με την οποία επιτυγχάνεται η κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση των νοητικά υστερούντων ατόμων σήμερα. Η επαγγελματική αποκατάσταση είναι μια περίπλοκη διαδικασία και απαιτεί την αλληλεπίδραση και συνεργασία διαφόρων επαγγελματικών ειδικοτήτων. Στη χώρα μας όμως ελάχιστα

ελάχιστα αντιμετωπίζεται κάτω από αυτό το πρίσμα (Εκλογή Ιουλ-Αυγ-Σεπτ, 1988, σελ. 121).

Οι γονείς πολλές φορές ετοιμάζουν κάποιο είδος εργασίας για τα παιδιά τους (δηλαδή ανοίγουν κάποιο μαγαζάκι, που πιστεύουν ότι στο μέλλον θα το δουλέψει το παιδί τους). Δημιουργούν έτσι οι ίδιοι το εργασιακό πλαίσιο του παιδιού τους. Μια ελληνική ιδιορρυθμία, που δεν συναντάται σε άλλες χώρες στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης των νοητικά υστερούντων νέων (Εκλογή, Ιουλ - Αυγ.-Σεπτ, 1988, σελ. 109).

Το κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό επίπεδο των γονέων, ασκεί σημαντική επίδραση στις αντιλήψεις - παραστάσεις που διατηρούν για τους σκοπούς και τις δυνατότητες της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επίσης διαμορφώνει διαφορετικά τις επιθυμίες τους για την οικονομική αποκατάσταση των παιδιών τους και τις προσδοκίες τους γι' αυτά. Δεν είναι τυχαίο που οι χειρονάκτες, τεχνίτες γονείς και εκείνοι με το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο στρέφουν ευκολότερα τα παιδιά τους στην εργασία, όσο ταπεινή και αν είναι. Η εργασία από τη μικρή κιόλας ηλικία είναι γι' αυτούς τρόπος ζωής και δεν διστάζουν ακόμη και να «κατασκευάσουν» μια δουλειά στα μέτρα του παιδιού τους.

Ο τρόπος σκέψης των γονέων που ανήκουν στις υψηλότερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις στρέφεται «στην πληρέστερη κατάρτιση» για καλύτερες ευκαιρίες. Τα περισσότερα κέντρα - εργαστήρια έχουν

δημιουργηθεί με δική τους πρωτοβουλία και με πολύ προσωπικό αγώνα. Θα έλεγε κανείς, ότι η αγωνία τους να δουν τα παιδιά τους εξασφαλισμένα, όταν αυτοί δεν θα υπάρχουν, τους ωθεί στην επιμήκυνση των «σπουδών» στην παράταση της προετοιμασίας, ώστε κάποτε να βρουν μια μόνιμη απασχόληση (Εκλογή Ιουλ - Αυγ- Σεπτ. 1988, σελ. 124).

Είναι γνωστό ακόμη σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ότι οι νέοι που εργάζονται, αποκτούν δική τους ασφάλιση και κάνουν αυτομάτως την ασφαλιστική κάλυψη από το ταμείο των γονιών τους. Έτσι οι γονείς με τις υψηλότερες απολαβές ασφάλισης δεν διακινδυνεύουν να βρεθεί το παιδί τους κάποια στιγμή ανασφάλιστο και αποφεύγουν την τοποθέτησή του σ' έμμισθη εργασία (εκλογή Ιουλ- Αυγ-Σεπτμ, 1988, σελ. 118-119).

Όμως και τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν επιθυμούν την τοποθέτησή τους στην ελεύθερη αγορά για τους πιο κάτω λόγους:

1. Η στάση της οικογένειας απέναντι στα άτομα είναι τόσο προστατευτική που το άτομο αχρηστεύεται και είναι ανίκανο για την οικονομική ενσωμάτωση.

2. Φοβούνται μήπως χάσουν κάποια μικρά επιδόματα που μπορεί να έχουν από διάφορα ασφαλιστικά ταμεία και

3. Περιμένουν την τοποθέτησή τους στο δημόσιο τομέα μέσω του Ν. 1648/86, που τους προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια και καλύτερες συνθήκες εργασίας. Θεωρούν οι ίδιοι ότι η τοποθέτησή τους στο

δημόσιο είναι η μόνη αποτελεσματική λύση για την επαγγελματική τους αποκατάσταση (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 877, τόμος Β΄).

Σύμφωνα με την Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη (1988 σελ. 15) για να μπορέσει το άτομο με ειδικές ανάγκες να εργασθεί είναι απαραίτητο να ληφθούν μια σειρά από μέτρα. Τα μέτρα αυτά συνίστανται στην κατασκευή της κατάλληλης επίπλωσης, καθισμάτων κλπ, καθώς και εργαλείων ή αντικειμένων που μαζί τους θα έρχεται σε επαφή ο ανάπηρος. Πρέπει ακόμα να τροποποιηθούν τα κτίρια.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: Μορφές επαγγελματικής αποκατάστασης

α) Δημόσιος φορέας

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία για την εργασία μειονεκτούντων ατόμων είναι υποχρεωτική η πρόσληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες στο δημόσιο.

Το γραφείο επαγγελματικής αποκατάστασης του ΟΑΕΔ σε αυτή την περίπτωση παίζει ενισχυτικό ρόλο. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες όταν επιθυμούν να πάρουν μια θέση στο Δημόσιο, υποχρεώνονται να υποβάλλουν αίτηση με φωτοτυπημένη την κάρτα ανεργίας (που έχουν πάρει από το γραφείο) στις κατά τόπους Νομαρχίες. Είναι απαραίτητο να δώσουν τον αριθμό πρωτοκόλλου της αίτησης που έχουν κάνει, στο γραφείο επαγγελματικής αποκατάστασης και στη συνέχεια αυτό, ανάλογα με το αν μπορεί το άτομο να διεκδικήσει τη θέση με το υποχρεωτικό σύστημα ή όχι, κάνει έγγραφο προς τη Δημόσια Υπηρεσία που προκηρύσσει τον διαγωνισμό για να θυμίσει τις υποχρεώσεις του.

Για την πρόσληψη ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες στο Δημόσιο, απαιτούνται:

α) Ποσοστό αναπηρίας τέτοιο ώστε να τους δίνει τη δυνατότητα να μπορούν να εργαστούν στη συγκεκριμένη θέση

β) Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες

Παρόλα αυτά οι δημόσιοι φορείς αν και είναι υποχρεωμένοι από το Νόμο να ενημερώνουν το Γραφείο για τις προκηρύξεις που κάνουν, τελικά αυτό δεν γίνεται, με αποτέλεσμα το Γραφείο να ενημερώνεται για τις θέσεις που προκηρύσσονται από τις εφημερίδες. Επίσης οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο Γραφείο και που άμεσα τους ενδιαφέρει το θέμα, είναι εκείνοι οι οποίοι κυνηγούν τα γεγονότα και πηγαίνουν τις προκηρύξεις στο γραφείο.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι ότι ορισμένοι δημόσιοι φορείς δεν εφαρμόζουν το Νόμο. Δηλαδή παρόλο που οι προστατευμένοι βάσει του Νόμου θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τη θέση, και υπέβαλαν αίτηση αφού έχουν τα τυπικά και τα ουσιαστικά προσόντα για να πάρουν τη θέση, οι άνθρωποι αυτοί δεν προσελήφθησαν.

Στην περίπτωση αυτή τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που δεν πήραν τη θέση στο Δημόσιο, έχουν το δικαίωμα, να κάνουν ένσταση και να πάνε στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Επειδή όμως η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα και με πολλά οικονομικά έξοδα δεν ακολουθείται συχνά.

β) Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

Το επίσημο όργανο τοποθέτησης αναπήρων κατά το νόμο είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού. Αυτός έχει το προβάδισμα στις τοποθετήσεις με επίσημη σύμβαση εργασίας και αυτό εξηγείται εύκολα αφού αυτός μπορεί να χρησιμοποιεί τα οικονομικά κίνητρα για τις επιχειρήσεις και τους εργοδότες (Εκλογή, Ιουλ-Αυγ-Σεπτμ, 1988, στις 115-117).

Το γραφείο επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες του ΟΑΕΔ έχει αρμοδιότητες:

1. Να παραπέμπει άτομα για επαγγελματική εκπαίδευση στους ειδικούς χώρους κατάρτισης ή στις εκπαιδευτικές μονάδες του

2. Να συνεργάζεται με τους εργοδότες και να προωθεί άτομα στην ελεύθερη αγορά εργασίας σύμφωνα με τα επιχορηγούμενα προγράμματα για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (Καϊλας - Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 875, τόμος β').

Διάρθρωση προγραμμάτων

α). Πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης:

Το ποσό επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο καθορίζεται στις 6.500 δρχ. την ημέρα για το πρώτο δωδεκάμηνο στις 7.500 δρχ. την ημέρα για το δεύτερο δωδεκάμηνο και στις 8.000 δρχ. την ημέρα για το τρίτο δωδεκάμηνο.

β) Πρόγραμμα μερικής απασχόλησης:

Το ποσό επιχορήγησης του εργοδότη για το κάθε προσλαμβανόμενο άτομο είναι στις 5.000 δρχ την ημέρα και για τους 36 μήνες.

γ) Το πρόγραμμα μερικής απασχόλησης - ορισμένου χρόνου σύμβασης:

Το ποσό επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο είναι στις 5.000 δρχ. την μέρα και για τους 9 μήνες.

Ο ΟΑΕΔ πέρα από αυτά τα προγράμματα, χορηγεί στα άτομα με ειδικές ανάγκες που εκπαιδεύτηκαν στις σχολές του επιδότηση ύψους 2.800.000 δρχ. περίπου για άνοιγμα δική τους επιχείρησης, και παρακολουθεί την εξέλιξή τους. Σε περίπτωση που η επιχείρηση δεν αποδίδει γίνεται επιστροφή των χρημάτων.

γ) Αυτοαπασχόληση ή κατ' οίκον απασχόληση

Η αυτοαπασχόληση ή η κατ' οίκον απασχόληση είναι ένας τρόπος απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες που ζουν σε περιοχές που οι ευκαιρίες ανοικτής απασχόλησης είναι περιορισμένες, ή λόγω του προβλήματός τους δεν μπορούν να κινούνται.

Για να μπορεί ένα άτομο με ειδικές ανάγκες, που έχει επιλέξει την κατ' οίκον απασχόληση να εργάζεται και να ζει αξιοπρεπώς, θα πρέπει να είναι σε θέση να κατευθύνει τη σωματική και πνευματική του κατάσταση.

Σκοπός αυτής της απασχόλησης είναι να παύσει το άτομο να είναι φορτίο για την οικογένειά του και να καταστεί ικανό να κερδίζει τα προς το ζειν. Αυτό θα του επιτρέψει όσο το δυνατόν γίνεται να ανεξαρτητοποιηθεί οριστικά και να ζει στο δικό του σπίτι, όπως ο ίδιος θέλει.

Οι περιπτώσεις βαριών σωματικών και πνευματικών αναπηριών μπορούν να απασχοληθούν στο σπίτι ή στην εργασία των γονιών τους

π.χ. μαγαζί, ξυλουργείο. Η απασχόληση στο σπίτι αφορά χειροτεχνία ή άλλες τυποποιημένες ελαφρές εργασίες.

δ) Προστατευμένα εργαστήρια

Σύμφωνα με την (Ζώνιου - Σιδέρη 1988, σελ. 16) σε περίπτωση που τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν είναι σε θέση να αποδώσουν εργασία, πρέπει να τους δοθεί η δυνατότητα να εργαστούν σε προστατευμένα εργαστήρια.

Αυτού του είδους η απασχόληση πρέπει να δώσει στα άτομα με ειδικές ανάγκες τη δυνατότητα για ανεξαρτητοποίηση, τη δυνατότητα της ανάπτυξης της αυτοπεποίθησης τους και τη δυνατότητα να μπορούν να λύνουν μόνοι τους το οικονομικό τους πρόβλημα. Έτσι θα είναι δυνατή η εξέλιξη της προσωπικότητάς τους. Στα προστατευμένα εργαστήρια εργάζονται ανάπηροι με βαθμό αναπηρίας μέχρι 60%. Για αναπήριες που είναι πάνω από αυτό το ποσοστό μιλάμε περισσότερο για απασχολισιοθεραπεία, με στόχο σε μια δεύτερη φάση οι ανάπηροι αυτοί να μεταφερθούν σε προστατευόμενα εργαστήρια, ώστε και η εργασία τους να έχει αγοραστική αξία και η αμοιβή τους να είναι ανάλογη.

Η προστατευμένη εργασία μπορεί να έχει τις ακόλουθες μορφές:

- Προστατευμένο εργαστήριο
- Εργασία κατ' οίκον
- Συνεργατική όπου συμμετέχουν και «φυσιολογικά» μέλη

Όλες οι μορφές προστατευμένης εργασίας παρέχουν συνεχή καθοδήγηση, κατεύθυνση, στήριξη και κάθε μορφής αναγκαία βοήθεια στο εργαζόμενο ειδικό άτομο από εκείνα τα μέλη της ομάδας αποκατάστασης των οποίων τη βοήθεια χρειάζεται.

Η αμοιβή του εργαζομένου σε προστατευμένη εργασία πρέπει να είναι ανάλογη με την απόδοση του και όχι ανάλογη με τις ώρες που απασχολείται, ή ανάλογη με τις όποιες ανάγκες έχει ή λέει ότι έχει (εκλογή Ιαν - Φεβρ.- Μαρτ., 1993 σελ. 43-44).

Τα προστατευμένα εργαστήρια είναι ιδρύματα κοινωφελή και επιχορηγούνται από το κράτος. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες εργάζονται με αμοιβή υπό την επίβλεψη ειδικού προσωπικού. Στα ιδρύματα αυτά ασκούνται και εκτελούν απλές εργασίες π.χ. συναρμολόγηση απλών αντικειμένων, συσκευασία προϊόντων, ταξινόμηση αντικειμένων κτλ.

Επίσης πολλές φορές αναλαμβάνουν την εκτέλεση και εξωτερικών εργασιών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ή σε δημόσιες υπηρεσίες υπό την επίβλεψη του ειδικού προσωπικού του ιδρύματος όπως π.χ. οικιακές εργασίες σε γειτονικές κατοικίες, περιποίηση δέντρων και κήπων της πόλης κ.α. (Ι. Παρασκευόπουλος, 1980, σελ. 218).

Τα προστατευμένα εργαστήρια που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνονται σε καμία περίπτωση στους σκοπούς που θα έπρεπε να εξυπηρετούν. Οι απασχολούμενοι σε αυτά δεν είναι εργαζόμενοι με την κοινή έννοια της λέξης, δηλαδή δεν παίρνουν

μισθό (παίρνουν μόνο κάποιο χατζιλίκι), δεν υπάγονται στις κοινωνικές ασφαλίσεις και το αποτέλεσμα της εργασίας τους προορίζεται για την παραγωγή. Τα εργαστήρια αυτά προσφέρουν μόνο απασχολησιοθεραπεία.

Γενικά μια σειρά από ανάπηρους (ιδιαίτερα νέοι) που είναι σε θέση και θέλουν να εργαστούν δεν μπορούν, και απλώς παίρνουν μέρος στην εργασιοθεραπεία που προσφέρουν τα υπάρχοντα εργαστήρια. Παίρνουν επίδομα ανεργίας και συντάξεις σαν άποροι.

Αυτή η κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική τόσο από ατομικής όσο και από κοινωνικής πλευράς (Ζώνιου -Σιδέρη, 1988, σελ. 17).

ε) Παραγωγικά εργαστήρια

Πολλά προστατευμένα εργαστήρια μετατρέπονται σε παραγωγικά εργαστήρια και λειτουργούν σαν μία μικρή επιχείρηση.

Ο Α. Πρωτοπαπός (α) (1988) αναφέρει ότι τα εργαστήρια αυτά μπορούν να οργανωθούν με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

- Σ' ένα επιλεγμένο εργαστήριο που βρίσκεται ήδη σε ένα από τα υπάρχοντα ιδρύματα
- Μέσα σε μία επιλεγμένη ομάδα εργασιοθεραπείας που λειτουργεί σ' ένα ιατρικό ίδρυμα
- Στην εξ' αρχής εγκαθίδρυση ενός τέτοιου εργαστηρίου.

Πριν όμως αποφασιστεί η ίδρυση ενός παραγωγικού εργαστηρίου, συνεχίζει ο συγγραφέας, θα πρέπει να υπάρχουν οι πιο κάτω προϋποθέσεις:

- Διαρκής ζήτηση για το παραγόμενο προϊόν
- Το προϊόν που παράγεται πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και να είναι συναγωνίσιμο
- Το εργαστήριο πρέπει να έχει - στα αρχικά τουλάχιστον στάδια αρκετά οικονομικά μέσα για να καλύπτουν τ' αναπτυξιακά και άλλα έξοδα μέχρι να είναι σε θέση να επιβιώσει.
- Ύπαρξη του κατάλληλου διευθυντικού και τεχνικού προσωπικού για τη σωστή οργάνωση της παραγωγής και τη διαθεσή της
- Η παρουσία κατάλληλων συγκοινωνιακών διευκολύνσεων γύρω από το εργαστήριο.

Η μοναδικότητα αυτών των εργαστηρίων βρίσκεται στο γεγονός πως μπορούν ταυτόχρονα να προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση, την απόκτηση επαγγελματικής πείρας, και την απασχόληση και παραγωγή επιλεγμένων αγαθών.

Η επιτυχία ή η αποτυχία του παραγωγικού εργαστηρίου εξαρτάται από την επιλογή του προϊόντος που θα παραχθεί. Πρέπει να ανταποκρίνεται στις συνεχώς εναλλασσόμενες επιθυμίες και τα γούστα της αγοράς, διατηρώντας ταυτόχρονα το κόστος παραγωγής χαμηλά. Αυτό μπορεί να γίνει αν το κάθε παραγόμενο προϊόν είναι σε θέση να

καλύγει τα έξοδά του. Για να διατηρούνται τα έξοδα σε χαμηλά επίπεδα, θα πρέπει να γίνεται η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του προσωπικού, του εξοπλισμού και των πρώτων υλών με σκοπό την αυξημένη παραγωγικότητα.

Οι μελλοντικοί πελάτες - αγοραστές των προϊόντων μπορούν να χωριστούν στις πιο κάτω κατηγορίες:

α) Ο δημόσιος τομέας που πιθανόν να ενδιαφέρεται για είδη που αφορούν την παιδεία, τα νοσοκομεία, τις ιατρικές υπηρεσίες γενικά

β) Ο ιδιωτικός τομέας, που πιθανόν να ενδιαφέρεται για είδη καθημερινής χρήσης στο σπίτι, στην κουζίνα, στην ένδυση

γ) Ο βιομηχανικός και ο αγροτικός τομέας που πιθανόν να ενδιαφέρεται για ανταλλακτικά ή μικρά εργαλεία

δ) Ο τομέας των υπηρεσιών, που κατά πάσα πιθανότητα ενδιαφέρεται για όλα τα είδη των εντύπων πληροφόρησης και διαβιβάσεων (Α. Πρωτοπαπάς, (α) 1988, σελ. 70).

Το προσωπικό του παραγωγικού εργαστηρίου σύμφωνα με τον Α. Πρωτοπαπά (α) (1988) πρέπει να καλύπτεται από τις παρακάτω ειδικότητες:

- Διευθυντής
- Επιστάτης - υπεύθυνος παραγωγής
- Κοινωνικός λειτουργός

- Γιατρός

Το βοηθητικό προσωπικό: Γραμματέας, λογιστικός βοηθός, οδηγός αυτοκινήτου, καθαρίστρια.

Το προσωπικό του παραγωγικού εργαστηρίου πρέπει να συνεργάζεται μεταξύ του σαν ομάδα με σκοπό να υποβοηθεί το άτομο με ειδικές ανάγκες, που εργάζεται ή εκπαιδεύεται στο εργαστήριο.

Η δουλειά ανάμεσα στα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι βασικά μια κοινωνική δραστηριότητα. Ένα παραγωγικό εργαστήριο είναι ένας τόπος που όχι μόνο οι άνθρωποι εργάζονται μαζί, μα και που τις πιο πολλές φορές ζουν μαζί σαν μία μικρή κοινότητα.

Γ΄ ΜΕΡΟΣ: Αξιολόγηση της επαγγελματικής αποκατάστασης

Είναι γεγονός, ότι δεν υπάρχει επίσημο ερευνητικό υλικό στην Ελλάδα που να αναφέρεται στην αποτελεσματικότητα και στην επάρκεια ενός προγράμματος αποκατάστασης αναπήρων και ιδιαίτερα στην κατηγορία των νοητικών αναπηριών.

Οι ειδικοί και όλοι σχεδόν οι γονείς, φυσικά γνωρίζουν καλά πολλές πλευρές του θέματος και πολλές από τις πραγματικές δυσκολίες που παρουσιάζει ειδικά η επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων στη χώρα μας. Δεν έχουν όμως ένα επιστημονικό πλαίσιο αναφοράς και ανατροφοδότησης των όσων διαπιστώνουν στην πράξη (Εκλογή Ιουλ - Αυγ. - Σεπτ, 1988, σελ.104).

Τα στοιχεία για την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες όσο και για την αντιμετώπισή των προβλημάτων τους είναι ελλιπή. Στην προσπάθειά μας να αναλύσουμε το θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης των νοητικά υστερούντων ατόμων, δεν βρήκαμε πολλά στοιχεία.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω, είναι από βιβλιογραφικές αναφορές και αναφέρονται ενδεικτικά για την κατανόηση της στάσης και των αντιλήψεων των εργοδοτών στην επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Οι μεγάλοι εργοδότες που θα μπορούσαν να προσφέρουν όχι μόνο απασχόληση μα και ευκαιρίες κατάρτισης δεν έχουν πειστεί, εκτός από

μερικές εξαιρέσεις, να προσλάβουν άτομα με ειδικές ανάγκες. Έτσι αναγκαστικά οι τοποθετήσεις γίνονται σε μερικές οικογενειακές επιχειρήσεις που συνήθως δεν διαθέτουν ούτε το μηχανικό εξοπλισμό ούτε το κατάλληλο περιβάλλον στον τόπο εργασίας. Ταυτόχρονα δε οι θέσεις που ανοίγονται, περιορίζονται συνήθως σε ανειδίκευτους εργάτες όπου οι προοπτικές μονιμότητας είναι ελάχιστες. Οι λόγοι που οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν προσλαμβάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες είναι:

α) Οι μεγάλες επιχειρήσεις κάνουν προσλήψεις μέσα από ένα κύκλο δικών τους γνωριμιών και αποφεύγουν να κάνουν προσλήψεις από το γραφείο εργασίας του ΟΑΕΔ

β) Η κατάρτιση των αναπήρων είναι χαμηλού επιπέδου και το γραφείο δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις όποιες απαιτήσεις των εργοδοτών για θέσεις που απαιτούν υψηλότερα προσόντα (Καϊλας, Πολεμικός - Φιλίππου, 1995, σελ. 877, τόμος β').

Μια ένδειξη για τη «σημερινή κατάσταση» της επαγγελματικής απασχόλησης των νοητικά υστερούντων ατόμων, δίνει μια αναφορά της Υπ. Ματινοπούλου σε μια έρευνα, στην εκλογή (Ιούλιος- Αύγουστος - Σεπτ. 1988).

Σύμφωνα με αυτά, οι ερευνόμενοι ήταν απόφοιτοι ειδικής αγωγής ή κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης. Αναζητήθηκαν απόφοιτοι, όπου ήταν δυνατόν να είχαν μια πενταετία πορείας επαγγελματικής ζωής

(Δ.Ν. 50-80). Το συνολικό δείγμα αποτέλεσαν 82 περιπτώσεις 16-30 χρόνων. Τα αγόρια ήταν 62 και τα κορίτσια ήταν 20.

Τα αποτελέσματα από αυτή την έρευνα ήταν:

1. Η συντριπτική πλειοψηφία των αγοριών προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση
2. Στον τομέα της εργασίας, τα αγόρια έχουν το προβάδισμα. Τούτο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι:

α) Τα επαγγέλματα που ασκούν ανήκουν σε ανδροκρατούμενους χώρους εργασίας

β) Οι γονείς ωθούν τα αγόρια στην εργασία περισσότερο από τα κορίτσια, διότι σαν άνδρες πρέπει να έχουν ένα βιοποριστικό επάγγελμα

γ) Υπερπροστασία του γυναικείου φύλου. Μόνο το 15% των εργαζομένων είναι κορίτσια.

3. Τα άτομα που εργάζονται είναι 33. Όλοι δεν εργάζονται με τις ίδιες συνθήκες. Οι περισσότεροι ασχολούνται σε βοηθητικές εργασίες, παίρνοντας μια συμβολική αμοιβή. Οι επτά στους (33) εργάζονται κοντά στον πατέρα τους (κατάστημα - μηχανουργείο - ξυλουργείο).

Απ' όσους δεν εργάζονται το 40% περίπου μένουν άνεργοι στο σπίτι. Το 50% μετά την αποφοίτησή τους (τρίχρονη εκπαίδευση), μεταπηδούν σε άλλο εργαστήριο, για να συνεχίσουν. Το ότι φοιτούν για δεύτερη φορά σε καινούργιο εργαστήριο, δεν υποδηλώνει τόσο μια προσπάθεια

για αρτιότερη εκπαίδευση και αναζήτηση πληρέστερης κατάρτισης, αλλά το γεγονός ότι δεν έχουν κάτι άλλο να κάνουν.

Αυτή η αναφορά στην έρευνα της Υπ. Ματινοπούλου βρίσκεται στο παράρτημα Α.

(Η έρευνα αυτή έχει γίνει πριν 10 χρόνια περίπου όμως συγκρινόμενη με τα όσα έχουμε επισκεφθεί και πληροφορηθεί δεν έχει αλλάξει και πολύ. Υπάρχουν και σήμερα σχεδόν οι ίδιες ευκαιρίες κατάρτισης και αποκατάστασης των νοητικών υστερούντων ατόμων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ. ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους. Έχουν το δικαίωμα να ζήσουν με τον πιο άνετο και δημιουργικό τρόπο. Έχουν το δικαίωμα να εργάζονται στο επάγγελμα της εκλογής τους, ανάλογα με τις ικανότητές τους. Έχουν και άλλα, πιο προσωπικά δικαιώματα. Στην αρχή, και σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους για παράδειγμα, πρέπει να πληροφορούνται και να καθοδηγούνται για τα προβλήματά τους. Πρέπει να ξέρουν όσο το δυνατόν περισσότερα για τα σωματικά ή τα διανοητικά τους προβλήματα, και τι είναι ενδεχόμενο να τους δημιουργήσουν στο μέλλον. Το φαινόμενο να βλέπει κανείς νέους στους οποίους κανείς δεν έχει εξηγήσει συγκεκριμένα ποιο είναι το πρόβλημά τους, δεν είναι ασυνήθιστα. Το μόνο που ξέρουν είναι πως έχουν διαφορετικό παρουσιαστικό και διαφορετική μεταχείριση από τους άλλους στο περιβάλλον τους. Δεν ξέρουν όμως το πως, το γιατί, ή τη σημασία των διαφορών τους. Αυτό μπορεί να συμβεί ακόμη και σε σχολεία, όπου υπάρχει η πιθανότητα να γίνει διάγνωση και αξιολόγηση των παιδιών, και να τοποθετηθούν σε

ξεχωριστές τάξεις χωρίς ποτέ να τους εξηγήσουν το γιατί (Λέο Μπουσκάλια, σελ. 244).

Το σπίτι είναι ο πρώτος χώρος όπου το παιδί θα έχει τις ευκαιρίες να αναπτύξει συναισθηματική ασφάλεια, και μέσα από αυτή να εδραιώσει μια θετική εικόνα του εαυτού του και αυτοσεβασμό, που θα το στηρίζει όλη του τη ζωή. Οι γονείς έχουν ανάγκη από υποστήριξη για να βρουν τους καλύτερους τρόπους διαπαιδαγώγησης του παιδιού. Η σωστή αγωγή βασίζεται στην αγάπη, την υπομονή, την παραδοχή και την υποστήριξη του παιδιού για να μάθει να ζει μέσα στα όρια που θέτει η αναπηρία. Στόχος κάθε αγωγής είναι η απόκτηση ανεξαρτησίας και αυτονομίας. Συχνά, οι γονείς του ανάπηρου παιδιού το υπερπροστατεύουν. Αυτή η υπερπροστασία κάνει το παιδί διστακτικό, δεν το αφήνει να δοκιμάσει τις δυνάμεις του. Η δυσκολία των γονέων να αντιληφθούν ότι το ανάπηρο παιδί έχει τις ίδιες ανάγκες, όπως το υγιές, κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του, αποτελεί αντικείμενο της συνεργασίας με τον κοινωνικό λειτουργό (Θ. Παπαφλέσσα, 1984, σελ. 42).

Οι πιο χαρακτηριστικές αντιδράσεις γονέων όταν πρωτομαθαίνουν ότι το παιδί τους γεννήθηκε με κάποια αναπηρία είναι άρνηση, θυμός, θλίψη, ενοχή, αμφιθυμία.

Η πρώτη αντίδραση είναι άρνηση. Οι επαγγελματίες έχουν την τάση να τους ονομάζουν αυτούς τους γονείς απορριπτικούς ή μη ρεαλιστές. Ο καλύτερος τρόπος να βοηθήσουμε τους γονείς είναι να

εξέλιξη. Ειδικά αυτοί οι γονείς χρειάζονται πολύ υποστηρικτική βοήθεια, για να ξεκαθαρίσουν τα αντικρουόμενα συναισθήματά τους.

Η διάγνωση της αναπηρίας του παιδιού πρέπει να ακολουθείται από τη διάγνωση της οικογένειας. Η παρουσία ενός ανάπηρου παιδιού μπορεί να φέρει στην επιφάνεια προϋπάρχουσες συζυγικές συγκρούσεις. Σ' ένα γερό γάμο οι σύζυγοι θα υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον. Αλλά στο γάμο όπου ο ένας σύζυγος καταφεύγει σε παθητικότητα και απόσυρση και όπου κατηγορεί τον άλλον τότε υπάρχει σοβαρός κίνδυνος κατάρρευσης της συζυγικής σχέσης. Οι σύζυγοι μπορεί να μεταθέτουν τις δυσκολίες τους στο παιδί. Συχνά συμβαίνει η αναπηρία ενός παιδιού να αναβιώσει ορισμένα άγχη και ν' ανοίξει παλιές πληγές. Αυτό μπορεί να έχει συνέπειες στις σχέσεις των δύο συζύγων καθώς και στις σχέσεις τους με τα άλλα παιδιά. Η παραδοχή του ανάπηρου παιδιού είναι η αιτία μιας μακράς πορείας με μυριάδες μικρά και μεγάλα εμπόδια. Το κουράγιο, η επιμονή και η υπόσχεση είναι κοινά χαρακτηριστικά των οικογενειών με ανάπηρα παιδιά. Δεν θα πρέπει να περιμένουμε τους γονείς να βλέπουν το παιδί τους όπως οι ειδικοί αλλά ο ρόλος του Κ.Λ σ' αυτό το σημείο είναι να ανασυγκροτήσει τις εσωτερικές δυνάμεις των γονιών ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες του παιδιού, χωρίς πολύ αυταπάρνηση και ούτε εις βάρος των άλλων μελών της οικογένειας. Οι γονείς πρέπει να προετοιμαστούν ότι το παιδί τους ποτέ δεν θα ικανοποιήσει τα όνειρα και τις προσδοκίες τους. Όταν ο καιρός προχωρεί οι απαιτήσεις του ανάπηρου παιδιού εξουθενώνουν τους γονείς σωματικά και ψυχικά και τούτο έχει σαν

αντίκτυπο να προβάλλονται πιο έντονα οι δικές τους ανεκπλήρωτες ανάγκες.

Στη δουλειά που κάνει ο ΚΛ με τους γονείς είναι να επιμένει στις επιπτώσεις που μπορεί να έχει το ανάπηρο παιδί στα φυσιολογικά. Υπάρχουν εξωπραγματικές άμυνες εκ μέρους των γονιών του τύπου ότι, το φυσιολογικό παιδί οφείλει να δώσει από το χρόνο του, την αγάπη του, την προσοχή του στον ανάπηρο αδελφό του ή αδελφή δυνάμει τις φυσιολογικότητάς του.

Οι σχέσεις μεταξύ των αδελφών έχουν διαστάσεις ποιότητα και ένταση, ανάλογα με την ηλικία, την κοινωνική θέση και τον βαθμό ανοχής της κοινωνίας μας προς την μία ή την άλλη αναπηρία. Τα συναισθήματα μπορεί να αμφιταλαντεύονται μεταξύ στοργής, φροντίδας και αγάπης και εχθρότητας θυμού, ζήλιας, και αμηχανίας. Όσο τα αδέρφια μεγαλώνουν και οι ορίζοντες τους ευρύνονται, η ζήλια και ο θυμός υποχωρούν και τη θέση τους παίρνει η ενοχή και ο φόβος της ευθύνης για το μέλλον όταν οι γονείς θα γεράσουν ή θα πεθάνουν.

Το φυσιολογικό παιδί μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη βοήθεια στον ανάπηρο αδελφό ή αδελφή εφ' όσον έχει επαρκώς προετοιμασθεί και έχει αποκτήσει μια ρεαλιστική και θετική αντίληψη της αναπηρίας του αδελφού ή της αδελφής. Αν αυτό δεν έχει γίνει τότε το φυσιολογικό παιδί είναι ευάλωτο και πρέπει να βοηθηθεί από τους ειδικούς (Εκλογή, Σεπτέμβριος, 1974, σελ. 8-12).

Επίσης ένας σημαντικός τομέας της εργασίας του Κ.Λ. με την οικογένεια, είναι να την βοηθήσει να απαλλαγεί από τις κοινωνικές προκαταλήψεις, οι οποίες συχνά καταλήγουν στην αύξηση των ήδη παρόντων συναισθημάτων. Δημιουργείται έτσι ένας φαύλος κύκλος που μπορεί να σπάσει μόνον όταν η οικογένεια κατανοήσει πως ακόμη και η μειονότητα έχει ορισμένα πολύ βασικά δικαιώματα και μάθει να τα διεκδικεί. Μόνο τότε θα είναι σε θέση τα μέλη της οικογένειας να προχωρήσουν πέρα από τη σχεδόν ισοπεδωτική κατώτερη θέση, σ' εκείνη όπου θα γίνουν συντελεστές αλλαγής, θα ενεργούν εποικοδομητικά και θα λύνουν τα προβλήματα (Λέο Μπουσκάλια, σελ. 137).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, στην εργασία του με τους γονείς ο Κ.Λ. έχει να «δουλέψει» κατ' αρχήν με τον εαυτό του. Ν' αναπτύξει παραδοχή για τους γονείς που δεν μπορούν να δουν την αληθινή φύση της μειονεξίας του παιδιού τους. Όταν ο Κ.Λ. καταφέρει να φτάσει σ' αυτό το σημείο, τότε οι γονείς θα αισθάνονται ότι απειλούνται λιγότερο και θα μπορέσουν να τον δουν σαν άνθρωπο που μπορεί να τους βοηθήσει και να τους υποστηρίξει.

Ο Κ.Λ. προσπαθεί να υποστηρίξει τους γονείς να συγκεντρωθούν στο παρόν, χωρίς να αρνιούνται τα προβλήματα που θα τους φέρει το μέλλον, γιατί είναι πολύ πραγματικά.

Ο Κ.Λ. προσπαθεί να βοηθά τους γονείς να αναγνωρίσουν την έκταση των δυνατοτήτων του παιδιού και να δεχθούν τους περιορισμούς του.

Βοηθά να δεχθούν και να συνεργασθούν για την ειδική εκπαίδευση του παιδιού.

Βοηθά τον γονιό να ξεπερνά τις απογοητεύσεις και αποθαρρύνσεις που συνεπάγεται η ανατροφή και η εκπαίδευση ενός ειδικού παιδιού.

Τέλος, βοηθάει τους γονείς που έχουν παιδί με νοητική υστέρηση να δώσουν και στα υγιή παιδιά της οικογένειας, τη θέση που τους αρμόζει χωρίς να παραμελούνται (Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής).

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ. Λ. ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Ο στόχος του Κ.Λ. είναι η ευαισθητοποίηση των μελών της κοινότητας και η διευκόλυνση στη διερεύνηση και αξιοποίηση των κοινοτικών πηγών.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί για την επιτυχία αυτού του στόχου είναι:

α) Η συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και άλλες συναρμόδιες υπηρεσίες για την οργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινότητας

β) Η παρουσίαση εισηγήσεων προς τους αρμόδιους φορείς για την ανάπτυξη του τομέα της «Ειδικής αγωγής» με βασική επιδίωξη την ατομική και συλλογική καταξίωση των παιδιών με «ειδικές ανάγκες».

γ) Η χρήση των πηγών της ευρύτερης κοινότητας όπως π.χ. η παρακολούθηση μιας ομιλίας μαζί με τους γονείς στο πολιτιστικό κέντρο της περιοχής ή μια κοινή θεατρική παράσταση σε σχολική γιορτή με μαθητές ενός «κοινού σχολείου» και ενός ειδικού. Όλα αυτά μαρτυρούν πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του Κ.Λ. σε ότι αφορά τις δημόσιες σχέσεις που πρέπει να καλλιεργεί με την κοινότητα και τους τοπικούς φορείς.

Ακόμη ο Κ.Λ. βοηθά το παιδί οργανώνονται ομάδες σε χώρους ψυχαγωγίας, σε κατασκηνώσεις, σε ομάδες ενδιαφερόντων αποτελούμενες από ανάπηρους μόνο ή μικτές. Η ένταξη των παιδιών

αυτών σε ομάδες κοινωνικής εργασίας είναι ιδιαίτερα ευεργετική για την απόκτηση αυτοπεποίθησης.

Τέλος οι κοινωνικοί λειτουργοί επικοινωνούν με ανάπηρα άτομα σε ποικίλες οργανώσεις, όπως νοσοκομεία, κλινικές, προγράμματα αποκατάστασης, σχολεία και υπηρεσίες πρόνοιας. Σε κάθε ένα από τα πλαίσια αυτά έχουν την ευκαιρία να υπερασπίζονται τα δικαιώματα των αναπήρων και πάνω από όλα να τους ενθαρρύνουν να είναι οι ίδιοι υπέρμαχοι του εαυτού τους.

Επίσης οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και στη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής. Η ύπαρξη προγραμμάτων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι υποχρέωση της πολιτείας να τα προσφέρει για να τα ενεργοποιήσει και να τα βγάλει από το τέλμα της αδρανοποίησής τους (Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής).

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ. ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΑ ΥΣΤΕΡΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Η αγορά εργασίας δεν είναι μόνο περιορισμένη αλλά σε πολλές περιπτώσεις εντελώς κλειστή για τα άτομα με νοητική υστέρηση. Συχνά, είτε δεν τους προσφέρεται καμιά επαγγελματική ασφάλιση, είτε την κατακτούν με δυσκολία. Οι απαρχαιωμένοι νόμοι δυσκολεύουν διπλά πολλές φορές την παροχή αδείας για εργασία κάθε είδους. Ακόμη και εκεί όπου δεν υπάρχουν τέτοια εμπόδια, η νοοτροπία των εργοδοτών είναι τέτοια, που δεν σκέφτονται καν να προσλάβουν έναν ανάπηρο. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ένας εργοδότης θα προσλάβει κάποιον με ειδικές ανάγκες, περισσότερο ως «τέχνασμα» δημοσιότητας ως χάρη ή φιλανθρωπική κίνηση - χωρίς φυσικά να του περνάει από το νου πως θα μπορούσε να έχει κέρδος από την πρόσληψη αυτή (Λέο Μπουσκάλια, σελ. 242).

Αρμοδιότητα του Κοινωνικού Λειτουργού στην κατάρτιση και επαγγελματική αποκατάσταση του ειδικού ατόμου, είναι να ενημερώνει την διεπιστημονική ομάδα για τα ατομικά και οικογενειακά στοιχεία που επηρεάζουν το άτομο με στόχο τη μείωση των αρνητικών παραγόντων, ενθαρρύνοντας το δυναμικό που υπάρχει.

Ο Κ.Λ. υποστηρίζει το άτομο σε ώρες απογοήτευσης, τονώνει την πίστη στον εαυτό του, ενισχύει την αίσθηση της αξιοπρέπειας και τη θέληση να συμμετάσχει στην αποκατάστασή του.

Ακόμη ο Κ.Λ. επικοινωνεί με πολιτικά πρόσωπα υπουργεία, και άτομα που επηρεάζουν την κοινή γνώμη και το επίπεδο λήψης αποφάσεων. Ακόμα στο ρόλο του συμπεριλαμβάνεται και η προσπάθεια εύρεσης δουλειάς του ατόμου στην αγορά εργασίας σε συνεργασία με τον Κ.Λ. που εργάζεται στον ΟΑΕΔ.

Ο Κ.Λ. σύμφωνα με αξιολογήσεις όλων των ειδικών που εργάζονται με ειδικά άτομα, είναι εκείνος που μέσα από τη συνεργασία του με το άτομο παίζει το μεγαλύτερο ρόλο ώστε να επιλέξει το κατάλληλο επάγγελμα (Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Σκοπός της μελέτης αυτής ήταν η επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με νοητική υστέρηση στις πόλεις Πάτρα και Μεσολόγγι. Απ' όλη αυτή την μελέτη και την επαφή μας με φορείς επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και με γονείς νοητικώς καθυστερημένων παιδιών καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

1. Πολλά άτομα απ' αυτά που εκπαιδεύονται στα κέντρα αυτά έχουν και περιβαλλοντική υστέρηση
2. Υπάρχει κατάρτιση - εκπαίδευση στις πόλεις αυτές αλλά είναι δύσκολη η αποκατάσταση των νοητικά καθυστερημένων ατόμων
3. Τα κέντρα κατάρτισης δεν επαρκούν για την εκπαίδευση όλων των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Απαιτείται ίδρυση και άλλων εργαστηρίων κατάρτισης με στόχο την άμεση αποκατάσταση
4. Η κοινωνία ακόμη συνεχίζει να βλέπει ρατσιστικά τα άτομα με νοητική υστέρηση και να κλείνει τις πόρτες για εργασία.
5. Ο ρόλος του Κ.Λ. είναι αποφασιστικός στην επαγγελματική αποκατάσταση των νοητικά υστερούντων ατόμων και των οικογενειών τους.

Με βάση τις πιο πάνω διαπιστώσεις, επιχειρείται, μια χάραξη πορείας για την αποκατάσταση των νοητικά υστερούντων ατόμων μέσα από τις προτάσεις που ακολουθούν:

1. Συντονισμός των φορέων που ασχολούνται με το θέμα της αποκατάστασης των ατόμων με νοητική υστέρηση
2. Ίδρυση νέων κέντρων αποκατάστασης, καλυτέρευση αυτών που υπάρχουν και δημιουργία προστατευομένων εργαστηρίων για τους βαριά νοητικά υστερούντες
3. Εκπαίδευση των ατόμων με νοητική υστέρηση και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.
4. Συγκεκριμένες κυβερνητικές αποφάσεις και παροχή συγκεκριμένων κινήτρων μέσω της πολιτείας ώστε τα άτομα με νοητική υστέρηση, όχι μόνο να μην αποκλείονται από τις θέσεις σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά οι επιχειρήσεις να δώσουν προτεραιότητα στα άτομα με νοητική υστέρηση σε εργασίες εφικτές σε αυτά.
5. Η εφαρμογή της αποκατάστασης των ατόμων με νοητική υστέρηση ως κοινωνικού δεσμού, όπως φαίνεται, είναι μια πολύπλοκη και δύσκολη διαδικασία, που ασφαλώς δεν διεκπεραιώνεται από ένα άτομο, χρειάζονται πολλοί ειδικοί οι οποίοι πρέπει να έχουν πέρα από την επιστημονική τους κατάρτιση, καρδιά, κέφι για δουλειά και κατάλληλη ανταπόκριση στις ανάγκες του ατόμου.

6. Πέραν από τους ειδικούς χρειάζεται η συμπαράσταση από δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς από δασκάλους, εργοδότες, γονείς και γείτονες που πρέπει να είναι έτοιμοι να βοηθήσουν τα άτομα με νοητική υστέρηση να ξεπεράσουν τις αναπηρίες τους, όχι κάνοντάς τους χάρη, αλλά από κοινωνική υποχρέωση.
7. Για να πετύχει όμως, η αποκατάσταση ως κοινωνικός δεσμός, πρέπει η κοινωνία να βοηθηθεί να απαλλαγεί από τους φραγμούς των προκαταλήψεων και η πολιτεία να προχωρήσει σε περισσότερα προστατευτικά νομοθετικά μέτρα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και ιδίως με νοητική υστέρηση θα πρέπει να πάγουν να απολύονται πρώτα και να προσλαμβάνονται τελευταία στις, επιχειρήσεις.
8. Θα άξιζε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη διασύνδεση Ελλάδας - Διεθνών Οργανισμών για την αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ώστε και η Ελλάδα να παρέχει ανάλογες υπηρεσίες με τις άλλες χώρες στον τομέα αυτό.
9. Η πολιτική που αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες να μην είναι μόνο «πολιτική» για τα άτομα με ειδικές ανάγκες αλλά πολιτική με τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που θα γίνεται μέσα στην κοινωνία και θα αποκλείει τη δημιουργία «γκέτο» για τα άτομα αυτά.
10. Τέλος πρέπει να βρούμε τρόπους να στηρίξουμε τους νοητικά υστερούντες νέους ώστε να αισθανθούν κατά το δυνατόν σίγουροι γι' αυτό που κάνουν στο εργασιακό περιβάλλον και έτσι να απολαύσουν το δικαίωμα της εργασίας και της ένταξης. Εκείνοι

έχουν το δικαίωμα στη ζωή και εμείς την υποχρέωση να τους δώσουμε τη δυνατότητα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Αποφασίσατε να βάλετε το παιδί σας μόνοι σας στο κέντρο / σχολείο ή συμβουλευτήκατε: κάποιον ειδικό;

Μόνοι [] Ειδικό []

2. Πιστεύετε ότι το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού είναι απαραίτητο σε τέτοια κέντρα;

Ναι [] ΌΧΙ []

3. Σε τι σας φάνηκε χρήσιμος ο κοινωνικός λειτουργός;

4. Το παιδί σας πιστεύετε ότι βοηθήθηκε από τα προγράμματα του κέντρου;

ΝΑΙ [] ΌΧΙ []

Σε ποιους τομείς βοηθήθηκε;

α) Στην εκπαίδευση

β) Στην μελλοντική του αποκατάσταση

γ) Στις κοινωνικές του σχέσεις

δ) Σε κάτι άλλο;

10. Πως έχει επηρεασθεί η οικογενειακή σας ζωή από την εκπαίδευση του παιδιού σας;

Στην προσπάθειά μας να αναλύσουμε καλύτερα το θέμα της επαγγελματικής κατάρτισης - αποκατάστασης, θεωρήσαμε σωστό να κάνουμε μια μικροέρευνα σε οικογένειες με άτομα με νοητική καθυστέρηση χρησιμοποιώντας στις συνεντεύξεις μας μαζί τους το ερωτηματολόγιο αυτό. Σκοπός μας ήταν να έρθουμε σε επαφή με οικογένειες που είχαν παιδί σε όλα τα κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης - κατάρτισης της Πάτρας και του Μεσολογγίου, έτσι ώστε να έχουμε μια γενικότερη εικόνα της κατάστασης. Επειδή όμως είναι πολύ δύσκολο οι γονείς να δεχτούν επισκέψεις από άγνωστα άτομα, και στην περίπτωση μας το αίτημά μας αυτό απορρίφθηκε από τους περισσότερους αποφασίσαμε να πάρουμε συνεντεύξεις από γονείς που έχουν τα παιδιά τους σε δύο κέντρα εκπαίδευσης - κατάρτισης στην Πάτρα, οι οποίοι ήταν οι μοναδικοί που δέχτηκαν. Έτσι το δείγμα μας αποτέλεσαν 10 οικογένειες της Πάτρας, που είχαν παιδί με νοητική καθυστέρηση από το 1^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πατρών και από το Παιδαγωγικό Κέντρο για άτομα με ειδικές ανάγκες «Η ΜΕΡΙΜΝΑ».

Έτσι λοιπόν, μετά την επαφή μας μαζί τους παραθέτουμε εδώ τις απαντήσεις των γονέων αυτών στις ερωτήσεις μας. Συγκεκριμένα οι περισσότεροι γονείς είχαν σχεδόν τις ίδιες απόψεις γύρω από την κατάρτιση - αποκατάσταση των παιδιών τους.

Στην 1^η ερώτηση οι 6 στους 10 απάντησαν ότι είχαν συμβουλευτεί ειδικό και οι 4 στους 10 από μόνοι τους.

Στην 2^η ερώτηση όλοι απάντησαν πως το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργεί είναι απαραίτητο σε τέτοια κέντρα.

Στην 3^η ερώτηση σε τι τους φάνηκε χρήσιμος ο κοινωνικός λειτουργός όλοι απάντησαν ότι τους βοήθησε συμβουλευτικά, τους πλησίασε, συζητούσε μαζί τους, τους κατανοούσε στο πρόβλημά τους.

Στην 4^η ερώτηση αν το παιδί τους βοηθήθηκε από τα προγράμματα του κέντρου όλοι απάντησαν ναι. Συγκεκριμένα οι γονείς που τα παιδιά τους είναι στο ειδικό σχολείο απάντησαν πως τα παιδιά τους βοηθήθηκαν στην εκπαίδευση (γράψιμο - διάβασμα), στις κοινωνικές σχέσεις, απόκτηση θάρρους. Οι γονείς των παιδιών που παρακολουθούν τα προγράμματα της ΜΕΡΙΜΝΑΣ, απάντησαν πως τα παιδιά τους βοηθήθηκαν στην μελλοντική τους αποκατάσταση μιας και εκπαιδεύονται σε διάφορα επαγγέλματα και στην κοινωνικοποίησή τους.

Στην 5^η ερώτηση αν είναι επαρκής ο αριθμός τέτοιων κέντρων στην πόλη τους όλοι απάντησαν ότι δεν επαρκούν μιας και τα άτομα με νοητική στέρηση - ειδικές ανάγκες είναι πολλά.

Στην 6^η ερώτηση τι δυνατότητες διαγράφονται για μελλοντική αποκατάσταση μετά την παρακολούθηση των προγραμμάτων του κέντρου στα παιδιά τους, οι γονείς από το 1^ο ειδικό απάντησαν ότι ανησυχούν για το μέλλον των παιδιών τους μετά την αποφοίτηση από το σχολείο, γιατί τα παιδιά έχουν περιορισμένες δυνατότητες. Ίσως

μπουν σε κάποια σχολή επαγγελματικής κατάρτισης. Οι γονείς των παιδιών από τη «ΜΕΡΙΜΝΑ» απάντησαν πως τα παιδιά τους κάτι μαθαίνουν αλλά η αποκατάσταση διαφαίνεται δύσκολη. Οι 2 στους 5 είπαν πως μπορεί αργότερα το παιδί τους να εργαστεί σε δική τους δουλειά.

Στην 7^η ερώτηση τι είναι σε θέση να κάνουν για να βοηθήσουν τα παιδιά τους στην αποκατάσταση 2 στους 10 είπαν πως τα παιδιά τους θα εργαστούν σε κάποιο γνωστό, οι υπόλοιποι εξέφρασαν ανησυχία γιατί δεν έχουν γνωστούς να προσλάβουν τα παιδιά τους και δήλωσαν ότι οι δυνατότητες των παιδιών τους είναι περιορισμένες.

Στην 8^η ερώτηση τι συγκεκριμένο έχουν μάθει τα παιδιά τους στο κέντρο, οι γονείς των παιδιών του ειδικού σχολείου απάντησαν γράψιμο, ανάγνωση, δημιουργία σχέσεων και συνεργασίας. Οι γονείς των παιδιών από τη «ΜΕΡΙΜΝΑ» απάντησαν ανάλογα με τον τομέα που είναι το παιδί τους, άλλος κηπουρική, άλλος οικιακά - αυτοεξυπηρέτηση, άλλος αγγειοπλαστική, άλλο κεραμική και άλλος ραπτική.

Στην 9^η ερώτηση αν οι γονείς θα ήθελαν κάποια επιπλέον υπηρεσία για την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών τους, εκτός από τις ήδη υπάρχουσες απάντησαν πως θα ήθελαν, ότι γίνεται, γίνεται για το καλό των παιδιών τους. Συγκεκριμένα οι γονείς απάντησαν που θα ήθελαν και άλλα εργαστήρια κατάρτισης για τα παιδιά τους που θα οδηγούσαν κατευθείαν σε εργασία, και περισσότερο ενδιαφέρον για τα άτομα με ειδικές ανάγκες από το κράτος.

Στην 10^η ερώτηση πως επηρεάστηκε η οικογενειακή ζωή από την εκπαίδευση του παιδιού τους οι 6 στους 10 απάντησαν πως επηρεάσθηκε θετικά, άλλαξε η συμπεριφορά του παιδιού. Οι 4 στους 10 απάντησαν πως δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα γιατί η ζωή της οικογένειας με άτομο με νοητική υστέρηση δεν αλλάζει, η οικογένεια που αντιμετωπίζει τέτοιο πρόβλημα διασπάται.

Από τις απαντήσεις των γονέων που συναντήσαμε, καταλήξαμε σε κάποια συμπεράσματα: οι γονείς θεωρούν χρήσιμο και απαραίτητο το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού σ' αυτούς, αφού κοντά του βρίσκουν κατανόηση, συζήτηση και συμβουλευτική. Είναι ευχαριστημένοι από την εκπαίδευση - επαγγελματική κατάρτιση των παιδιών τους. Τα παιδιά τους ανάλογα με τις δυνατότητές τους, αποκτούν κατάρτιση και μπορούν να βοηθηθούν για το μέλλον τους. Οι γονείς δείχνουν ανησυχία μόνο για τη μελλοντική αποκατάσταση των παιδιών τους. Δεν είναι σε θέση όλοι να αποκαταστήσουν τα παιδιά τους στις δουλειές τους και θεωρούν απαραίτητη την ίδρυση περισσότερων εργαστηρίων κατάρτισης που να παρέχουν και εργασία μετά, στα παιδιά που εκπαιδεύονται. Αυτή είναι η μοναδική τους επιθυμία και ζητούν περισσότερο ενδιαφέρον από το κράτος για τα άτομα με νοητική στέρση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνική

1. Παρασκευόπουλος Ιωάννης: Νοπτική Καθυστέρηση, 1979, διεθνές έτος παιδιού, Αθήνα 1990
2. Υπουργείο Εθνική Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, «Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής» Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
3. Μ. Καϊλας - Ν. Πολεμικός - Γ. Φιλίππου: «Άτομα με ειδικές ανάγκες», Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Α' τόμος, Αθήνα 1995
4. Μ. Καϊλας - Ν. Πολεμικός - Γ. Φιλίππου: «Άτομα με ειδικές ανάγκες», Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Β' τόμος, Αθήνα 1995
5. Ε. Τάφα: «Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς», Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 1997.
6. Κων/νος Αλεξάνδρου: «Μαθησιακές δυσκολίες», Εκδόσεις «Δανιά».
7. Γεώργιος Σ. Κρουσταλάκης: «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες στην οικογένεια και στο σχολείο, ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση», Αθήνα.
8. Λάμπρος Σ. Σταύρου: Ψυχοπαιδαγωγική αποκλινόντων, νηπίων - παιδιών - εφήβων, Γ' Έκδοση, Αθήνα 1986

9. Εσθήρ Κουκλόγιαννου - Δορζιώτου: «Αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες (Φυσική - Κοινωνική - Επαγγελματική)», Αθήνα 1992.
10. Λέο Μπουσκάλια: «Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους», Εκδόσεις «Γλάρος» Αθήνα 1994
11. Φ. Στάθης: Θέματα ειδικής αγωγής, εκδόσεις «Έλλην» Αθήνα.
12. Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη: «Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους», 3^η έκδοση «ελληνικά γράμματα»
13. Νιτσόπουλος Μηνάς: «Ειδικά πνευματικά καθυστερημένα άτομα», εκδόσεις «Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1981
14. Christoph Anstotz: «Βασικές αρχές της παιδαγωγικής για τα νοητικά καθυστερημένα άτομα», Επιμέλεια: Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη, Εκδόσεις «Ελληνικά γράμματα».
15. Δρ. Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη: «Σκεπτικό για την επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες», εκδόσεις «Νεφέλη», 1988.
16. Σταμάτης Σ.: «Οχυρωμένη σιωπή», εκδόσεις «Γλάρος» Αθήνα 1987
17. Δρ. Αθηνά Ζώνιου - Σιδέρη: «Το άτομο με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία», Εκδόσεις «Νεφέλη» 1987.
18. Δρ. Αντώνης Κυπριωτάκης: «Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους», εκδόσεις «Ψυχοτεχνική», έκδοση Τρίτη, Ηράκλειο 1989.

19. Πρωτοπαπάς Αντώνης (α): «Η δημιουργία επιπροσθέτων ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες», ΟΑΕΔ - Αθήνα 1988.
20. Ιωάννου Ν. Παρασκευόπουλου: Εξελικτική ψυχολογία «Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση»
21. Ιωάννου Παρασκευόπουλου: Κλινική ψυχολογία «Διάγνωση, πρόληψη και θεραπεία των ψυχικών διαταραχών», Αθήνα 1988.
22. Δημήτρης Π. Στασινός: «Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αντιλήψεις, Θεσμοί και πρακτικές, κράτος και ιδιωτική πρωτοβουλία» (1906 - 1989), εκδόσεις «Gutenberg».
23. Γιάννης Τσιάντης: «Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας», εκδόσεις «Καστανιώτη» τεύχος Α΄, Αθήνα 1991
24. Νίκος Μάνος: «Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής», εκδόσεις επιστημονικών βιβλίων και περιοδικών, Θεσσαλονίκη 1988.
25. Λαυρέντιος Γ. Δελλασούδας: «Η ειδική επαγγελματική κατάρτιση». Έρευνα για την Επαγγελματική κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες και προτάσεις για την αναβάθμισή της, σειρά αυτετελών δημοσιευμάτων περιοδικού «ΠΑΡΟΥΣΙΑ», Αθήνα 1992.

Σημειώσεις

26. Ενημερωτικό υλικό από Ο.Α.Ε.Δ. Πάτρας: «Προγράμματα νέων θέσεων εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες»

27. Έντυπο ενημερωτικό φυλλάδιο από θεραπευτικό - παιδαγωγικό κέντρο για άτομα με ειδικές ανάγκες Πάτρας, «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»

28. Έντυπο ενημερωτικό φυλλάδιο από Εργαστήριο Επαγγελματικής αγωγής και αποκατάστασης Μεσολογγίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

29. Θεοδώρα Παπαφλέσσα: «Βασικά Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας» Β' εξαμήνου Κοινωνικής Εργασίας, Αθήνα 1984.

Περιοδικά

30. «Οικολογική κίνηση θεσσαλονίκης. Επιτροπή για τα δικαιώματα των αναπήρων» Περιοδικό Εκλογή, Απρίλιος - Μάϊος - Ιούνιος, Αθήνα 1988.

31. Υπατία Ματινοπούλου - Περρή: «Μονάδες ανοικτής περίθαλψης και αγωγής για παιδιά και νέους με ειδικές ανάγκες στο Λεκανοπέδιο Αττικής» Περιοδικό Εκλογή, Απρίλης 1984.

32. Υπατία Ματινοπούλου - Περρή: «Η σημερινή κατάσταση της επαγγελματικής απασχόλησης των νοτικά υστερούντων ατόμων», Περιοδικό Εκλογή, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος, Αθήνα 1988

33. ROSA L. ALEXANDER: «Η μυχοδυναμική της οικογένειας που έχει ένα ανάπηρο παιδί», Μετάφραση - Διασκευή Τούλας Χριστάκη, Περιοδικό Εκλογή, Σεπτέμβριος 1974

34. **Λίνα Κωστάκη:** «Εργοθεραπεία σε προγράμματα ειδικής αγωγής»
Περιοδικό Εκλογή, Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1993.
35. **Δρ. Δαβάζογλου Αγγελική:** «Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στις ειδικές εκπαιδευτικές μονάδες», περιοδικό Κοινωνική Εργασία, τεύχος 13^ο, 1989.
36. **Αφιέρωμα στις 3 Δεκέμβρη - Διεθνή Ημέρα των Ατόμων με ειδικές Ανάγκες, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:**
«Δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες», περιοδικό Κοινωνική Εργασία, Έτος 10^ο, τεύχος 40, Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση
των Ηνωμένων Εθνών
της 20ής Δεκεμβρίου 1971 (απόφαση 2856)

Η Γενική Συνέλευση,

Έχοντας υπόψη την εγγύηση των κρατών-μελών των Ηνωμένων Εθνών από τον καταστατικό χάρτη να αναλάβει από κοινού και χωριστά δραστηριότητα σε συνεργασία με τον οργανισμό για να προάγει υψηλότερο βιοτικό επίπεδο ζωής, πλήρη απασχόληση και συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ανάπτυξης,

επιβεβαιώνοντας την πίστη στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις βασικές ελευθερίες και στις αρχές της ειρήνης, της αξιοπρέπειας και της αξίας του ανθρώπου και της κοινωνικής δικαιοσύνης που προκηρύχθηκε στον καταστατικό χάρτη,

ανακαλώντας τις αρχές της παγκόσμιας διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των Διεθνών Συμβολαίων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού και τους κανόνες που ήδη έχουν ορισθεί για κοινωνική πρόοδο στα συντάγματα, στις συμβάσεις, στις ενστάσεις και στις αποφάσεις του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, της ΟΥΝΕΣΚΟ, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά και άλλων αρμοδίων οργανισμών,

τονίζοντας ότι η Διακήρυξη για κοινωνική πρόοδο και ανάπτυξη έχει προκηρύξει την αναγκαιότητα προστασίας των δικαιωμάτων και επιβεβαιώνοντας την ευημερία και την αποκατάσταση των φυσικά και πνευματικά μειονεκτούντων,

έχοντας υπόψη την αναγκαιότητα για συμπάρταση των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων για να ημετιύξουν τις ικανότητές τους σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων και για προώθηση της ενσωμάτωσής τους στην κανονική ζωή, όσο τούτο είναι δυνατό,

γνωρίζοντας ότι μερικές χώρες, στο τωρινό στάδιο ανάπτυξής τους, μπορούν να προσφέρουν περιορισμένες προσπάθειες για αυτό το σκοπό,

προκηρύσσει αυτή τη διακήρυξη για τα δικαιώματα των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων, και καλεί για εθνική και διεθνή δραστηριότητα με σκοπό να επιβεβαιώσει ότι θα χρησιμοποιηθεί σαν κοινή βάση και πλαίσιο αναφοράς για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων:

1. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει στον ανώτατο βαθμό ικανότητας τα ίδια δικαιώματα όπως τα άλλα ανθρώπινα όντα.

2. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει δικαίωμα για την κατάλληλη ιατρική φροντίδα και φυσική θεραπεία καθώς και εκπαύση, κατάρτιση, αποκατάσταση και καθοδήγηση που θα το κάνουν ικανό να αναπτύξει τις ικανότητες, στο μέγιστο δυνατό.

3. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει το δικαίωμα για οικονομική ασφάλεια και για το κατάλληλο βιοτικό επίπεδο. Έχει δικαίωμα να εκτελεί παραγωγική δουλειά ή να ενασχολείται με οποιοδήποτε άλλο σκόπιμο επάγγελμα στο ανώτατο δυνατό όριο των ικανοτήτων του.

4. Οποτεδήποτε είναι δυνατόν, το πνευματικά καθυστερημένο άτομο πρέπει να ζει με τη δική του οικογένεια ή με τους θετούς γονείς και να συμμετέχει σε διάφορες εκδηλώσεις της κοινοτικής ζωής. Η οικογένεια με την οποία μένει πρέπει να λαμβάνει βοήθεια. Εάν η περίθαλψη σε ίδρυμα γίνει απαραίτητη, πρέπει να παρέχεται σε περιβάλλοντα και υπό τέτοιες συνθήκες όσο το δυνατόν πλησιέστερες σ' εκείνες της κανονικής ζωής.

5. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει δικαίωμα για έναν προσοντούχο κηδεμόνα όταν αυτό απαιτείται για να προστατέψει την προσωπική του καλή διαβίωση και τα ενδιαφέροντα.

6. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει το δικαίωμα για προστασία από την εκμετάλλευση, κατάχρηση και τον υποβιβασμό της θεραπείας του. Εάν του γίνει δικαστική αγωγή για οποιοδήποτε αδίκημα, θα έχει το δικαίωμα να θέσει τέρμα στη νομική διαδικασία με πλήρη αναγνώριση που του δίδεται για το βαθμό της πνευματικής του υπευθυνότητας.

7. Οποτεδήποτε πνευματικά καθυστερημένα άτομα είναι ανίκανα ένεκα τη σοβαρότητας της μειονεξίας τους να ασκούν όλα τα δικαιώματά τους ενσυνείδητα ή επιβάλλεται να απαγορευτούν ή να τους αρνηθούν μερικά ή όλα αυτά τα δικαιώματα, η διαδικασία που χρησιμοποιείται για τέτοια απαγόρευση ή άρνηση δικαιωμά-

των πρέπει να περιέχει κατάλληλες νόμιμες διασφαλίσεις ενάντια σε κάθε τύπο κατάχρησης.

Αυτή η διαδικασία πρέπει να βασίζεται σε μια εκτίμηση της κοινωνικής ικανότητας για το πνευματικά καθυστερημένο άτομο από προσοντούχους εμπειρογνώμονες. Και πρέπει να υποβάλλεται σε περιοδική αναθεώρηση και να δίδεται το δικαίωμα έφευξης στις ανώτερες αρχές.

Η σημερινή κατάσταση της επαγγελματικής απασχόλησης των νοητικά υστερούντων ατόμων

Υπατία Ματινοπούλου*

Εννοιολόγηση

Με τον όρο *νοητικά υστερούντα άτομα* (ΝΥΑ) εννοούμε τα άτομα που έχουν μεγάλη δυσκολία στην κοινωνική προσαρμογή τους, επειδή οι αντιληπτικές τους ικανότητες βρίσκονται χαμηλότερα του φυσιολογικού. Σύμφωνα με ψυχολογικές μετρήσεις ο δείκτης νοημοσύνης (ΔΝ) κυμαίνεται μεταξύ 50-80 (με όλη τη σχετικότητα του όρου). Η έννοια της νοητικής υστέρησης, για τις ανάγκες αυτής της έρευνας, καθορίζεται, ως η υπολειπόμενη νοητική λειτουργία που εμποδίζει την εξέλιξη κυρίως των αντιληπτικών και λεκτικών ικανοτήτων και υπαγορεύει την αδυναμία κοινωνικής προσαρμογής κι ένταξης αυτών των ατόμων.

Η συντονίστρια Ο. Hegarty, σε συνέδριο με θέμα την αποκατάσταση των ΝΥΑ, που έγινε στις Βρυξέλλες το 1981, καθορίζει σαν ανασταλτικούς παράγοντες στην κοινωνική ενσωμάτωση τους παθητικούς ρόλους που προσδίδουμε σήμερα στους ανάπηρους και θεωρεί το σύστημα «περίθαλψης» τροχοπέδη στην κοινωνική τους

ένταξη. Το σύνολο των αναπήρων αποτελεί ένα σχετικά ομοιόμορφο πληθυσμό με συγκεκριμένες ανάγκες και προβλήματα. Ο αιχμαλωτισμός τους στον παθητικό αυτό ρόλο, τους οδηγεί σε μια συμπεριφορά εξάρτησης από διάφορες μορφές προστασίας και κοινωνικής βοήθειας⁽¹⁾. Συνήθως τους εξασφαλίζει μια σειρά κοινωνικών παροχών (οργανώσεις, ιδρύματα, ειδικά επαγγελματικά εργαστήρια κ.ά.). Οι ανάγκες τους «εξετάζονται» από τη σκοπιά του «απροσάρμοστου» και τα μέτρα που λαμβάνονται προσανατολίζονται αναλόγως. Προβάλλει δηλ. η Hegarty τα στοιχεία περιθωριοποίησης, που λειτουργούν ακριβώς αντίθετα από την πορεία που η έννοια της «ένταξης» υπαγορεύει.

Ο όρος *ένταξη* αφορά τον τρόπο και τις συνθήκες ζωής που δίνουν τη δυνατότητα στον νοητικά ανάπηρο να ζει κοντύτερα στο «φυσιολογικό». Αναφέρεται στα δικαιώματα που σήμερα τα άτομα αυτά στερούνται. Δηλαδή:

Την έπεξεργασία του κειμένου επιμελήθηκε η Χριστίνα Βάγια, καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Τ.Ε.Ι. Αθήνας.

1. Βλ. Πρακτικά Συνεδρίου «Επαγγελματική Κατάρτιση Αναπήρων στις Χώρες της ΕΟΚ»

* Η παραπάνω έρευνα του Ιδρύματος Ερευνών για το Παιδί σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε από την Υπατία Ματινοπούλου που είναι κοινωνική λειτουργός στην Ειδική Διαγνωστική Μονάδα του Ιδρύματος.

- α. της εργασίας
- β. της εκπαίδευσης (μ' έμφαση στην κοινωνική μάθηση)
- γ. της ιδιωτικής ζωής
- δ. της αυτονομίας

Τα στοιχεία αυτά, περιέχει κι ο όρος *ομαλοποίηση* (*normalization*), που για πρώτη φορά αναφέρθηκε στη Σκανδιναβία το 1967 κι είναι σχεδόν ταυτόσημος με την ένταξη.

Το 1983, ο καθηγητής Wolfenberger, στη Γενική Συνδιάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη Γενεύη, χρησιμοποιεί τον όρο *valorisation*, που υποδηλώνει την αναγνώριση της «αξίας» και της «απόδοσης» που μπορούν νάχουν ως άτομα, οι ανάπηροι. Ιδιαίτερα τονίζει, πόσο σημαντικό είναι να βγουν από τους υποτιμητικούς ρόλους, που μέχρι σήμερα τους δίναμε και ν' αναλάβουν «καταξιωμένους» ρόλους άτομα μέχρι σήμερα «μη καταξιωμένα». Σχετικές έρευνες που έγιναν πριν αρκετά χρόνια στο Πανεπιστήμιο Columbia, Νέας Υόρκης, επισημαίνουν ότι όσο ψηλότερα βρίσκεται η κοινωνικοοικονομική στάθμη του λαού, τόσο η στάση του στην αντιμετώπιση του προβλήματος γίνεται θετικότερη.

Ο όρος *επαγγελματική αποκατάσταση* συνεπάγεται, πέρα από την εκμάθηση ενός επαγγέλματος, τη διαδικασία κοινω-

νικής μάθησης, που σκοπό έχει να κινητοποιήσει και να ενθαρρύνει την ένταξη των αναπήρων στην κοινότητα βοηθώντας τους να γίνουν αυτοδύναμοι.⁽²⁾

Ο γενικότερος στόχος της αποκατάστασης είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους:

— να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις των λειτουργικών, φυσικών ή νοητικών αναπηριών τους,

— να ξεπεράσουν τις ατέλειές τους,

— να αναπτύξουν τις ατομικές, κοινωνικές και εργασιακές τους δεξιότητες.

Την πορεία της αποκατάστασης και της ένταξης επηρεάζουν άμεσα η νομοθεσία, η πολιτική και οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της κάθε χώρας που την επιχειρεί.

Σ' αυτό το άρθρο αναφέρονται τα κυριότερα ευρήματα μιας έρευνας σε νοητικά ανάπηρα άτομα και στις οικογένειές τους, η οποία σκοπό είχε να διαπιστώσει, κατά πόσο τα άτομα αυτά με τις συγκεκριμένες ειδικές ανάγκες είχαν αποκατασταθεί επαγγελματικά.

Ελπίζουμε, ότι τα ευρήματα, αν και περιορισμένα, θ' αποτελέσουν μία αφορμή για γενικότερη εξέταση και ενδεχομένως αναθεώρηση της πολιτικής για την επαγγελματική αποκατάσταση των βαρειά αναπήρων.

Ο σκοπός

Είναι γεγονός, ότι δεν υπάρχει επίσημο ερευνητικό υλικό στην Ελλάδα που ν' αναφέρεται στην αποτελεσματικότητα και στην επάρκεια ενός προγράμματος αποκατάστασης αναπήρων και ιδιαίτερα στην κατηγορία των νοητικών αναπηριών. Οι ειδικοί και όλοι σχεδόν οι γονείς, φυσικά, γνωρίζουν καλά πολλές πλευρές του θέματος και πολλές από τις πραγματικές δυσκολίες που παρουσιάζει ειδικά η επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων στη χώρα μας. Δεν έχουν όμως ένα επιστημονικό πλαίσιο αναφοράς και ανατρο-

φοδότησης των όσων διαπιστώνουν στην πράξη. Αυτή την ουσιαστική έλλειψη αισθανθήκαμε κι εμείς, σαν εκπρόσωποι ενός επαγγέλματος που έχει άμεση σχέση με το θέμα. Έτσι αποφασίσαμε την ερευνητική αυτή δραστηριότητα.

Μια αναζήτηση συσχετίσεων της εύρεσης εργασίας με άλλους παράγοντες, όπως εκπαίδευση, τοποθέτηση, αξιολόγη-

2. Για μια πληρέστερη ανάπτυξη της έννοιας βλ. Έκθεση «Επαγγελματική αποκατάσταση και κατάρτιση των αναπήρων στην Ελλάδα και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» (1983), σελ. 35-49.

ση, κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας κ.λπ. θα μπορούσε να κατατοπίσει τους ενδιαφερόμενους όχι μόνο για τις αποτυχίες στην έμπρακτη εφαρμογή της διαδικασίας αποκατάστασης, αλλά κυρίως για κάποιες λύσεις εφικτές και κατάλληλες για την ελληνική πραγματικότητα.

Οι πιο ουσιαστικές νομοθετικές ρυθμίσεις στην επαγγελματική αποκατάσταση των Ελλήνων αναπήρων έγιναν μεταξύ 1978 και 1986. Πολλές ενέργειες και προγράμματα αποκατάστασης ξεκίνησαν με εφαρμογή αυτών των διατάξεων. Μια έρευνα στους άμεσα επωφελούμενους από αυτές τις ρυθμίσεις, ίσως μας δώσει μια κοντινή προς την πραγματικότητα εικόνα.

Από το 1982 η ΕΟΚ μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου επιχορηγεί κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης και προγράμματα αποκατάστασης για τους νοητικά ανάπηρους. Έχουν ήδη περάσει

Το Δείγμα

Η Αττική είναι ο νομός με το μισό σχεδόν πληθυσμό της Ελλάδας και το μεγαλύτερο αριθμό αποκατάστασης νοητικά υστερούντων. Υποθέσαμε, ότι το σχεδόν ολικό δείγμα από αυτή τη γεωγραφική περιοχή μπορούσε να θεωρηθεί έγκυρο για τον τοπικά εξυπηρετούμενο πληθυσμό των νοητικά αναπήρων και συγχρόνως να δώσει κάποιες ενδείξεις για τον υπόλοιπο αριθμό αυτών των ατόμων στη χώρα μας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μεταξύ ανουαρίου 1984 και Δεκεμβρίου 1986. Τα άτομα που συνεργάστηκαν μαζί μας, ως ερευνώμενοι, προήλθαν απ' όλα τα σημεία του λεκανοπεδίου, ώστε να μην υπάρχει μονομέρεια κοινωνικοοικονομικού στρώματος, που υποθέσαμε, ότι θα μπορούσε να επηρεάσει ορισμένα αποτελέσματα.

Οι ερευνώμενοι ήταν απόφοιτοι σχολείων ειδικής αγωγής ή κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης. Αναζητήσαμε απορρίπτους, όπου ήταν δυνατόν, τουλάχιστον μιας πενταετίας που πιθανόν θα είχαν να παρουσιάσουν μια πορεία επαγγελματικής ζωής. Το χρονικό αυτό όριο

τα πρώτα τρία χρόνια δοκιμαστικής οικονομικής ενισχύσεως για όλα τα πλαίσια. Πόσοι από τους εκπαιδευόμενους βρίσκονται σήμερα στην αγορά εργασίας; Τα μεμονωμένα στοιχεία των οργανώσεων είναι δύσκολο να παρουσιάσουν μια γενική εικόνα, αφού μάλιστα δεν υπάρχει και σχετική υπηρεσία ν' αναλάβει μια τέτοια έρευνα και αποτίμηση του έργου.

Το κύριο κοινωνικό πρόβλημα που έγινε αφορμή γι' αυτή την έρευνα, ήταν η μεγάλη δυσκολία με την οποία επιτυγχάνεται η κοινωνική κι επαγγελματική ενσωμάτωση των νοητικά υστερούντων ατόμων σήμερα. Η γενική υπόθεση γι' αυτή την έρευνα είναι, ότι η πολιτική που ακολουθείται σήμερα για την ειδική κατάρτιση και τοποθέτηση αυτής της ομάδας ατόμων με ειδικές ανάγκες, ελάχιστα επηρεάζει το είδος και τις πιθανότητες της επαγγελματικής τους αποκατάστασης.

αποτελέσει κριτήριο επιλογής του δείγματος για τους εξής λόγους: α) Η κατώτερη χρονολογική ηλικία των νοητικά υστερούντων ατόμων ήταν πάνω από 16 ετών — ηλικία που ο νόμος επιτρέπει την επαγγελματική απασχόληση ανηλίκων· β) τα πρώτα 1-4 χρόνια στις περιπτώσεις που βρήκαν απασχόληση, θεωρείται σύντομο διάστημα για τη μονιμότητα της ένταξης· γ) πέντε χρόνια μετά από κάποια μορφή ειδικής κατάρτισης είναι αρκετά για να φανεί αν είναι κατάλληλη και σχετική με τις ανάγκες της ζήτησης στην αγορά εργασίας.

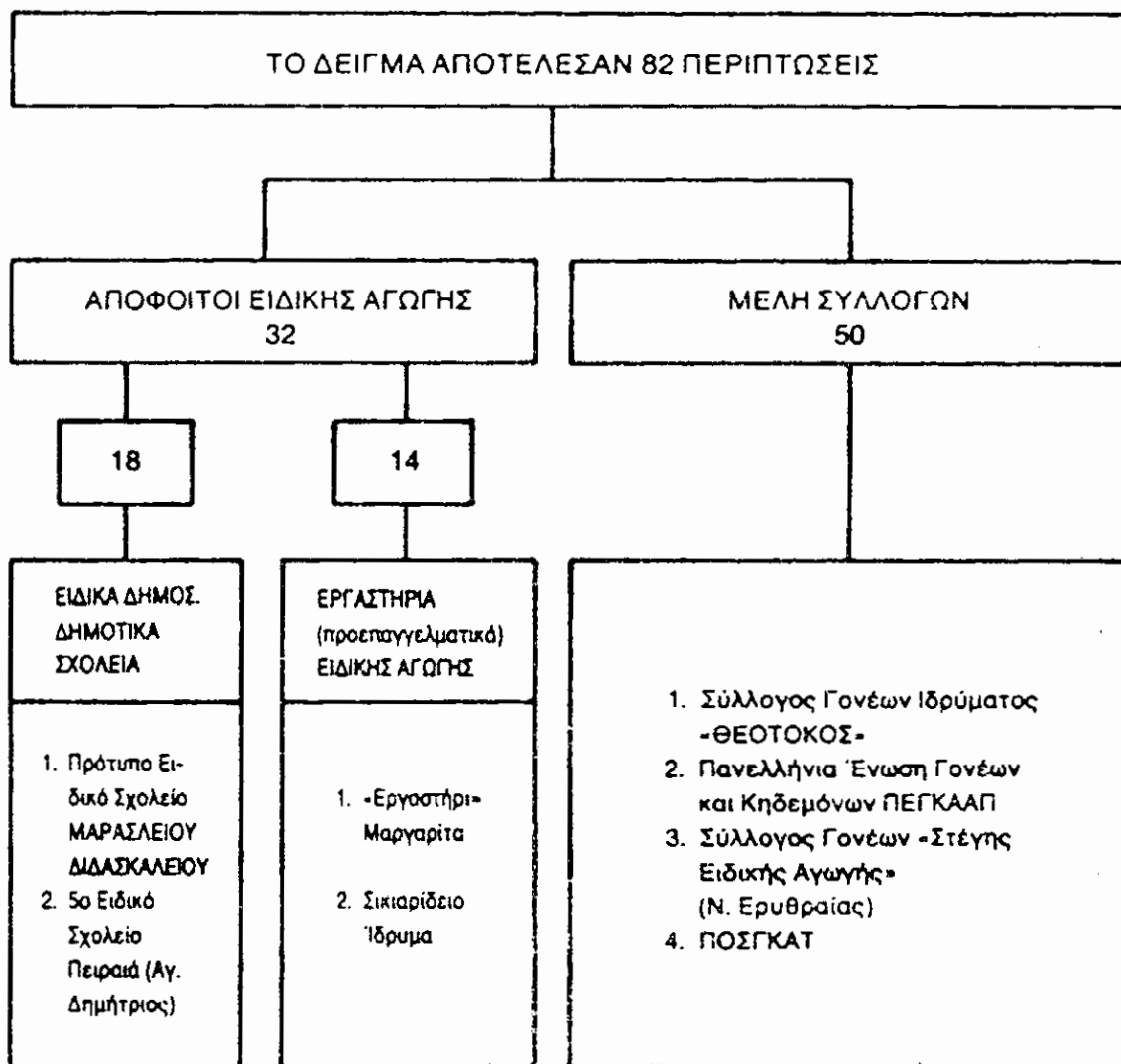
Πηγές δείγματος υπήρξαν: α) Δύο ειδικά δημόσια σχολεία από τα παλαιότερα λειτουργούντα· β) δύο ειδικά επαγγελματικά εργοστάσια και γ) Σύλλογοι Γονέων Αποφοίτων Ειδικών Σχολείων. Οι αναζητήσεις που έγιναν σε ειδικά σχολεία διαφόρων περιοχών, παρ' όλη την ανταπόκρισή τους για συνεργασία, δεν μπόρεσαν να ενισχύσουν το δείγμα μας σημαντικά, διότι δεν είχαν ακόμη αποφοίτους ή υπήρχαν απόφοιτοι μόνον 2-3 χρόνων.

Από τους Συλλόγους αντλήσαμε τις περισσότερες περιπτώσεις. Ελάχιστοι γονείς δεν θέλησαν να συνεργασθούν, γιατί ένιωθαν απογοητευμένοι από τη μέχρι σήμερα αντιμετώπιση των προβλημάτων τους, τόσο από τις διάφορες μονάδες παροχής περιθαλψής και αποκατά-

στασης, όσο κι από την Πολιτεία γενικώτερα.

Το συνολικό δείγμα αποτέλεσαν 82 περιπτώσεις. Δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το δείγμα «τυχαίο» ή «επιλεγμένο» γιατί εξαντλήσαμε σχεδόν κάθε δυνατότητα εύρεσης πιθανών ερευνομένων (πίν. 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Μέθοδος συλλογής πληροφοριών

Σαν πρώτο βήμα στείλαμε ενημερωτικό γράμμα στις Διευθύνσεις των Μονάδων που υποθέσαμε ότι υπήρχε το «υλικό» και στη συνέχεια ακολούθησε προσωπική επικοινωνία, όπου συζητήθηκε λεπτομερώς το σκεπτικό της έρευνας και ο τρόπος συμβολής τους σ' αυτήν. Υπήρξαν δισταγμοί, αλλά υπήρξε και προθυμία.

Η αρχική προσέγγιση στις οικογένειες έγινε τηλεφωνικώς ή όπου αυτό δεν ήταν δυνατό, γραπτώς. Δίνονταν έτσι οι απαραίτητες εξηγήσεις κι ακολουθούσε συνέντευξη με βάση το ερωτηματολόγιο στο χώρο της κατοικίας τους. Λίγες ήταν οι περιπτώσεις που προτίμησαν να επισκεφθούν το γραφείο μας.

Η συνέντευξη ήταν «προσωπική», (face validity). Διαρκούσε 1-1 1/2 ώρα, γιατί στο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήσαμε, εκτός από τις προ-κωδικοποιημένες ερωτήσεις, υπήρχαν και ανοικτές που επέτρεπαν την ελεύθερη συζήτηση. Δυστυχώς δεν είναι δυνατόν να δοθούν όλες οι εμπειρίες που αποκομίσαμε από την άμεση αυτή επαφή, τόσο ουσιαστικές όμως για τη διαμόρφωση των λεπτών αποχρώσεων των εννοιών και καταστάσεων.

Η συζήτηση γινόταν συνήθως με τη μητέρα, αλλ' ήταν αρκετά συχνές οι περιπτώσεις που παρευρίσκετο κι ο πατέρας. Όπου υπήρχαν αδέρφια, σχεδόν ποτέ δεν συμμετείχαν.

Πολλές φορές, συναντούσαμε το άναπλο άτομο αμέσως μετά τη συνέντευξη. Θα πρέπει ν' αναφέρουμε ότι στο αρχικό στάδιο της έρευνας είχαμε καταρτίσει ερωτηματολόγιο απευθυνόμενο και στους εργοδότες. Όμως μόνον τρία ερω-

τηματολόγια μπορέσαμε να συμπληρώσουμε και έτσι δεν τα περιλάβαμε στην έρευνα. Κύριος λόγος ήταν η αντίθεση των γονέων, οι οποίοι δεν ήθελαν την επαφή ερευνητού - εργοδότη, γιατί πίστευαν ότι αυτό θα τόνιζε το «στίγμα» του παιδιού στο χώρο δουλειάς. Πέρα από τις συνεντεύξεις, προσπαθήσαμε να εμπλουτίσουμε τις πληροφορίες μας με στοιχεία από τα σχολεία, εργαστήρια, ασφαλιστικούς οργανισμούς και τον ΟΑΕΔ.

Ορίσαμε παραμέτρους που έχουν άμεση σχέση με αντικειμενικά και λειτουργικά δεδομένα. Με σταθερή μεταβλητή τη νοητική τους υστέρηση — η διαπίστωση του ΔΝ είχε γίνει από ιατροπαιδαγωγικό σταθμό ή τη μονάδα που φοίτησαν ή φοιτούσαν ακόμη — εξετάσαμε κατά πόσο οι παράμετροι ηλικία, φύλο, χρόνια φοίτησης στην ειδική εκπαίδευση, είδος παρεχόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και το οικογενειακό περιβάλλον — αντικειμενικά δηλ. στοιχεία που έδιναν την ταυτότητα του νέου — συνδέονταν με τη δυνατότητα πρόσβασης και παραμονής του στον επαγγελματικό χώρο. Ωστόσο, στραφήκαμε και στα λειτουργικά δεδομένα εξετάζοντας τους παράγοντες που συνετέλεσαν στο ν' αποκτήσουν εργασία, να τη διατηρήσουν, να την αλλάξουν ή ν' απολυθούν.

Το υλικό αυτό, για ν' αξιολογηθεί, τοποθετήθηκε κι αναλύθηκε στους πίνακες που παρακάτω παραθέτουμε είτε μεμονωμένα είτε με την αναζήτηση απλών συσχετίσεων.

Ανάλυση αποτελεσμάτων: Αντικειμενικά δεδομένα

Ο πίνακας που ακολουθεί μας δίνει το ποσοστό των εργαζομένων κατά φύλο, την εργασιακή τους σχέση (έμμισθη ή μη)

και τον τύπο ασχολίας των μη εργαζομένων. Στον πίνακα αναλύεται όλο το δείγμα, ώστε να πάρουμε μια γενική εικόνα της κρατούσας κατάστασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΗΛΙΚΙΑΣ - ΕΡΓΑΣΙΑΣ																	
ΗΛΙΚΙΑ	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	34
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	1	4	3	5	4	1	6	4	0	2	1	0	0	0	0	0	1
33		12%	9%	15%	12%	3%	18%	12%									
ΜΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	4	4	1	10*	7*	7	4	4	5	0	1	0	0	0	1	0	1
49	8%	8%	2%	20%	14%	14%	8%	8%	10%								

* Οι 4 νέοι ηλικίας 19 και οι 2 νέοι ηλικίας 20 χρόνων σταμάτησαν την εργασία τους λόγω στρατεύσεώς τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - (ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ 33)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ		ΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ
	20 (55%)	2 (6%)	11 (39%)
	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	12	1	2
ΧΕΙΡΟΝΑΚΤΕΣ	3	1	7
ΕΡΓΑΤΕΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΩΝ	5	0	2

(1) Η συντριπτική πλειοψηφία των αγοριών (75%) προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση, παρ' όλο που, όπως αναφέρθηκε, το δείγμα είναι σχεδόν ολικό.

(2) Στον τομέα της εργασίας, το αγόρια έχουν το προβάδισμα (91%). Τούτο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι:

α. Τα επαγγέλματα που ασκούν ανήκουν σε ανδροκρατούμενους χώρους εργασίας, όπως θα φανεί στη συνέχεια της ανάλυσης.

β. Οι γονείς ωθούν τα αγόρια στην εργασία περισσότερο από τα κορίτσια, διότι σαν άνδρες πρέπει να έχουν ένα βιοποριστικό επάγγελμα. Διαφαίνεται καθαρά η νοοτροπία και οι αξίες ως κίνητρο.

γ. Ενδεικτικό της ίδιας νοοτροπίας είναι η υπερπροστασία του γυναικείου φύλου. Μόνο το 15% των εργαζομένων είναι κορίτσια. Δηλαδή μόνο τρία κορίτσια εργάζονται και από αυτά τα δύο μεγάλωσαν σε θετές οικογένειες με την εποπτεία κοινωνικών υπηρεσιών, που είχαν και την ευθύνη της αποκατάστασής τους.

Από όσους δεν εργάζονται περίπου το 40% (αγόρια και κορίτσια) μένουν άνεργοι στο σπίτι. Το 50% περίπου μετά την αποφοίτησή τους — όπου συνήθως η εκπαίδευση διαρκεί περίπου τρία χρόνια — μεταπηδούν σε άλλο εργαστήριο, για να συνεχίσουν. Το ότι φοιτούν για δεύτερη φορά σε καινούριο εργαστήριο (στις περιπτώσεις και των δύο φύλων) δεν υποδηλώνει τόσο μια προσπάθεια για αρτιότερη εκπαίδευση και αναζήτηση πληρέστερης κατάρτισης, αλλά κυρίως το γεγονός, ότι δεν έχουν κάτι άλλο να κάνουν. Δηλαδή, ή θα πρέπει να μείνουν στο σπίτι, πράγμα που προξενεί πολλά προβλήματα στους ίδιους και στην οικογένεια ή θα πρέπει να βρουν δουλειά κάτι στο οποίο ήδη έχουν αποτύχει.

(3) Παρατηρούμε ακόμη ότι όλοι δεν εργάζονται με τις ίδιες συνθήκες. Συγκεκριμένα έχουμε μια σχετικά μικρή ομάδα μισθωτών (41%). Οι περισσότεροι ασχο-

λούνται σε βοηθητικές εργασίες, παίρνοντας μια συμβολική αμοιβή. Αλλά αυτό τόσο για τους ίδιους, όσο και για τους γονείς σημαίνει «εργασία». Θα πρέπει να διευκρινήσουμε, ότι στην έννοια της εργασίας περιλαμβάνεται και η απασχόληση τους από εργοδότη, χωρίς αυτή να διέπεται από τις διατάξεις του εργατικού δικαίου. Δεχτήκαμε η απασχόληση αυτή να ονομασθεί «εργασία», γιατί οι όροι με τους οποίους «απασχολούνται» ή «προσφέρουν έργο», δεν διαφέρουν πολύ από εκείνους της μισθωτής εργασίας (ωράριο - αμοιβή). Οι απασχολούμενοι εξάλλου νιώθουν ως εργαζόμενοι και δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη διαφορά. Άλλωστε έχουν την ικανότητα να εργασθούν.

Οι εφτά στους τριάντα τρεις εργάζονται κοντά στον πατέρα τους (κατάστημα - μηχανουργείο - ξυλουργείο). Μ' αφορμή αυτή την παρατήρηση αξίζει να αναφερθεί, ότι οι γονείς ετοιμάζουν κάποιο είδος εργασίας για τα παιδιά τους (δηλαδή ανοίγουν κάποιο μαγαζάκι, που πιστεύουν ότι στο μέλλον θα το δαιλέψει το παιδί τους). Δημιουργούν έτσι οι ίδιοι το εργασιακό πλαίσιο του παιδιού τους. Μια ελληνική ιδιορρυθμία, θα λέγαμε, που δεν συναντούμε σε άλλες χώρες στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης των νοητικά υστερούντων νέων.

(4) Οι νέοι με νοητική υστέρηση στρατεύονται, σε αρκετές περιπτώσεις. Είναι κάτι που δεν μπορεί βέβαια να συζητηθεί σ' αυτήν την έρευνα, το επισημαίνουμε όμως διότι δημιουργεί τεράστια προβλήματα.

Χρόνια φοίτησης

Στη στοιχειώδη και επαγγελματική ειδική εκπαίδευση παρατηρείται σημαντική διακύμανση στο χρόνο φοίτησης. Συναντούμε περιπτώσεις που φοιτούν 2-3 χρόνια, επειδή προηγουμένως φοίτησαν

σε κανονικά σχολεία και έτσι παρακολούθησαν μόνον εργαστήρια ειδικής αγωγής σε μεγαλύτερες ηλικίες (πίν. 3).

Άλλες περιπτώσεις με τις εναλλαγές σχολείων και εργαστηρίων έχουν ήδη συμπληρώσει 15 περίπου χρόνια φοίτησης.

Το 73% έχει φοιτήσει στην ειδική εκπαίδευση (στοιχειώδη και προεπαγγελματική) 6-10 χρόνια. Αυτό ισχύει τόσο για την ομάδα των εργαζομένων όσο και των μη εργαζομένων.

Συνεπώς τα περισσότερα χρόνια εκπαίδευσης δεν προσθέτουν πιθανότητες ευκολότερης πρόσβασης στην απασχόληση.

Ηλικία - Εργασία

Ο πίνακας 4 αναφέρεται στη σχέση που μπορεί να έχει για την εργασία, η ηλικία των νέων.

Παρατηρούμε ότι οι ηλικίες τόσο των εργαζομένων όσο και των ανέργων κυμαίνονται μεταξύ 17-23 ετών (82% και 94%).

Δεν φαίνεται δηλαδή να επηρεάζει ο παράγων ηλικία τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας. Υποθέτουμε εξάλλου ότι θα υπάρχουν περιπτώσεις εργαζομένων και σε μεγαλύτερες ηλικίες, αλλά εφ' όσον τα ίχνη τους χάνονται καθώς περνούν τα χρόνια, δεν υπήρχε η δυνατότητα να περιληφθούν στο δείγμα.

Στους μη εργαζόμενους περιλάβαμε και τις 6 περιπτώσεις (19-20 χρονών) στρατιωτών, που έχασαν την εργασία τους λόγω στρατεύσης, με αμφίβολη προοπτική να την επανακτήσουν.

Σχέση εκπαίδευσης και αντικειμένου απασχόλησης

Ο συσχετισμός του είδους εργασίας των ατόμων του δείγματος με το πρόγραμμα κατάρτισης, όπου υπάρχει, μας

παρουσιάζει μια πολύ ενδιαφέρουσα εικόνα.

Στον πίνακα 5 παρουσιάζονται οι κατηγορίες των εργαζομένων, οι οποίοι είναι χωρισμένοι σε εκπαιδευμένους σε ειδικά εργαστήρια (55%) και σε ανειδίκευτους (39%). Οι τελευταίοι έχουν τελειώσει μόνο τη στοιχειώδη ειδική εκπαίδευση του Υπουργείου Παιδείας.

Παρατηρούμε ότι οι υπάλληλοι είναι η μεγαλύτερη ομάδα και ακολουθούν οι χειρόνακτες και τελευταίοι οι εργάτες βιοτεχνιών. Η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων δεν έκανε χρήση της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης που πήρε στα εργαστήρια (55%) και αν αυτό συνδυαστεί με την ομάδα που δεν πήραν καμιά κατάρτιση και παρ' όλα αυτά βρήκαν εργασία, το ποσοστό απόκλισης προγράμματος κατάρτισης και αντικειμένου απασχόλησης φθάνει σε υψηλό ποσοστό (94%).

Πολλές υποθέσεις μπορούν να γίνουν με βάση αυτό το εύρημα και κυρίως για την καταλληλότητα των προσφερομένων ειδικοτήτων στα εργαστήρια και για την άγνοια των τελευταίων της σημερινής ελληνικής αγοράς εργασίας.

Σημαντική απόδειξη της πιο πάνω υποθέσης μας δίνει και ο πίνακας 6 στον οποίο συσχετίζονται τα προσφερόμενα μέχρι το τέλος του 1987⁽³⁾ επαγγέλματα στα διάφορα εργαστήρια και το είδος των εργασιών όπου απασχολούνται οι νοητικά ανάπηροι στην πραγματικότητα.

Μόνο δύο άτομα (6%) ασκούν στην πράξη το επάγγελμα για το οποίο εκπαιδεύτηκαν.

3. Οι μονάδες ανοιχτής περιθαλψής και αγωγής για παιδιά και νέους με ειδικές ανάγκες στο λεκανοπέδιο Αττικής (προγράμματα, προσωπικό, αριθμός εξυπηρετούμενων κ.λπ.) περιγράφονται από την Υπ. Ματινοπούλου σε ειδικό οδηγό που δημοσιεύθηκε κατ' αρχήν στην Εκλογή (1984) και με συμπλήρωμα από το Ίδρυμα Ερευνών για το Παιδί (1987).

Δείκτης Νοημοσύνης και απασχόληση (Πίνακας 7)

Στο ΔΝ υπάρχει, όπως προαναφέρθηκε, μια οριοθέτηση. Είναι γνωστό ότι άτομα με ΔΝ πάνω από 50 θεωρούνται ασκήσιμα ή και εκπαιδεύσιμα. Εν τούτοις τρία άτομα, από τα οποία τα δύο εργάζονται, έχουν ΔΝ 45 και για τρία άτομα δεν υπήρχε αποδεικτικό γραπτό στοιχείο του ΔΝ. Στον πίνακα 7 απουσιάζει ο αριθμός των στρατευμένων.

Σ' αυτή την κλίμακα ΔΝ βλέπουμε ότι υπάρχουν εργαζόμενοι αλλά και μη απα-

σχολούμενοι σε όλο το φάσμα. Δεν φαίνεται να επηρεάζεται η δυνατότητα πρόσβασης και παραμονής στον εργασιακό χώρο περισσότερο ή λιγότερο από κάποια συγκεκριμένη διαβάθμιση του ΔΝ του ατόμου. Ούτε οι έχοντες χαμηλότερο ΔΝ παραμένουν εκτός της αγοράς εργασίας. Επομένως ο ΔΝ εδώ δεν είναι ουσιαστικός συντελεστής για την αποτυχία ή την επιτυχία της επαγγελματικής αποκατάστασης. Καταρρίπτεται εδώ η αντίληψη ότι «δουλεύουν οι νέοι με υψηλότερο ΔΝ».

Ανάλυση αποτελεσμάτων: Λειτουργικά δεδομένα

Λόγοι διακοπής της εργασίας

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι 23 περιπτώσεις που κατά τη διενέργεια της έρευνας δεν εργάζονταν, αλλά είχαν φοιτήσει σε εργαστήριο και είχαν εργασθεί στον παρελθόν. Οι αιτίες που τους ανάγκασαν να διακόψουν αναφέρονται στον πίνακα 8.

Ο πίνακας δεικνύει:

• Την αδυναμία να ασκήσουν ικανοποιητικά και εκτός εργαστηρίου το επάγγελμα στο οποίο εκπαιδεύτηκαν.

• Τη δυσκολία προσαρμογής που βρήκαν στους εργασιακούς χώρους (μάλωναν, τους ανησύχησε υπερβολικά η συμπεριφορά του εργοδότη κ.λπ.). Δεν μπόρεσαν, δηλαδή, να συνυπάρξουν με το υπόλοιπο εργατικό προσωπικό. Η ικανότητά τους να συναλλαγούν με το κοινωνικό σύνολο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς, ώστε να τους δώσει την ευκαιρία να διατηρήσουν μια εργασία και έτσι οι διάφορες συνηθισμένες (για φυσιολογικά άτομα) δυσκολίες αποτελούσαν δυνατά αρνητικά ερεθίσματα για εκείνους, ώστε να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους.

• Την άρνησή τους να εργασθούν σε χώρους που δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για αυτούς, επειδή η απασχόληση δεν ανταποκρίνεται στις ικανότητες και στις επιθυμίες τους. Μήπως θα πρέπει να κάνουμε τη σκέψη ότι δεν προηγήθηκε

επαγγελματικός προσανατολισμός ή/και σωστή αξιολόγηση;

• Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η απόλυση από την εργασία για λόγους διακοπής του επιδόματος ΟΑΕΔ προς τον εργοδότη, αν και ως συνήθης δικαιολογία απόλυσης προβάλλεται η κακή απόδοση. Ιδιαίτερος σχολιασμός: στα θεσπισμένα οικονομικά κίνητρα γίνεται και στη συζήτηση. Οι περιπτώσεις, όπου η διακοπή εργασίας οφείλεται στο κλείσιμο της επιχείρησης, ανήκουν στο γενικότερο πρόβλημα της ανεργίας των νέων, που πλήττει τη χώρα.

• Η στράτευση νοητικά υστερούντων ατόμων — θέμα που θα άξιζε να ερευνηθεί χωριστά — αποτελεί παράγοντα διακοπής εργασίας, πιθανόν οριστικής.

Τοποθέτηση στον εργασιακό χώρο

Μια πλευρά του προβλήματος που πρέπει να προβληθεί, αφορά στο θέμα της τοποθέτησης των νέων με νοητική υστέρηση στους χώρους εργασίας, είτε για πρακτική εκπαίδευση είτε για έμμισθη απασχόληση.

Είναι γνωστό, ότι το επίσημο όργανο τοποθέτησης αναπήρων κατά το νόμο είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Από την έρευνα

διαπιστώθηκε (πίνακας 9), ότι παρόμοιο και παράλληλο με τον ΟΑΕΔ έργο κάνουν τόσο οι κοινωνικές υπηρεσίες των εργασ-
στηρίων όσο και οι γονείς. Το ποσοστό επι-
τυχίας των τελευταίων είναι σχεδόν διπλά-
σιο (61%) από των δύο άλλων (39%). Δημι-
ουργείται εύλογα το ερώτημα: Γιατί πρέ-
πει οι γονείς να έχουν το προβάδισμα στις
τοποθετήσεις, όταν υπάρχουν θεσπισμέ-

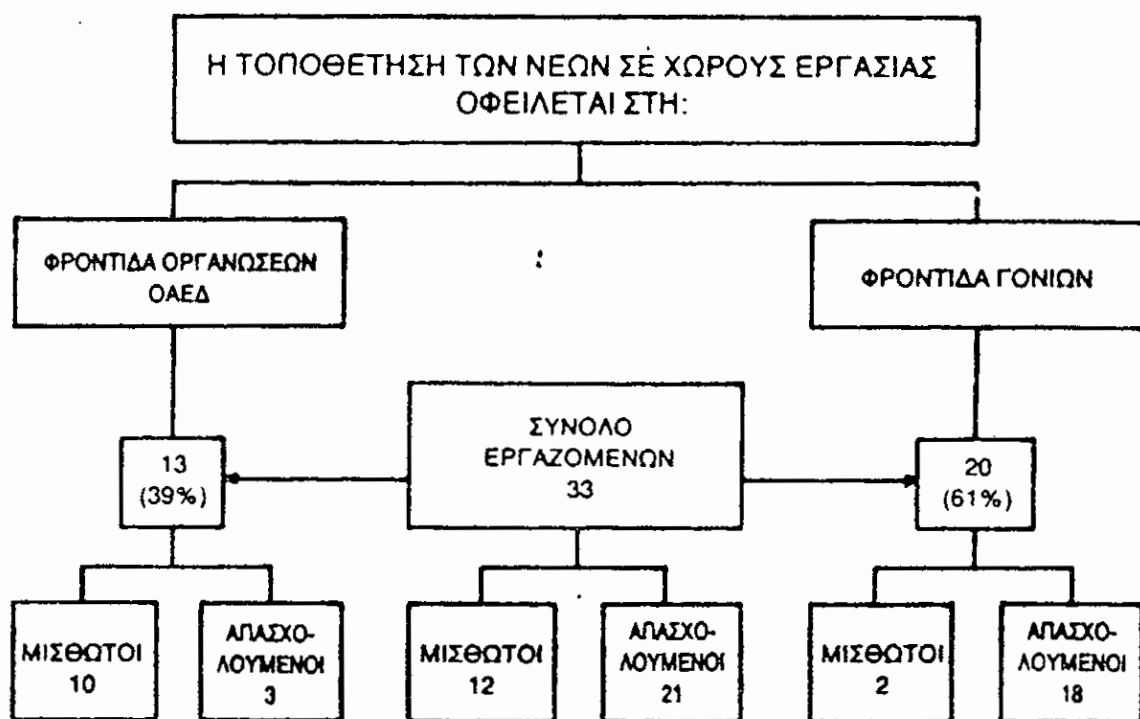
να όργανα, έστω κι αν αυτές είναι κυρίως
σε θέσεις με ανεπίσημη εργασιακή σχέση;

Στις τοποθετήσεις όμως με επίσημη
σύμβαση εργασίας το προβάδισμα έχει ο
ΟΑΕΔ κι αυτό εξηγείται εύκολα, αφού
αυτός μπορεί να χρησιμοποιεί τα οικονο-
μικά κίνητρα για τις επιχειρήσεις και τους
εργοδότες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

ΑΡΙΘΜ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ	ΛΟΓΟΙ ΠΑΥΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
5	Θεωρήθηκαν ανεπαρκείς στην εργασία που εκπαιδεύ- τηκαν (έλλειψη γνώσεων, δεν τα κατάφεραν)
2	Μάλωναν με τους συναδέλφους (κυρίως γιατί τους κορόιδευαν)
1	Άσχημη συμπεριφορά εργοδότη
3	Δεν τους άρεσε η εργασία
2	Ανεργία (έκλεισαν οι βιοτεχνίες)
4	Έληξε η ετήσια επιδότηση του εργοδότη και εργαζομένου από τον ΟΑΕΔ
6	Διέκοψαν για τη στρατιωτική τους θητεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Ασφαλιστική κάλυψη και εργασία

Ο πίνακας που ακολουθεί είναι συσχέτιση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων με την κοινωνικοοικονομική στάθμη της οικογένειάς τους. Επιλέξαμε τη συσχέτιση αυτή, επειδή το επάγγελμα και η εκπαίδευση του γονέα είναι ανάλογα με το ύψος της ασφαλιστικής κάλυψης του ίδιου και των εξαρτωμένων απ' αυτόν. Με άλλα λόγια, όσο μεγαλύτερη η ασφάλιση τόσο καλύτερη η προστασία του νοητικά υστερούντος ατόμου. Υποθέτουμε λοιπόν, ότι η διακοπή μιας ικανοποιητικής ασφάλισης, λόγω εργασίας του νέου με ειδικές ανάγκες, αποτελεί αντικίνητρο στους γονείς για να προωθήσουν το παιδί τους στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

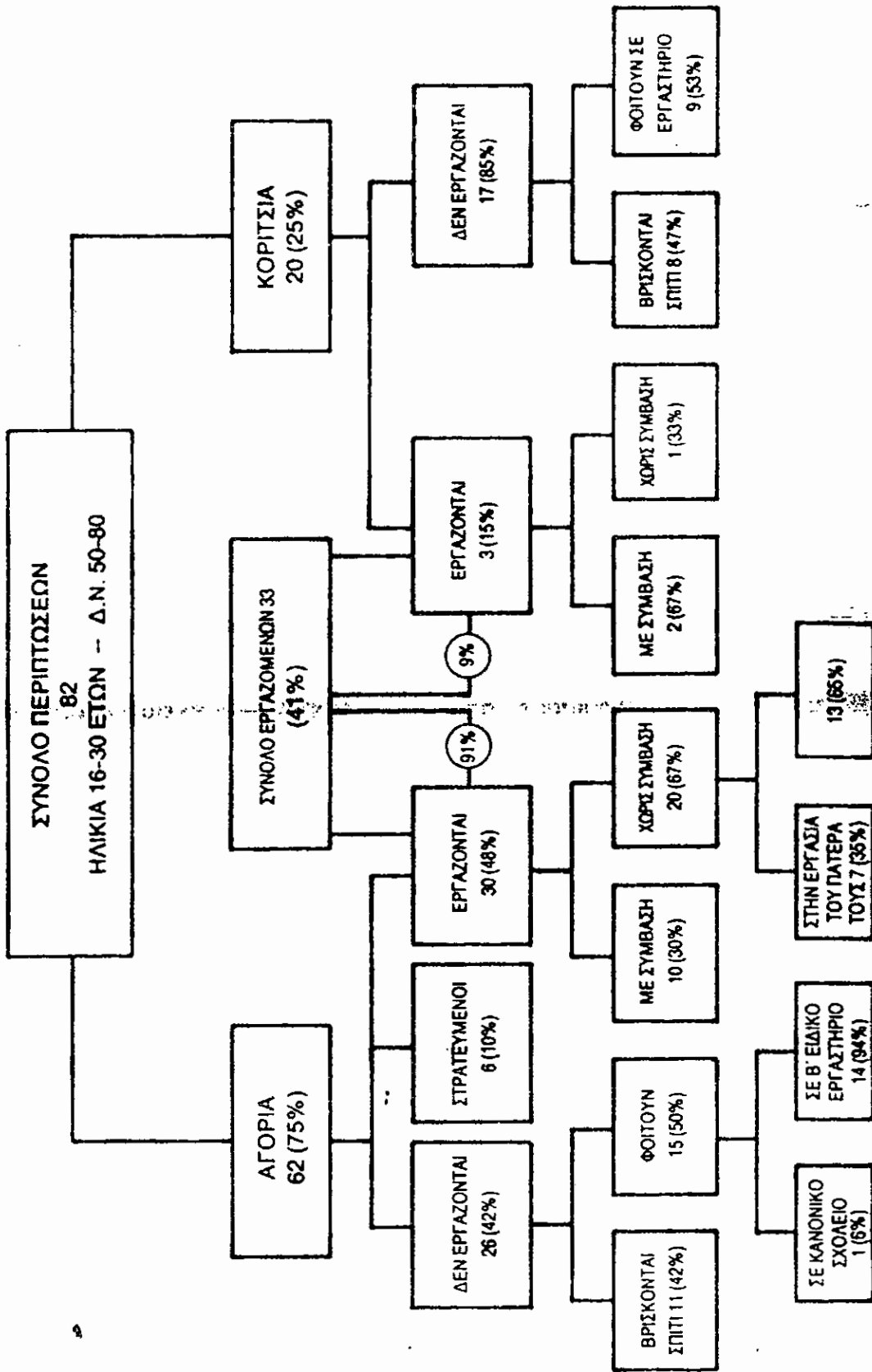
Στην υψηλότερη κοινωνικοοικονομική τάξη ανήκει μόνο το 15% των εργαζομένων. Ευκολότερα κάπως η μέση τάξη τολμά την τοποθέτηση των νέων σε εργασία (33%). Το ποσοστό των εργαζομένων

νέων μεγαλώνει (52%) στη χαμηλότερη τάξη.

Το φαινόμενο συνδέεται άμεσα με την ασφαλιστική κάλυψη των νέων. Είναι γνωστό σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία ότι οι νέοι που εργάζονται αποκτούν δική τους ασφάλιση και χάνουν αυτομάτως την ασφαλιστική κάλυψη από το ταμείο των γονιών τους. Δεν έχουν δικαίωμα να επανέλθουν σε αυτό σε περίπτωση απώλειας της δικής τους εργασίας. Έτσι γίνεται φανερό ότι οι γονείς με τις υψηλότερες απολαβές ασφάλισης δεν διακινδυνεύουν

4. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει κάποια κοινωνιολογική μελέτη γύρω από τις κοινωνικές τάξεις, τη στρωματοποίησή τους και τα στοιχεία που τις διαμορφώνουν. Στις έρευνες του ΕΚΚΕ και της ΜΚΨ ο όρος κοινωνική τάξη αντικαταστάθηκε από την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τη συσχέτιση του επαγγέλματος και της εκπαίδευσης του ατόμου. Αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε την ίδια ταξινόμηση (βλ. Μιχ. Μαδιανός, σελ 221).

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΤΑ

να βρεθεί το παιδί τους κάποια στιγμή ανασφάλιστο και αποφεύγουν την τοποθέτησή του σ' έμμισθη εργασία. Ευκολότερα η μέση τάξη συγκατατίθεται σε εργασιακή τοποθέτηση, ενώ οι χειρόνακτες,

που τα παιδιά τους δεν έχουν να ωφεληθούν πολλά από την ασφαλιστική τους κάλυψη, επιδιώκουν την εργασιακή τους απασχόληση.

Συζήτηση ευρημάτων

Τα αποτελέσματα που εκθέσαμε, μας επιτρέπουν να διαπιστώσουμε, ότι η γενική μας υπόθεση αποδείχτηκε σε γενικές γραμμές σωστή. Δεν επιθυμούμε να κάνουμε όμως κάποιες αυθαίρετες ή και καταχρηστικές γενικεύσεις. Ο πιο κάτω σχολιασμός, με βάση τα αναλυτικά ευρήματα, σκοπό έχει κυρίως να μας παρακινήσει να λάβουμε υπόψη μας τα σοβαρά ζητήματα που απασχολούν σήμερα, όσους έρχονται αντιμέτωποι με την πραγματικότητα της επαγγελματικής αποκατάστασης των νοητικά αναπήρων στη χώρα μας.

Το ζήτημα της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης διαπιστώθηκε ότι αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην απόκτηση επαγγελματικής απασχόλησης (πίνακας 10). Η ενασχόληση με τις ιδιαιτερότητες αυτού του θέματος ξεφεύγουν από τα όρια αυτής της μελέτης. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες — κυρίως από τους γονείς — για να βρεθούν ικανοποιητικές λύσεις του θέματος, αλλά καμμία συστηματική και διευρυμένη έρευνα με πρωτοβουλία της πολιτείας.

Το ζήτημα της ειδικής αγωγής και κατάρτισης αποτελεί αναμφισβήτητα βασικώτατο παράγοντα στην επιτυχία μιας επαγγελματικής αποκατάστασης. Ήδη ο αγώνας για την απόκτηση «μόρφωσης» του παιδιού με ειδικές ανάγκες αρχίζει από τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Ο μεγάλος αριθμός «χρόνων φοίτησης» που βλέπουμε στον πίνακα 3 δηλώνει μεταξύ άλλων την αγωνία των γονέων, οι οποίοι ψάχνουν για «αρτιότερη» μόρφωση - εκπαίδευση του παιδιού τους. Σύμφωνα με το νόμο, παρέχεται στα παιδιά με

νοητική υστέρηση η δυνατότητα να παραμένουν στη στοιχειώδη ειδική εκπαίδευση μέχρι 18 χρονών (ΦΕΚ 167/30-9-85). Οι γονείς επωφελοούνται από αυτή την παροχή ελπίζοντας ότι τα παιδιά τους θα δεχθούν περισσότερες «γνώσεις», που προσφέρονται βέβαια σε πολύ αργούς ρυθμούς. Όμως δεν βελτιώνονται τα παιδιά αυτά μόνο με τις παρεχόμενες «γραμματικές γνώσεις» (ανάπτυξη αντιληπτικής ικανότητας), αν δεν συνοδεύονται από παράλληλη βοήθεια για την ανάπτυξη των υπολοίπων δυνατοτήτων των παιδιών, της κοινωνικότητάς τους και της ανεξαρτοποίησής τους. Ένα τέτοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεν προσφέρεται σήμερα στο ειδικό σχολείο, αφού ακόμη δεν πλαισιώνεται μ' άλλες ειδικότητες πλην εκείνης του ειδικού δασκάλου. Δεν αγνοούμε τις πολύ πρόσφατες κρατικές αποφάσεις για τοποθέτηση κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημονικών ειδικοτήτων στα ειδικά σχολεία. Δεν έχουν όμως φθάσει στο στάδιο της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων και γι' αυτό δεν είναι δυνατόν να υπολογίσουμε σ' αυτές.

Έτσι, «απροετοίμαστοι» οι έφηβοι προχωρούν στο δεύτερο στάδιο της εκπαίδευσής τους, στην προεπαγγελματική ή/και επαγγελματική κατάρτιση.

Τ' αποτελέσματα μας δείχνουν ότι οι νέοι δεν χρησιμοποιούν τις γνώσεις που απέκτησαν στο εργαστήριο και δεν εργάζονται στους τομείς που εκπαιδεύτηκαν (πίνακες 5, 6). Κάτι λοιπόν δεν λειτουργεί σωστά. Δεν επιλέγονται επαγγέλματα που ζητούνται στην αγορά; Τότε είναι φανερό ότι απαιτούνται άλλα κριτήρια επιλογής των τομέων επαγγελματικής κατάρτισης, όπως είναι η έρευνα της αγοράς και η εν συνεχεία προσαρμογή των αποτελεσμά-

των στο πρόγραμμα κατάρτισης.

Συνήθως τα «εργαστήρια» αποτελούν ανεξάρτητες κι αποκομμένες μονάδες μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον και στον επαγγελματικό χώρο της περιοχής, όπου θα ζήσουν οι εκπαιδευόμενοι. Θα ήταν συμφέρουσα για τα κέντρα κατάρτισης και για τις επιχειρήσεις της περιοχής η μεταξύ τους συνεργασία. Οι τελευταίες μπορούν να υποδείξουν τα επαγγέλματα που απορροφούνται, τα δε κέντρα εκπαίδευσης να επηρεάσουν τις επιχειρήσεις, να χρησιμοποιήσουν σε συγκεκριμένη απασχόληση ή σε τυποποιημένες εργασίες ανάπηρα άτομα. Η ανάπτυξη της συστηματικής επικοινωνίας και συναλλαγής των κέντρων κατάρτισης με τον επιχειρησιακό κόσμο στο τοπικό επίπεδο είναι ένα θετικό βήμα για την ένταξη και προχωρεί πιο πέρα από τις υποχρεωτικές προσλήψεις αναπήρων στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. ν. 1648/87).

Το ζήτημα της αποτελεσματικής τοποθέτησης σε εργασία είναι από τα πιο σοβαρά. Στη χώρα μας, τελειώνοντας οι νέοι την παρακολούθηση των επαγγελματικών εργαστηρίων — αν δεν μεταπηδήσουν σ' άλλο εργαστήρι — ξεκινούν την αναζήτηση εργασίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, όπως βλέπουμε στον σχετικό πίνακα, οι γονείς αναλαμβάνουν τον ρόλο του «τοποθετητού». Ειδάλως, γράφονται στα μητρώα ανέργων αναπήρων του ΟΑΕΔ.

Σημαντικό πρόβλημα στις τοποθετήσεις του ΟΑΕΔ, που μάλλον συμβάλλει στην ανεργία των νοσητικά αναπήρων, αποτελεί η ετήσια για κάθε ανάπηρο επιδότηση του εργοδότη, μαζί με εργονομική διευθέτηση σε χώρους εργασίας που διέπονται από το ιδιωτικό εργατικό δίκαιο. Αυτό, σε αντίθεση με τις άλλες κοινοτικές χώρες, όπου υπάρχει ποικιλότητα και ποικιλόμορφη οικονομική στήριξη, η οποία συντελεί κατά πολύ στην επιτυχία των προγραμμάτων.

Η μορφή αυτή τοποθέτησης, σε ετήσια

βάση, οδηγεί στη συνεχή αλλαγή απασχόλησης και τελικά στην ανεργία. Και τούτο, διότι μετά το διάστημα του ενός έτους, ο τοποθετημένος ανάπηρος, χωρίς καμιά προγενέστερη ή παράλληλη στήριξη για προσαρμογή στο πλαίσιο εργασίας, αποδεικνύεται «μη ικανός» και απολύεται. Κι όχι μόνο μένει «άνεργος», αλλά χάνει οριστικά και την τυχόν κοινωνική ασφάλιση που του παρέχουν οι γονείς του. Στη θέση του, τοποθετείται ο «επόμενος», που πιθανώς θάχει την ίδια μοίρα. Εμείς απολύουμε τον «ακατάλληλο» μέσα σ' ένα χρόνο, ενώ στις γειτονικές μας χώρες βλέπουμε να σχεδιάζονται προσεκτικά τα στάδια «προσαρμογής» και να παρέχεται ιδιαίτερη υποστήριξη κατά τους πρώτους μήνες δουλειάς.

Κι όμως η επαγγελματική αποκατάσταση είναι περίπλοκη διαδικασία και απαιτεί την αλληλεπίδραση και συνεργασία διαφόρων επαγγελματικών ειδικοτήτων. Στη χώρα μας όμως ελάχιστα αντιμετωπίζεται κάτω απ' αυτό το πρίσμα.

Ομάδα εμπειρογνομόνων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που συνέταξε έκθεση για την επαγγελματική αποκατάσταση και κατάρτιση των αναπήρων στην Ελλάδα τον Ιούλιο του 1983, πρότεινε να υπάρξουν πανεπιστημιακές σχολές όπου θα εκπαιδεύονται οι επιστήμονες που θ' αναλαμβάνουν τον τομέα της τοποθέτησης και παρακολούθησης στα πλαίσια επαγγελματικής απασχόλησης.

Υπάρχουν όμως κι αισιόδοξα μηνύματα. Αξιόλογη είναι η προσπάθεια του Εργαστηρίου «Μαργαρίτα» και του Ιδρύματος «Θεοτόκος» που εφαρμόζουν τις «μαθητείες». Με τον όρο «μαθητεία», εννοούμε την τοποθέτηση του εκπαιδευόμενου στο χώρο εργασίας παράλληλα με τη φοίτησή του στο κέντρο κατάρτισης. Ο υπεύθυνος στον τομέα της τοποθέτησης, συχνά «εργάζεται» μαζί με τον εκπαιδευόμενο στο χώρο της δουλειάς. Το χρονικό διάστημα αυτής της στήριξης εξαρτάται από την περίπτωση του εκπαιδευόμενου. Παράλληλα υπάρχει συνεργασία με γονείς κι

εργοδότες. Στην περίοδο της «μαθητείας» οι εργοδότες δεν υποχρεούνται να ασφαλίσουν ή να μισθοδοτούν τους μαθητευόμενους (Νομολόγηση Δικαστηρίων: Πρωτοδ. Αθηνών 4149/50, Τρικαλών 24, 1968 «περί γνησίας συμβάσεως μαθητείας»).

Μ' αυτή τη μέθοδο, οι εκπαιδευόμενοι εξοικειώνονται με τις συνθήκες που επικρατούν σ' ένα μη προστατευόμενο πλαίσιο εργασίας και μαθαίνουν να εντάσσονται στην υπόλοιπη ομάδα των εργαζομένων στην επιχείρηση. Επιτυγχάνεται έτσι η κοινωνικοποίηση, μια απαραίτητη προϋπόθεση της ένταξης, που ως γνωστόν απουσιάζει σαν αντικείμενο εκπαίδευσης από το πρόγραμμα σπουδών των περισσότερων κέντρων επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Μια προωθημένη μορφή κατάλληλης επαγγελματικής κατάρτισης και προετοιμασίας είναι η λειτουργία εργαστηρίων μέσα στο εργοστάσιο και στην επιχείρηση· π.χ. η ελβετική οργάνωση επαγγελματικής εκπαίδευσης SGIPA επιβλέπει τέτοια εργαστήρια σε τμήματα συσκευασίας τροφίμων ή φαρμακοβιομηχανίας. Στις περιπτώσεις αυτές η εκπαίδευση διαρκεί 8 ώρες την ημέρα. Τις 4 1/2 οι εκπαιδευόμενοι παραμένουν στο εργοστάσιο και τις 3 1/2 έχουν παράλληλη βασική εκπαίδευση, της οποίας κύριοι στόχοι είναι η κοινωνικοποίηση, η κινητική αγωγή και η ανάπτυξη αυτονομίας. Έμφαση δίνεται στη συνέπεια, την πειθαρχία και την ποιότητα δουλειάς. Έτσι οι νέοι εντάσσονται ευκολότερα στο κοινωνικό σύνολο και δεν απομονώνονται. Τέτοια προγράμματα, όπως είναι και οι συνεταιρισμοί αναπήρων στην Ιταλία, στηρίζονται στην πεποίθηση ότι είναι δυνατή η συνύπαρξη των νοητικά υστερούντων ατόμων (εκπαιδευσίμων, αλλά και ασκησίμων) με τα υπόλοιπα μέλη του εργατικού δυναμικού μιας χώρας.

Μια σύντομη αναφορά είναι χρήσιμο να γίνει και στο ζήτημα της επανειδίκευσης των νοητικά υστερούντων ατόμων. Στη

διάρκεια της «αποκατάστασης», πιθανώς να προκύψει η ανάγκη, ο εργαζόμενος να επανέλθει στο κέντρο εκπαίδευσης για ανανέωση των γνώσεων και για στήριξη. Τούτο ενδεχομένως να συμβεί και σε μεταγενέστερο στάδιο της βιοπάλης. Θα πρέπει να του παρέχεται αυτή η δυνατότητα. Κι ακόμη, αν χρειασθεί, να μπορεί να αποκτήσει μια καινούργια ειδικότητα ή κατεύθυνση εργασίας από το κέντρο κατάρτισης, εφ' όσον το επιτρέπουν οι ικανότητές του και το επιβάλλουν οι απαιτήσεις της αγοράς.

Το ζήτημα του επαγγελματικού προσανατολισμού παραμένει ανοιχτό. Όλοι οι ερευνόμενοι δεν είχαν εμπειρία του επαγγελματικού προσανατολισμού, όπως προβλέπεται από τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 159/83 (αρ. 77 του ν. 1556/1985). Δεν υπήρξε, δηλαδή, η συντονισμένη αξιολόγηση των ικανοτήτων των νέων αυτών από υπεύθυνους επαγγελματίες προσανατολιστές, κατά την οποία να εξετάσθηκε η προτίμηση απασχόλησής τους λαμβάνοντας υπόψη τις χειρονακτικές τους δεξιότητες, την ικανότητα ανάπτυξης σχέσεων και το βαθμό ανεξαρτητοποίησής τους.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός όμως μαζί με την αξιολόγηση παραμένουν ουσιαστικής σημασίας διεργασίες για την επιτυχημένη τοποθέτηση είτε σε πρόγραμμα κατάρτισης είτε σε εργασία. Ο επιστήμονας προσανατολιστής όμως θα πρέπει να έχει και τις πραγματικές αντικειμενικά δυνατότητες για να φέρει σε πέρας σωστά την αποστολή του. Δηλαδή, θα πρέπει να λειτουργούν ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα στα οποία να προσφέρονται επαγγέλματα σε ζήτηση και από τα οποία θα μπορεί να διαλέξει το καλύτερο για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

Μοιραία, αυτή η διαπίστωση θέτει το επίμαχο ζήτημα των επαγγελματιών και των εργασιών που είναι κατάλληλες για νοητικώς υστερούντα άτομα και βρίσκο-

νται συγχρόνως σε ζήτηση από την αγορά εργασίας.

Η έρευνα επιβεβαιώνει μια κοινή παραδοχή, ότι είναι πλέον καιρός να αναθεωρηθούν οι παραδοσιακές αντιλήψεις για τα κατάλληλα επαγγέλματα και στα πλαίσια μάλιστα των τεχνολογικών εξελίξεων. Ο πίνακας 6 μας δίνει μια εικόνα των ειδικοτήτων που προσφέρονται από τα κέντρα και τα επαγγέλματα που ασκούν οι νέοι (πάντα στην ελεύθερη αγορά). Συνοπτικά, οι εργασίες που συναντήσαμε είναι βοηθοί σ' εμπορικά καταστήματα, σε ζαχαροπλαστεία σε οικοδομικές εργασίες, σ' επιπλοποιεία, συνεργεία αυτοκινήτων, βοηθοί κηπουρών, βοηθοί σε βιβλιοθήκες, μεταφορείς. Οι καλύτερες περιπτώσεις είναι η τοποθέτησή τους σαν κλητήρες σε μεγάλους οργανισμούς. Τα επαγγέλματα που προτάθηκαν από τους γονείς κι εξέφραζαν επιθυμίες των ίδιων και των νέων είναι: μάγειροι και υπάλληλοι στον τουρισμό. Τομείς που λείπουν στον τόπο μας και θα μπορούσαν ν' αναπτυχθούν.

Θα μπορούσαν εξάλλου να λειτουργήσουν (έστω στο ποσοστό που προβλέπει η νομοθεσία) τμήματα εργασίας μέσα σ' εργοστάσια λ.χ. εργασία σε τμήματα εμφιαλώσεων όπως συναντήσαμε στο παράδειγμα του Ελβετικού Κέντρου SGI PA που λειτουργεί από το 1958. Και ακόμη είναι δυνατή η δημιουργία μικρών βιοτεχνιών με σύγχρονο εξοπλισμό και σωστή επιλογή προσωπικού. Θα μπορούσαν ν' αναλαμβάνουν με μειωμένο κόστος, την παραγωγή ορισμένων προϊόντων, σε συστηματική συνεργασία με μεγαλύτερες βιομηχανικές μονάδες (ένα είδος υπερεργολαβίας).

Τα ευρήματα αυτής της έρευνας, έστω και φτωχά, συνηγορούν στην άποψη ότι το μέγεθος της νοητικής υστέρησης — αν δεν συνοδεύεται από άλλες δυσκολίες — φαίνεται να μην παίζει το ρόλο που ίσως περίμενε κανείς στην ικανότητα του ατόμου να μείνει ή να μην προσαρμοστεί στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Αλλά και ξένοι

μελετητές τονίζουν την ανάγκη, να μην απομονώνουμε τα ΝΥ άτομα σε προστατευόμενα πλαίσια εργασίας. Αυτή η λύση θα πρέπει να είναι η τελευταία.

Ο Gerland Browne, καθηγητής στην Ουαλία, προτείνει (για τις χαμηλότερες νοημοσύνες) την ανειδίκευτη χειρονακτική εργασία και συγκεκριμένα: εργάτες συναρμολόγησης εξαρτημάτων τηλεόρασης, χειριστές μηχανημάτων προβολής, αγροτικές και οικοδομικές εργασίες.

Ο Ted Rhodes από την Αγγλία προτείνει, ιδιαίτερα για ασκήσιμους νέους, ασχολία με φυτοκαλλιέργεια, επιμέλεια κήπων, φύλαξη σπόρων, κατασκευή κυτίων και συσκευασία. Προτείνει διετή εκπαίδευση.

Στο Βέλγιο διαχωρίζουν κάπως τις εργασίες που μπορούν να κάνουν οι νέοι, ανάλογα με τη βαρύτητα της νοητικής ανεπάρκειας. Οι έχοντες μεγαλύτερη νοητική υστέρηση ασχολούνται με την κηπουρική και την περιποίηση των ζώων (τα κουρεύουν, γνέθουν μαλλί κ.ά.), κάτω βέβαια από συνεχή επίβλεψη. Οι υψηλότερης νοημοσύνης κατασκευάζουν δερμάτινα παλτά σε μικρές δικές τους βιοτεχνίες κατά παραγγελία. Εδώ υπάρχουν επόπτες στις μηχανές και στην «αλυσίδα των εργαζομένων» τοποθετούνται και νέοι με κανονική νοημοσύνη, ώστε να διατηρείται ο ρυθμός παραγωγής. Στην ελεύθερη αγορά εργάζονται όσοι ύστερα από συστηματική εκπαίδευση και εξετάσεις αποκτούν «πτυχίο». Οι εργοδότες έχουν εμπιστοσύνη σ' αυτούς τους πτυχιούχους. Σ' ένα βελγικό χωριό π.χ. ο φούρνος που λειτουργεί με απασχολούμενους νέους χαμηλού ΔΝ έχει την ευθύνη της παραγωγής και διανομής του ψωμιού σ' όλη τη γύρω περιοχή.

Επαγγέλματα που συναντήσαμε στην ελεύθερη αγορά άλλων κοινοτικών χωρών είναι: Ξυλουργοί, ταπετσερίδες, εργάτες σε στεγνοκαθαριστήρια, κηπουροί θερμοκηπίων, μάγειροι, βιβλιοδέτες, σιδηρουργοί, χειροτεχνικοί, πυρογράφοι, κεραμίστες, εργάτες σ' έργα συντήρησης παλαιών κατοικιών (σοβατζίδες - πατωμα-

τζίδες), εργάτες σε συνεργεία που αναλαμβάνουν τον καθαρισμό κτιρίων ή σε συνεργεία καθαρισμού ταπήτων και αυτοκινήτων. Επίσης η μοδιστρική συναντάται συχνά και απαιτεί επιμελημένη εκπαίδευση. Κάθε νέος ασκείται σε δική του μηχανή και για να φθάσει η απόδοσή του σ' επαγγελματικά επίπεδα η αποδοτικότητά του πρέπει να φθάσει τις 5.000 βελονιές το λεπτό. (Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης στο Λουξεμβούργο).

Η μελέτη των μεθόδων που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες και έχουν θετικά αποτελέσματα — αναφερόμαστε πάντα σε παρόμοιο εργατικό δυναμικό — στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης - εκπαίδευσης και στη σωστή οργάνωση των κέντρων, θα μπορούσαν να αποτελέσουν δείκτες πορείας και για μας. Μια ουσιαστική βελτίωση στους τρεις αυτούς τομείς θα επιτρέψει και στους δικούς μας νέους ν' απολαμβάνουν την ίδια μεταχείριση με αυτή των νέων των γειτονικών μας χωρών.

Τελευταίο στη επιλογή μας, αλλά όχι και σε σημασία είναι το ζήτημα των στάσεων των γονέων, που ενδεχομένως αντανακλούν και τις θέσεις του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Το κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό επίπεδο των γονέων ασκεί, όπως φάνηκε και στον ελεύθερο διάλογο που αναπόφευκτα δημιουργήθηκε στην προσωπική επαφή μας, σημαντική επίδραση στις αντιλήψεις - παραστάσεις που διατηρούν για τους σκοπούς και τις δυνατότητες της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επίσης, διαμορφώνει διαφορετικά τις επιθυμίες τους για την οικονομική αποκατάσταση των παιδιών τους και τις προσδοκίες τους γι' αυτά. Δεν είναι τυχαίο π.χ. που οι χειρόνακτες, τεχνίτες γονείς κι εκείνοι με το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο στρέφουν ευκολότερα τα παιδιά τους στην εργασία, όσο ταπεινή κι αν είναι. Η εργασία από τη μικρή κιόλας ηλικία είναι για αυτούς τρόπος ζωής και δεν διστάζουν ακόμη και να

«κατασκευάσουν» μια δουλειά στα μέτρα του παιδιού τους. Η έμφασή τους είναι όχι στην κατάρτιση στο εργαστήριο, αλλά στη μάθηση πάνω στη δουλειά.

Ο τρόπος σκέψης των γονέων που αγήκουν στις υψηλότερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις στρέφεται «στην πληρέστερη κατάρτιση» για καλύτερες ευκαιρίες. Ας σημειωθεί, ότι τα περισσότερα κέντρα - εργαστήρια έχουν δημιουργηθεί με δική τους πρωτοβουλία και με πολύ προσωπικό αγώνα. Θα έλεγε κανείς, ότι η αγωνία τους να δουν τα παιδιά τους εξασφαλισμένα, όταν αυτοί δεν θα υπάρχουν, τους ωθεί στην επιμήκυνση των «σπουδών», στην παράταση της προετοιμασίας, ώστε κάποτε να βρουν μια μόνιμη απασχόληση. Υπάρχει όμως κι άλλος λόγος γι' αυτή την αναποφασιστικότητα των γονέων να προωθήσουν τα παιδιά τους στην ελεύθερη αγορά, και φαίνεται ότι πηγάζει από τις προσωπικές τους αμφιβολίες για την καταλληλότητα της εκπαίδευσης και για τα αμφίβολα αποτελέσματά της στην πράξη.

Η ένδειξη του προστατευτισμού των γονέων φαίνεται και σε σχέση με τα δύο φύλα. Στους χώρους εργασίας προτιμούν τ' αγόρια, ενώ τα κορίτσια παραμένουν στο σπίτι ή εναλλάσσουν εργαστήρια. Η νοητική καθυστέρηση δεν φαίνεται να επηρεάζει τις αντιλήψεις των γονέων για τις διαφορές των δύο φύλων.

Φθάσαμε στο τέλος του σχολιασμού της έρευνάς μας έχοντας απλώς θίξει τα σοβαρότερα ζητήματα, όπως διαμορφώνουν την πορεία της επαγγελματικής αποκατάστασης των νοητικώς αναπήρων και διαμορφώνονται από τη γενικότερη πολιτική σ' αυτό τον τομέα.

Αξίζει να τελειώσουμε με το άρθρο 5 του ν. 1648/86 που εξομοιώνει πλήρως — αναλόγως των προσόντων τους — τους ανάπηρους με το υπόλοιπο προσωπικό, ως προς τους όρους εργασίας εφ' ενός, και αφ' ετέρου, σύμφωνα με ειδικές διατάξεις του άρθρου 11 του ίδιου νόμου, δίνεται η δυνατότητα στους εργοδότες να μπο-

ρούν να απολύουν προσωπικό για απόδεδειγμένη ανεπάρκεια, ακαταλληλότητα στην εκτέλεση εργασίας και ανάρμοστη συμπεριφορά. Πρόκειται για νομοθετική ρύθμιση που αναγνωρίζει την ίση μεταχείριση των αναπήρων στην επαγγελματική απασχόληση.

Καταλαβαίνουμε συνεπώς, πόσο σημα-

ντικό είναι να βρούμε τρόπους να βοηθήσουμε τους νοητικά ανάπηρους νέους, να μπορέσουν να σταθούν ισότιμα στο εργασιακό περιβάλλον και έτσι ν' απολαύσουν το δικαίωμα της εργασίας και της ένταξης.

Εκείνοι έχουν το δικαίωμα στη ζωή και εμείς την υποχρέωση να τους δώσουμε τη δυνατότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alexander, Rosa, «Η ψυχοδυναμική της οικογένειας που έχει ένα ανάπηρο παιδί», *Εκλογή* (32, Σεπτέμβριος 1974, σ. 6-14).
- Anthony, A. William, «Κοινωνική αποκατάσταση: Πώς αλλάζουν οι στάσεις της κοινωνίας απέναντι στον σωματικά και ψυχικά ανάπηρο», *Εκλογή* (54, Απρίλιος 1981, σ. 36-38).
- Βάγια, Χριστίνα, «Ανάπηροι: Μια ανυπολόγιστη δύναμη», *Εγκεφαλική Παράλυση και Ομάδα Αποκαταστάσεως*, Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας, Αθήνα 1985, σ. 43-53.
- Βάγια, Χριστίνα, «Διεθνές Έτος Αναπήρων», *Εκλογή* (54, Απρίλιος 1981, σ. 3-5).
- Βάγια, Χριστίνα, «Συμμετοχή των συλλογικών οργάνων των γονέων και κηδεμόνων αναπήρων παιδιών στην αποκατάσταση και στην πρόληψη», *Εκλογή* (57, Απρίλιος 1982, σ. 56-62).
- Βάγια, Χριστίνα, Waldman, R., Cahill Fr., Calmarini Fr., Σιδέρη Αθηνά, Weiss W., *Επαγγελματική αποκατάσταση και κατάρτιση των αναπήρων στην Ελλάδα και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο*. Ε.Κ.Τ. Βρυξέλλες 23-7-1983.
- Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής. Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1986.
- O' Hara, D.M., Chaikin, H., & Mosher, B.S., «Μια μέθοδος βοήθειας του ανάπηρου παιδιού βασισμένη πάνω στις διάφορες φάσεις της ζωής της οικογένειας», *Εκλογή* (54, Απρίλιος 1981, σ. 19-29).
- Εκθέσεις και πορίσματα υποεπιτροπών εκτελεστικής επιτροπής, Διεθνούς Έτους Αναπήρων*, τεύχη Α, Β, Γ, Δ, Αθήνα 1981.
- Grohen, M., *Επαγγελματική κατάρτιση των μειονεκτούντων ατόμων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα* - CAB/ΧΙΥ51/83 EL ΔΝ/μβ.
- Ζησιμόπουλος, Α., «Αποκατάσταση αναπήρων από τον ΟΑΕΔ», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, (2 Μαΐου 1985, σ. 51-52).
- Κιτζουράκης, Γ., «Νέα Πολιτική για την αποκατάσταση των αναπήρων στην Ελλάδα με τη συνεργασία της Κοινότητας», *Οικονομικός Ταχυδρόμος* (2 Μαΐου 1985, σ. 59-61).
- Η Κοινωνική Εργασία στον εργασιακό χώρο (εισηγήσεις συμποσίου)*, ΣΕΚΕ, Αθήνα 1985.
- Κοινωνική Πολιτική και Ελλάδα* (φυλλάδιο), Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Γραφείο Αθηνών.
- Μαδιανός, Μ., «Η κοινωνική επιδημιολογία των ψυχικών διαταραχών στην Ελλάδα» *Εγκέφαλος* (23, 1986, σ. 213-224).
- Ματινοπούλου - Περρή, Υπατία, «Μονάδες ανοικτής περιβαλψης και αγωγής για παιδιά και νέους με ειδικές ανάγκες στο λεκανοπέδιο Αττικής», *Εκλογή* (63, 1984, σ. 35-57). Επανεκδόθηκε από το Ίδρυμα Ερευνών για το Παιδί το 1987.
- Μολώσης, Δ., «Ένταξη και ανεξαρτησία για τους αναπήρους», *Οικονομικός Ταχυδρόμος* (2 Μαΐου 1985, σ. 49-50).
- Νιτσόπουλος, Μηνάς, «Μέθοδοι κοινωνικοποίησης ειδικών ατόμων και αντιμετώπισης προκαταλήψεων», *Εκλογή* (56, Δεκέμβριος 1981, σ. 141-144).
- Νόμος 1143/81, περί «Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως και Ασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων», Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, 31 Μαρτίου 1981.
- Νόμος 963/79, περί «Επαγγελματικής Αποκαταστάσεως αναπήρων και εν γένει ατόμων μειωμένων ικανοτήτων», Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

Απαιτούμενα δικαιολογητικά εγγραφής
σε Σχολή Κατάρτισης

α/α	Δικαιολογητικά Εγγραφής
1.	Αίτηση (ιδίων ή γονέων)
2.	Δήλωση (ιδίων ή γονέων)
3.	Ιατρική βεβαίωση ή γνωμάτευση
4.	Πιστοποιητικό αναπηρίας
5.	Αποτελέσματα δοκιμασιών νοημοσύνης και ικανοτήτων
6.	Έκθεση Κοινωνικής έρευνας
7.	Αποδεικτικό βασικής εκπαίδευσης
8.	Απολυτήριο Δημοτικού
9.	Βεβαίωση σχολείου για αδυναμία φοίτησης στο Γυμνάσιο
10.	Συνέντευξη με μέλη της επιστημονικής μονάδας.
11.	Πιστοποιητικό γέννησης
12.	Κάρτα ανεργίας
13.	Ιατροπαιδαγωγική Έκθεση
14.	Ιατρικό ιστορικό
15.	Δεν χρειάζονται κανένα δικαιολογητικό

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
"ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ"

Για νέους με ειδικές ανάγκες
: Νομού Αιτωλοακαρνανίας
Κύπρου & Αρχ. Δαμασκηνού - Μεσολόγγι
Τηλ. 0631/ 25130, 26293

***"Σκοποί και στόχοι
του Εργαστηρίου"***

1. Εκπαιδευτικό Κέντρο "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
Τηλ. 0631/25130-26293 Fax: 26321
2. Εκθετήριο "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" »
3. Οικοτροφείο "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" »
4. Πολιτιστική Λέσχη "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" ΑΓΡΙΝΙΟ
οδός: Χαρ. Τρικούπη 7 Τηλ. - Fax: 0641/28780
5. Συμβουλευτικός Σταθμός "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" »
οδός: Χαρ. Τρικούπη 7 Τηλ. - Fax: 0641/28780

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ

Το Εργαστήρι Ειδικής Επαγγ/κής Αγωγής και Αποκ/σεως "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" είναι φιλανθρωπικό Σωματείο αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 59/23-3-1990 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου, αναγνωρίσθηκε δε, με την υπ' αριθμ. Δ.Π. α1/3898/4/9/90 απόφαση της Νομαρχίας Αιτωλνίας, (ΦΕΚ 648/12-10-1990 Τ.Β.).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ - ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Δημιουργήθηκε με την πρωτοβουλία μιας μητέρας, που έχει παιδί με νοητική καθυστέρηση. Ιδρυτικά μέλη του Εργαστηρίου, είναι φίλοι της μητέρας, από το Μεσολόγγι και το Αγρίνιο, που στηρίζουν με όλες τους τις δυνάμεις το έργο.

Ο σκοπός του Σωματείου ήταν η δημιουργία ενός πρότυπου Εκπαιδευτικού Κέντρου για άτομα με ειδικές ανάγκες - νοητική καθυστέρηση. Έτσι από τον Νοέμβριο του 1990 άρχισε να λειτουργεί το Εργαστήρι Ειδικής Επαγγ/κής Αγωγής και Αποκ/σεως "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" στο οποίο φοιτούν σήμερα 70 νέοι και νέες άνω των 15 ετών με νοητική καθυστέρηση, από το Μεσολόγγι, το Αγρίνιο και την ευρύτερη περιοχή.

Τους παρέχεται κάθε εκπαιδευτική δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης με σκοπό την επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη.

Το Εργαστήρι λειτουργεί στο Μεσολόγγι κάθε μέρα εκτός Σαββάτου και Κυριακής και από το πρωί στις 7.00 μέχρι της 2.30 μ.μ. Οι νέοι μετακινούνται με λεωφορείο που αγοράστηκε με χρήματα του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας.

Οι νέοι μας φοιτούν εντελώς δωρεάν.

Ο ετήσιος προϋπολογισμός καλύπτεται από το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ο.Κ.

Τον ποιοτικό και οικονομικό έλεγχο ασκεί το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και η Διεύθυνση Πρόνοιας Νομαρχίας Αιτωλνίας.

ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ

Το πολύ όμορφο κτίριο που στεγάζεται το Εργαστήρι έχει ευγενώς και με άμεση ανταπόκριση δωρίσει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αιτωλίας & Ακαρνανίας κ.κ. Θεόκλητος που με αυτή την πράξη του έθεσε και τον θεμέλιο λίθο της δημιουργίας του Εργαστηρίου.

Ο Σεβασμιώτατος έχει ανακηρυχθεί ομόφωνα απ' όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ευεργέτης και επίτιμος Πρόεδρος του Σωματείου.

Η αποπεράτωση του κτιρίου έγινε με δαπάνες της Νομαρχίας Αιτωλνίας και του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας.

Ι. ΔΟΜΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΣΤΟΧΟΙ

Στο εκπαιδευτικό μας έργο έχουμε βάλει δύο στόχους. Αφ' ενός να ασκηθούν οι νέοι μας σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς και αφ' ετέρου μέσα από μια ποικιλία εφαρμοσμένων προγραμμάτων και πολιτιστικών δραστηριοτήτων να μάθουν να αξιοποιούν τις δυνατότητες και δεξιότητές τους, ώστε να γίνουν όσο το δυνατόν περισσότερο ανεξάρτητοι και αυτόνομοι. Να ενισχυθεί η κοινωνική τους προσαρμογή, προκειμένου να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο.

1. ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η Διοίκηση του Εργαστηρίου ασκείται από 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο και 3μελή εξελεγκτική επιτροπή, διευθύνεται δε από την Διευθύντρια και τον Υποδιευθυντή που είναι υπεύθυνοι για τη καλή λειτουργία του.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Λειτουργεί Λογιστήριο άρτια οργανωμένο με μηχανογράφηση.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η Κοινωνική Λειτουργός και ο Κοινωνιολόγος ενημερώνουν και συνεργάζονται με τους γονείς σε ατομική βάση, για την πρόοδο των εκπαιδευομένων, για τον κατάλληλο χειρισμό και την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους στο σπίτι, εργάζονται δε για την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου στο πρόβλημα νοητικής καθυστέρησης.

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Οι νέοι μας καταρτίζονται επαγγελματικά στα ακόλουθα εργαστήρια, με πρωταρχικό στόχο την αξιοποίηση όλων των δεξιοτήτων των νέων στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΗΠΟΥΡΙΚΗΣ

Στο εργαστήριο αυτό γίνεται εκπαίδευση σε εργασίες υπαίθρου (δενδροκομία, ανθοκομία, λαχανοκηπευτική). Επίσης και σε εργασίες θερμοκηπίου (καλλιέργειες φυτών εσωτερικού χώρου κ.τ.λ.).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΡΑΠΤΙΚΗΣ

Οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται τις διαδικασίες της ραπτικής και γαζωτικής (σχεδιασμός, κόψιμο, ράψιμο κ.τ.λ.).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΗΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

Λειτουργεί σε δύο επίπεδα.

Σε πρώτο επίπεδο γίνεται η εκπαίδευση σε διαδικασίες κατασκευής κεριών και διακόσμησής τους και σε ένα δεύτερο επίπεδο λειτουργεί τμήμα παραγωγής εκκλησιαστικών κεριών όπου εκτελούνται παραγγελίες Ιερών Ναών της Μητροπόλεώς μας.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΤΑΞΟΤΥΠΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

Οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται την τέχνη της μεταξοτυπίας, μαθαίνουν να τυπώνουν κάρτες, υφάσματα κ.τ.λ., καθώς και εργασίες βιβλιοδεσίας (π.χ. δέσιμο τετραδίων).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ

Εδώ κατασκευάζονται είδη λαϊκής τέχνης, κομπολόγια, μπρελόκ κ.τ.λ. Λειτουργεί επίσης και παραδοσιακός αργαλειός με προϊόντα παραδοσιακά υφαντά.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ

Εδώ κατασκευάζονται διάφορα χρήσιμα πηλίνα αντικείμενα, τα οποία διακοσμούνται.

Τα παραπάνω εργαστήρια λειτουργούν με τους αντίστοιχους εκπαιδευτές και υπεύθυνος των εργαστηρίων είναι ο Εργοθεραπευτής που προϊστάται.

5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A. Με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυτοεξυπηρέτηση και αυτοδυναμία των νέων μας εφαρμόζονται:

- Συντήρηση σχολικών γνώσεων.
- Μαγειρική - νοικοκυριό.
- Ατομική και Κοινωνική Υγιεινή.
- Γυμναστική - Φυσικοθεραπεία.
- Κοινωνικά μαθήματα.

B. Πολιτιστικές δραστηριότητες: Με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, καθώς και την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη των νέων, λειτουργούν:

- Θεατρική Ομάδα.
- Ομάδα παραδοσιακών χορών.
- Αθλητικές δραστηριότητες (συμμετοχή στους Special Olympics).
- Συμμετοχή σε Εθνικές Επετείους με παρελάσεις.

Γ. Επιστημονική Ομάδα:

1) Η Επιστημονική Ομάδα που αποτελείται από τη Διευθύντρια, τον Ψυχίατρο, την Ψυχολόγο, τον Κοινωνιολόγο, τον Εργοθεραπευτή και την Κοινωνική Λειτουργό, κάνει την πλήρη διαγνωστική εργασία για την εγγραφή και ένταξη των νέων με ειδικές ανάγκες - νοητική καθυστέρηση στο Εργαστήρι.

Επίσης αντιμετωπίζει θεραπευτικά τα προβλήματα που πιθανόν θα παρουσιασθούν στους νέους κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους. Πραγματοποιεί συγκεντρώσεις ομάδας γονέων και παρέχει οικογενειακή στήριξη. Παράλληλα δε παρέχεται και ιατρική υποστήριξη σε συνεργασία με τα Γενικά Νομαρχιακά Νοσοκομεία Μεσολογγίου, Αγρινίου καθώς και το Ι.Κ.Α.

2) **Συμβουλευτικός Σταθμός:** Στο Αγρίνιο, στο χώρο της Πολιτιστικής μας λέσχης (Χαρ. Τρικούπη 7) λειτουργεί κάθε Τετάρτη απόγευμα (5-8) συμβουλευτικός σταθμός, που απευθύνεται σε όλες τις οικογένειες της Αιτωλνίας που αντιμετωπίζουν πρόβλημα νέου με ειδικές ανάγκες και τους παρέχει συμβουλευτική, ψυχολογική και ιατρική στήριξη.

Δ. ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΣΤΟ ΑΓΡΙΝΙΟ

Λειτουργεί από 10 Νοεμβρίου 1991 η λέσχη ψυχαγωγίας των νέων (Χαρ. Τρικούπη 7), προσφορά του Δήμου Αγρινίου.

Οι νέοι με νοητική καθυστέρηση απασχολούνται δημιουργικά τις απογευματινές ώρες, με διδασκαλία δημοτικών χορών, μουσική, ζωγραφική, θέατρο, συλλογική έκφραση και επικοινωνία μεταξύ τους.

Ε. ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

Οικοτροφείο: Λειτουργεί από το 1995 το πρώτο οικοτροφείο για 12 νέους με νοητική καθυστέρηση που έχουν εκπαιδευτεί στο κέντρο μας κι έχουν πεθάνει οι γονείς τους. Λειτουργεί στον 3ο όροφο του κτιρίου μας σε σύγχρονες εγκαταστάσεις με δαπάνη του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και με μελέτη της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχίας Αιτωλ/νίας.

ΣΤ. ΕΚΘΕΤΗΡΙΟ

Λειτουργεί επί τις οδού Λόρδου Βύρωνος 32 στο Μεσολόγγι μόνιμο Εκθετήριο των εργοτεχνημάτων των νέων μας. Το Εκθετήριο λειτουργεί απ' τους ίδιους τους νέους μας, οι οποίοι κατασκευάζουν με τα ίδια τους τα χέρια, όλα τα είδη.

Ο χώρος είναι προσφορά της ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ Α.Ε. και το στηρίζει η Νομαρχία Αιτωλ/νίας, ο Εμπορικός Σύλλογος Μεσολογγίου και όλες οι τοπικές αρχές.

Ζ. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ HANDYNET

Το σύστημα HANDYNET αποσκοπεί στην προοδευτική κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και λειτουργεί στο χώρο του Εργαστηρίου μας, συνδεδεμένο με τις Βρυξέλλες.

II. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Στόχος μας είναι η αξιοποίηση όλων των προγραμμάτων του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας για θερινές διακοπές και ακόμη η ανεύρεση χώρου για την ίδρυση των κατασκηνώσεων του Εργαστηρίου μας, όπου θα παρέχεται η δυνατότητα να ανακουφίζονται τόσο οι νέοι του Εργαστηρίου μας και οι οικογένειές τους, όσο και άλλοι μικρότεροι και μεγαλύτεροι νέοι με ειδικές ανάγκες του Νομού Αιτωλ/νίας. Παράλληλα θα μαθαίνουν να ζούν σε μικρές ομάδες με προγράμματα αλληλοβοήθειας, που θα συντονίζονται από το επιστημονικό προσωπικό.

2. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ, ΚΕΝΤΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Οι νέοι με ειδικές ανάγκες - νοητική καθυστέρηση που οι δυνατότητές του δεν επιτρέπουν την ένταξή τους στην ελεύθερη αγορά εργασίας, μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους από το Εργαστήριο θα μπορούν να εργάζονται στα προστατευμένα κέντρα εργασίας και απασχόλησης. Στα κέντρα αυτά θα μπορούν να απασχολούνται επαγγελματικά κάτω από την επίβλεψη εξειδικευμένου προσωπικού και να παράγουν προϊόντα για διάθεση στην αγορά, πάντοτε με την υποστήριξη και την παροχή υπηρεσιών του εργαστηρίου "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ".

Γι' αυτό άμεσος στόχος μας είναι η πραγματοποίηση της λειτουργίας των κέντρων αυτών στο Αγρίνιο, τα οποία ήδη δρομολογούνται σε συνεργασία με την Πολιτεία.

Για την υλοποίηση όλων των παραπάνω το Διοικητικό Συμβούλιο ζητά από την Εκκλησία, την Πολιτεία και τους πολίτες πόλεων Αγρινίου, Μεσολογγίου και όλου του Νομού, την στήριξη και συμπαράσταση στο δύσκολο έργο του.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Εργαστηρίου αποτελεί:

**Πόπη Ρόμπολα
Εριφύλη Παπαθέου
Πόπη Δατσέρη**

**Μαρία Τσούτσου
Παυλίνα Σουμέλη
Χριστίνα Φίλου
Μαρία Χρονοπούλου**

**Εξελεγκτική Επιτροπή
Κων/νος Φαρμάκης
Δώρα Ρουπάκη
Γιάννης Χατζής**

ΜΕΡΙΜΝΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ Α.Μ.Ε.Α.

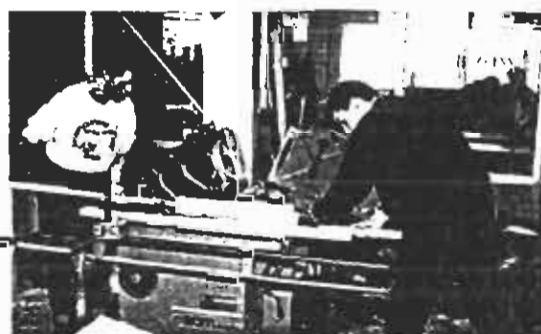
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

*Τ*α προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης δέχονται σπουδαστές ηλικίας άνω των 16 ετών.

Στοχεύουν τόσο στην διατήρηση όσο και στην ενίσχυση των ήδη υπάρχουσών γνώσεων καθώς και στην καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων πάνω σε συγκεκριμένα αντικείμενα εργασίας με βάση τα ενδιαφέροντα και τις επιμέρους ιδιομορφίες του κάθε σπουδαστή.

Παρέχεται στους σπουδαστές η δυνατότητα να εκπαιδευτούν πάνω στο αντικείμενο εργασίας, αποκτώντας βασικές γνώσεις του επαγγέλματος και των αρχών εργασίας, αποσκοπώντας συγχρόνως και στην απόκτηση αυτοπεποίθησης, συναισθηματικής σταθερότητας με δυνατότητες ένταξης στο κοινωνικοοικονομικό σύνολο και σε συνεργασία με το οικογενειακό περιβάλλον.

Σήμερα στο κέντρο μας λειτουργούν εργαστήρια ξυλουργικής, ξυλογλυπτικής, αγγειοπλαστικής, ραπτικής και κηπουρικής.

ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

Εφαρμόζονται προγράμματα προ-εργαστηριακού προσανατολισμού για σπουδαστές 12-16 χρόνων, αποφοίτους του Ειδικού Σχολείου, ώστε να μπορέσει να καλυφθεί το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την αποφοίτησή τους από το Ειδικό Σχολείο μέχρι την ηλικία των 16 χρόνων οπότε γίνεται η εισαγωγή στα εργαστήρια κατάρτισης.

Τα προγράμματα στοχεύουν:

α) στην παροχή πληροφοριών μέσα από ένα γενικό προσανατολισμό σχετικά με τα αντικείμενα των εργαστηρίων κατάρτισης, προκειμένου ο κάθε σπουδαστής να αναπτύξει τις ικανότητες και δεξιότητές του.

β) στην εγκαθίδρυση αρχών εργασίας για την μετέπειτα προσαρμογή των σπουδαστών στα εργαστήρια κατάρτισης. ...

PRE-VOCATIONAL TRAINING

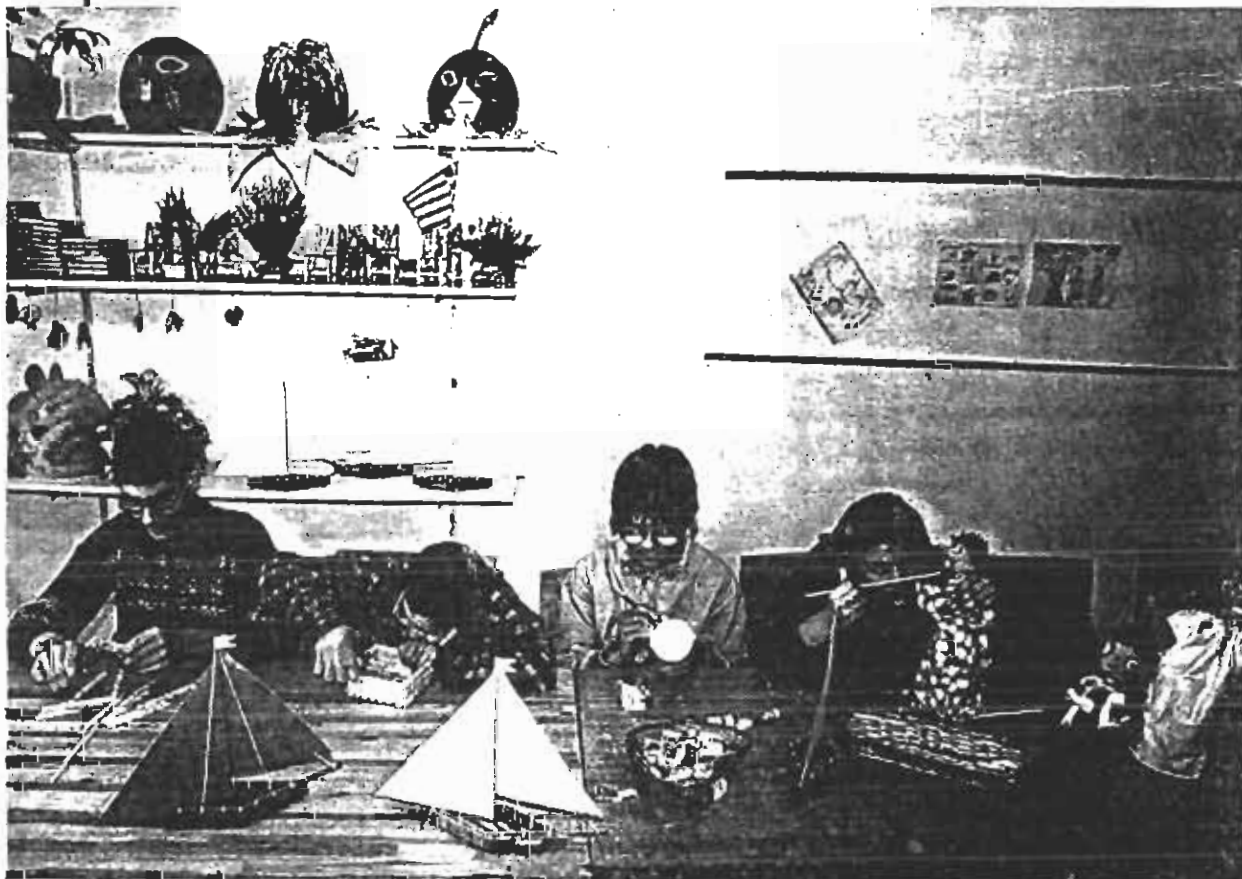
There are pre-vocational training workshops for students ages 12-16.

These students are special school graduates, and this programme is to cover the period between graduation from the primary special school till they reach the age of 16 to begin vocational training.

The programme's aims are:

a) To provide information within a vocational guidance framework, providing students opportunity to explore abilities and develop skills.

b) To establish work principles for their transition to the vocational workshops.

ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το κτιριακό συγκρότημα του "ΜΕΡΙΜΝΑ" λειτουργεί 6/θέσιο Δημοτικό Ειδικό Σχολείο, στελεχωμένο με ειδικό εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό, παράλληλα με τις άλλες εκπαιδευτικές μονάδες που λειτουργούν στον ίδιο χώρο.

Με την συνεργασία του επιστημονικού και εκπαιδευτικού προσωπικού του Κέντρου "ΜΕΡΙΜΝΑ", σε κοινά προγράμματα και δραστηριότητες, το σχολείο στοχεύει στη σχολική και κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ο στόχος αυτός αποτελεί σήμερα την μεγαλύτερη πρόκληση για κάθε πολιτισμένη κοινωνία να διασφαλίσει και στο άτομα αυτά την ισοτιμία στην εκπαίδευση, στην εργασία και στην ποιότητα ζωής...

SPECIAL SCHOOL

In MERIMNA's building complex, there is a six - classroom Primary Special school, staffed with special school instructors along with other professional personnel working in other departments on the same premises.

With the collaboration of the staff, the school aims to enforce programme and activities to integrate mentally handicapped students in schools and society.

Today this aim constitutes the greatest challenge to a civilized society, to ensure equal education and employment opportunities for a better quality of life.

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ
ΑΣΚΗΣΙΜΩΝ
ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**

Τα τμήματα αυτά παρακολουθούν παιδιά ηλικίας 5-12 ετών που παρουσιάζουν μέτρια και βαριά νοητική υστέρηση.

Στο Κέντρο μας τους δίνεται η δυνατότητα να ασκηθούν πάνω σε βασικές ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Να αποκτήσουν τις συνήθειες και δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης.

2. Να εξασφαλίσουν την προσαρμογή στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον.

3. Να εκπαιδευτούν σε συνθήκες αυτόνομης διαβίωσης υπό επίβλεψη.

Γενικός στόχος μας είναι να καλλιεργηθούν όλες οι δυνατότητες του παιδιού ώστε να μπορέσει να ενταχθεί σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης.

Σήμερα: Λειτουργούν τρία παιδαγωγικά τμήματα σκηνικών και ένα τμήμα δημιουργικής απασχόλησης.

Ο αριθμός των παιδιών ανά τμήμα είναι περιορισμένος.

**PEDAGOGICAL UNITS AND
CREATIVE ACTIVITIES UNIT
FOR CHILDREN WITH SEVERE
MENTAL HANDICAP**

These programmes are attended by children ages 5-12 with moderate or severe mental handicaps. At our centre, they are given the opportunity to learn living and social skills.

Specifically:

1) To acquire and retain self-help skills in their daily habit.

2) To adapt to the immediate social environment.

3) To train in basic living conditions, under supervision.

Our general goal is to promote the child to acquire a higher level of skills.

There are three pedagogical units and one creative activities unit for children.

The number of children in each programme is restricted.

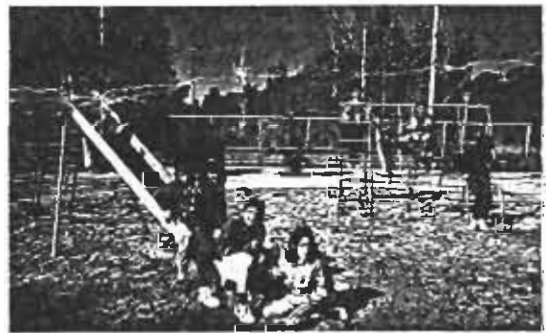

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- κοινωνικοποίησης
- ανάπτυξης κοινωνικής συμπεριφοράς - επικοινωνίας
- ατομικής - ομαδικής θεραπείας
- φυσικής αγωγής,
- μουσικής αγωγής
- λογοθεραπείας
- κοινωνικής ένταξης
- συνεργασίας με το οικογενειακό περιβάλλον

εμπλουτίζουν τα βασικά προγράμματα όλων των τμημάτων, στοχεύοντας στη διασφάλιση μιας υγιούς συμπεριφοράς που θα δίνει την δυνατότητα στα άτομα που τα παρακολουθούν να αποκτήσουν δυνατότητες ένταξης στο κοινωνικοοικονομικό σύγολο.

SUPPLEMENTARY PROGRAMMES

- Socialization.
- Social behavior and communication skills.
- Individual and group therapy.
- Physical education.
- Music lessons.
- Speech therapy.
- Social integration.
- Cooperation with the family unit.

These programmes enrich the students in all departments therefore providing the opportunity for socio-economic integration.

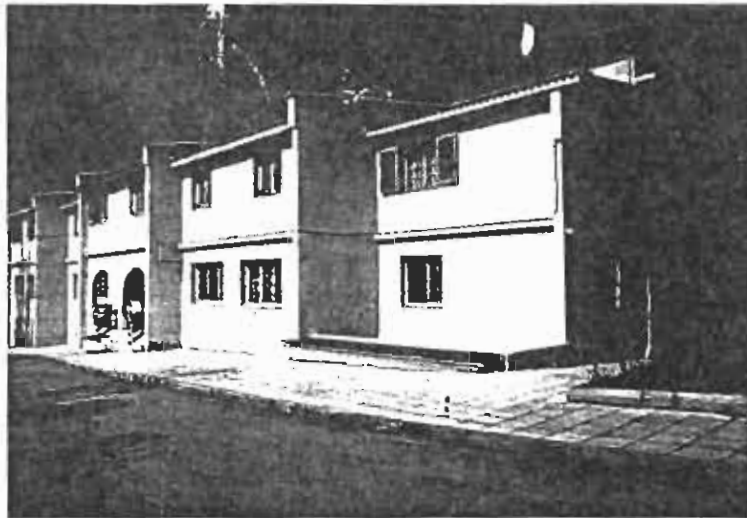
VOCATIONAL TRAINING

The vocational training workshops train students over the ages of 16. The programme aims at retaining as further developing vocational skills based on individual career interests and abilities.

The students are given the opportunity to obtain specific job training, to acquire basic knowledge relating to the work principle.

Parallel, the students acquire self-confidence, emotional stability, and with the family unit's cooperation the possibility of their eventual integration in the socio-economic environment.

The Centre's facilities also include a hostel of 40 beds for students ages 7-18 who reside outside Patras. Students are transported in two mini buses privately owned by Merimna, while the majority of the students attending the vocational training workshops use Public Transportation.

Επίσης στις εγκαταστάσεις του Κέντρου λειτουργεί ξενώνας δυναμικότητας 40 κλινών για άτομα ηλικίας 7-18 ετών που διαμένουν εκτός της πόλεως των Πατρών.

Η μεταφορά των μαθητών γίνεται με δύο ιδιόκτητα λεωφορεία του "MERIMNA" ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των σπουδαστών των εργαστηρίων επαγγελματικής κατάρτισης κινείται με χρήση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.

MERIMNA

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΑΛΣΟΣ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ - 263 31 ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛ.: 061-272988, 279980, 221946 • FAX: 061-221946

MERIMNA

THERAPEUTICAL EDUCATIONAL CENTRE
ALSOS GIROKOMIOU - 263 31 PATRAS - GREECE
TEL.: +30 61 272988, 279980, 221946 • FAX: +30 61 221946

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Αθήνα
Α.Π.

B115033

ΠΡΟΣ

Ταχ. Δ/ση : Εθνικής Αντίστασης 8
16610 Γλυφάδα

Πληροφορίες : Π. Αθανασοπούλου
Α. Μηλιώτη

Τηλέφωνο : 9989192
9989186

FAX : 9989187

1) Όλες τις Περ/κές Δ/σεις, ΚΠΑ,
Γρ. Εργασίας, Υ. Νομού, Τ.Υ.,
Γρ. Ανταποκριτών του
Οργανισμού

2) Γρ. Εργασίας Ειδικών
Κοινωνικών Ομάδων
Αθήνας, Βόλου
Ηρακλείου Κρήτης.

Θεσ/νίκης, Λάρισας, Πάτρας
Κοιν : Όπως ο Πίνακας Διανομής

ΘΕΜΑ Προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας για :

- Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.
- Απεξαρτημένα,
- Αποφυλακισμένα και
- Νεαρά παραβατικά Άτομα.

Σας διαβιβάζουμε :

α) Την υπ' αριθμ. 33616/23-7-98 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σχετικά με τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για απασχόληση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες που προστατεύονται από τον Ν. 1648/86.

β) Την υπ' αριθμ. 33661/27-7-98 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σχετικά με τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για απασχόληση ατόμων Αποφυλακισμένων, Απεξαρτημένων και Ατόμων που τους έχουν επιβληθεί Αναμορφωτικά Μέτρα ή Ποινικός Σωφρονισμός.

Προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας

1. Τα προγράμματα ΝΘΕ είναι:

- α. Τριετούς διάρκειας, πλήρους απασχόλησης, με υποχρέωση του εργοδότη να απασχολήσει το άτομο άλλους δέκα (10) μήνες χωρίς επιχορήγηση.
 - β. Τριετούς διάρκειας, μερικής απασχόλησης, με υποχρέωση του εργοδότη να απασχολήσει το άτομο άλλους δέκα (10) μήνες χωρίς επιχορήγηση.
 - γ. Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης, διάρκειας τουλάχιστον πέντε (5) μηνών.
 - δ. Μερικής Απασχόλησης - Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης, εννιάμηνης (9) απασχόλησης και για ώρες ίσες με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης, για άτομα με Νοητική Υπόληψη.
2. Το ποσό της ημερήσιας επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο ορίζεται :
- Για τα προγράμματα πλήρους απασχόλησης, σε έξι χιλιάδες πεντακόσιες (6.500) δραχ. την ημέρα για το πρώτο δωδεκάμηνο απασχόλησης, σε επτά χιλιάδες πεντακόσιες (7.500) δραχ. την ημέρα για το δεύτερο δωδεκάμηνο απασχόλησης και σε οκτώ χιλιάδες (8.000) δραχ. την ημέρα για το τρίτο δωδεκάμηνο απασχόλησης .
- Για τα προγράμματα μερικής απασχόλησης, σε πέντε χιλιάδες (5.000) δραχ. την ημέρα και για τους τριάντα (30) μήνες.
- Για το πρόγραμμα «Γ» της υπ' αριθμ. 33616/23-7-98 απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε πέντε χιλιάδες πεντακόσιες (5.500) δραχ. την ημέρα και για εννιά (9) μήνες.
3. Οι παραπάνω υπουργικές αποφάσεις για τη δημιουργία ΝΘΕ, έχουν αναδρομική ισχύ από 1.7.1998 και μέχρι 30 ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης αυτής στα κατά τόπους γραφεία του ΟΑΕΔ.
4. Τα προγράμματα αυτά λήγουν στις 30 Ιουλίου 1999, εκτός αν ο αριθμός των προβλεπόμενων για κάθε πρόγραμμα θέσεων πληρωθεί νωρίτερα ή προκηρυχθεί στο μεταξύ το αντίστοιχο πρόγραμμα του 1999. Οι υπηρεσίες που έχουν σε εκκρεμότητα περιπτώσεις υπαγωγής στα προγράμματα, θα εκδώσουν αποφάσεις με ημερομηνία έναρξης της επιχορήγησης, την ημερομηνία πρόσληψης του ατόμου.

5. Για όλα τα προγράμματα το πρώτο τρίμηνο από την πρόσληψη του ατόμου θεωρείται ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ.

Σημειώνεται ότι, εάν το άτομο παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες προσαρμογής, είναι δυνατόν η περίοδος προκατάρτισης και προσαρμογής να επιμηκυνθεί και μέχρι πέντε (5) μήνες, κατά την κρίση του αρμόδιου υπαλλήλου της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

Για τις ενέργειες προκατάρτισης και προσαρμογής του ατόμου, η επιχείρηση θα επιχορηγείται με το ποσό των διακοσίων χιλιάδων (200.000) δρχ., ανεξάρτητα της χρονικής διάρκειας της περιόδου προκατάρτισης και προσαρμογής (3 έως 5 μήνες), το ποσό αυτό θα καταβάλλεται εντός τεσσάρων (4) μηνών το αργότερο από την υλοποίηση των ενεργειών αυτών.

6. Στις περιπτώσεις αναδρομικής υπαγωγής της επιχείρησης στο πρόγραμμα, θα καταβάλλεται η επιχορήγηση της τρίμηνης περιόδου προετοιμασίας και προσαρμογής, κατά την κρίση του αρμόδιου υπαλλήλου και μόνο εφ' όσον υπήρξε προγενέστερη συνεργασία του εργοδότη κατά τη διαδικασία πρόσληψης και απασχόλησης του ατόμου με την αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

Επειδή η θέσπιση του μέτρου αυτού έχει ως στόχο να βοηθήσει στην ένταξη του ατόμου στον εργασιακό του χώρο, για την αποφυγή κάθε κατάχρησης κατά την εφαρμογή του:

θα πρέπει:

- Εάν ο εργαζόμενος (ΑΜΕΑ, Αποφυλακισμένος, Απεξαρτημένος, Νεαρό Παραβατικό Άτομο) δεν προσαρμόσθηκε στον εργασιακό του χώρο και παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν από την επιχείρηση, απεχώρησε ή απολύθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα, να εξετάζεται με μεγάλη προσοχή και κατά την κρίση του αρμόδιου υπαλλήλου η καταβολή των διακοσίων χιλιάδων (200.000) δρχ. για τις ενέργειες προκατάρτισης και προσαρμογής.

Εάν κατά την διάρκεια του προγράμματος το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες αντικατασταθεί από άλλο ΑΜΕΑ αλλά έχει ήδη καταβληθεί η επιχορήγηση της

τρίμηνης περιόδου προετοιμασίας και προσαρμογής, δε θα καταβάλλεται στην επιχείρηση για δεύτερη φορά, εκτός εάν υπάρχουν ιδιαίτερα σοβαρές δυσκολίες προσαρμογής του εργαζόμενου και πάντα κατά την κρίση του αρμοδίου υπαλλήλου του ΟΑΕΔ.

Εάν η επιχείρηση διακόψει το πρόγραμμα και δεν προβλέπεται υποχρεωτική αντικατάσταση (αποφυλακισμένοι, απεξαρτημένοι κλπ) και υπαχθεί εκ νέου σε πρόγραμμα, προσλαμβάνοντας άλλο άτομο των παραπάνω ομάδων, επιχορηγείται η τρίμηνη περίοδος προετοιμασίας και προσαρμογής μόνο για μία φορά ακόμη και εφόσον ο αρμόδιος υπάλληλος της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ το κρίνει σκόπιμο.

7. Το πρόγραμμα Μερικής Απασχόλησης - Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης 9μηνης διάρκειας, θα εφαρμόζεται σε συνεργασία με Ιδρύματα - Φορείς - Σχολεία για ΑΜΕΑ με Νοητική Υστέρηση, οι οποίοι θα έχουν και την ευθύνη εύρεσης της θέσης εργασίας και σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Οργανισμού θα παρέχουν τις αναγκαίες υπηρεσίες στήριξης και συμβουλευτικής στα άτομα που τοποθετούνται σε επιχειρήσεις.
8. Η διακοπή του προγράμματος ΝΘΕ για αποφυλακισμένα, απεξαρτημένα και άτομα που τους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα ή ποινικός σωφρονισμός (απόλυση, αποχώρηση εργαζόμενου), δεν επιφέρει καμία κύρωση στην επιχείρηση.
9. Είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης έως τέσσερις (4) μήνες σε περίπτωση ομαδικής άδειας, σοβαρής ασθένειας, άδειας χωρίς αποδοχές και σε έξι (6) μήνες σε περίπτωση κυοφορίας - τοκετού. Σε περίπτωση αντικατάστασης του ατόμου, είναι δυνατή η επιμήκυνση κατά δύο (2) μήνες.
10. Οι επιχειρήσεις που υπάγονται στο πρόγραμμα «Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης για ΑΜΕΑ», εξαιρούνται της προϋπόθεσης για μη απόλυση άλλου ΑΜΕΑ κατά το διάστημα του τελευταίου τριμήνου πριν από την πρόσληψή του, εφ' όσον η απόλυση του ατόμου είναι στα πλαίσια ολοκλήρωσης προηγούμενου προγράμματος.

11. Είναι δυνατόν να επιχορηγηθούν επιχειρήσεις για τα ίδια άτομα για τα οποία είχαν επιχορηγηθεί κατά το έτος 1995-96 εφ' όσον πρόκειται :
- α) Για άτομα τα οποία βρίσκονται στο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης ή είναι άνω των σαράντα πέντε (45) ετών.
 - β) Για άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα ή νοητική υστέρηση, κώφωση, τετραπληγία, παραπληγία, κλπ .
 - γ) Για άτομα που προσλαμβάνονται στα πλαίσια του προγράμματος «Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης», για τα οποία είναι δυνατή η επιχορήγηση έστω και αν είχαν υπαχθεί και στα αντίστοιχα προγράμματα έτους 1997.
12. Για την αποφυγή της γραφειοκρατίας και την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, κάθε διαφορά που θα προκύπτει κατά την υλοποίηση του προγράμματος θα επιλύεται με απόφαση του Περιφερειακού Δ/ντή μετά από εισήγηση του Προϊσταμένου της αρμόδιας Υπηρεσίας και χωρίς να είναι απαραίτητη η υποβολή αίτησης ή ένστασης του ενδιαφερόμενου και μόνο όταν η απόφαση του Περιφερειακού Δ/ντή είναι απορριπτική, ο ενδιαφερόμενος θα κάνει ένσταση, οπότε το θέμα θα παραπέμπεται στην Διοίκηση ΟΑΕΔ - Υπηρεσία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων για εισαγωγή στο Δ.Σ. του Οργανισμού.
13. Για την αποστολή των στατιστικών στοιχείων, υπεύθυνη είναι η κατά τόπο Περιφερειακή Διεύθυνση, η οποία θα πρέπει να στέλνει κάθε εξάμηνο στην Διοίκηση ΟΑΕΔ-Υπηρεσία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων τους πίνακες που επισυνάπτονται (στατιστικό παράρτημα), οι οποίοι θα είναι διαφορετικοί για κάθε Υπουργική Απόφαση.
14. Η Υπουργική απόφαση για την εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας των ΑΜΕΑ που υπάγονται στο πρόγραμμα ΝΘΕ και ΝΕΕ θα συμπεριληφθεί στην εγκύκλιο του προγράμματος ΝΕΕ.
15. Στις Υπηρεσίες που υπηρετούν Κοινωνικοί Λειτουργοί - Επαγγελματικοί Σύμβουλοι ή άλλοι ειδικοί, θα έχουν κατά κύριο λόγο την ευθύνη της προώθησης των προγραμμά-

των, σε συνεργασία πάντα με τους υπαλλήλους των τμημάτων απασχόλησης των αρμοδίων υπηρεσιών.

Γενικά θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την προώθηση και υλοποίηση των προγραμμάτων και για την ένταξη σ' αυτά των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Απεξαρτημένων, Αποφυλακισμένων και Νεαρών Παραβατικών Ατόμων, δεδομένου ότι κυρίαρχο στοιχείο που θα βοηθήσει τα άτομα αυτά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση είναι η εξασφάλιση δουλειάς, η οποία είναι ουσιαστική και θεμελιώδης :

- Τόσο για το ίδιο το άτομο, :
επειδή αυτή του παρέχει ένα εισόδημα, ενισχύει την αυτοεικόνα του και το εισάγει σε μία άλλη θεώρηση ζωής, διασπώντας έτσι τον κύκλο «ανεργία - φτώχεια - εξάρτηση / παραβατικότητα - απομόνωση», συμβάλλοντας στην κοινωνική του ένταξη και την οικονομική του αυτονόμηση.
- Όσο και για την κοινωνία,
διότι :
 - Ενισχύεται η Κοινωνική Συνοχή και Αλληλεγγύη
 - Προωθείται η Ισότητα των Ευκαιριών
 - Αξιοποιείται αυτό το ανθρώπινο δυναμικό με την ενεργό συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας (του ΑΕΠ, φορολογικών εσόδων, ασφαλιστικών εισφορών, κλπ).
 - Το οικονομικό κόστος των ενεργειών της απεξάρτησης, φύλαξης και κράτησης των ατόμων αυτών είναι μεγαλύτερο από το κόστος των ενεργειών της κοινωνικοοικονομικής ενσωμάτωσής τους

Επιπλέον:

Στο απεξαρτημένο άτομο:

Απαλείφονται παρενέργειες που αφορούν την πορεία του ως χρήστη ουσιών, όπως η παραβατικότητά του ή και η μύηση νέων χρηστών που εκκρέουν από την ανάγκη να προμηθευτεί τις εξαρτησιογόνες ουσίες.

Σημειώνεται ότι, από διεθνή ερευνητικά στοιχεία έχει καταγραφεί πως ο κάθε χρήστης προκειμένου να εξασφαλίσει τις ουσίες που χρειάζεται, μπει κατά μέσο όρο 8 νέους χρήστες (η εξάπλωση της εξάρτησης δηλαδή ακολουθεί γεωμετρική πρόοδο: το ένα άτομο μπει 8 νέους χρήστες, αυτά μούν άλλα 64 νέα άτομα και αυτά 4.096, κλπ).

Στο αποφυλακισμένο άτομο:

Λειτουργεί προληπτικά σε δευτερογενές επίπεδο, αίροντας κάποιους από τους παράγοντες που θα το οδηγήσουν στην υποτροπή, την παραπέρα παραβατικότητα και περιθωριοποίησή του.

Στα άτομα αυτά των οποίων οι ηθικές αντιστάσεις είναι ιδιαίτερα ευάλωτες, που η παραβατικότητα είναι

• αφ' ενός η «εύκολη» λύση στο πρόβλημα της επιβίωσής τους και

• αφ' ετέρου μία «μαθημένη» συμπεριφορά,

η εξασφάλιση απασχόλησης στο ιδιαίτερα κρίσιμο διάστημα μετά την αποφυλάκισή τους, με προγράμματα που τους διασφαλίζουν εργασία για μεγάλο χρονικό διάστημα,

είναι παράγοντας ανατρεπτικός για την υποτροπή τους στην ανομία/παρανομία.

Ακόμα η εργασία λειτουργεί ως ιδεολογικός μηχανισμός, παράγοντας αξίες και ένα νέο τρόπο σκέψης και σύστημα συμπεριφοράς για το άτομο.

Στο νεαρό παραβατικό άτομο:

Η παραβατική συμπεριφορά συνήθως καθορίζεται από τις κοινωνικο-οικονομικές και οικογενειακές συνθήκες ζωής του, που οδηγούν στην «διαφορική» κοινωνικοποίησή του και συχνά στην διάπραξη σοβαρότερων αδικημάτων κατά την διάρκεια της ενήλικης ζωής του.

Ενώ αντίθετα, η εξασφάλιση δουλειάς λειτουργεί προληπτικά και ανατρέπει τη συνέχιση μίας πορείας, η οποία ίσως το οδηγήσει ως ενήλικας να γίνει τρόφιμος των φυλακών.

Τέλος, σε ό,τι αφορά την οικογένεια του ατόμου, αυτή ανακουφίζεται από το συναισθηματικό, κοινωνικό, οικονομικό και ηθικό αδιέξοδο, στο οποίο οδηγείται από:

• την απομόνωση - περιθωριοποίηση και το υψηλό οικονομικό κόστος φροντίδας του ΑΜΕΑ,

• από την εξάρτηση και

• από την παρέκκλιουσα συμπεριφορά του ατόμου,

με τελικό αποτέλεσμα την αποδιοργάνωσή και την υποβάθμιση βασικών λειτουργιών της, που επηρεάζουν και τα άλλα μέλη της οικογένειας.

16. Επισημαίνεται ότι οι ενδιαφερόμενοι εργοδότες των Νομών : Αττικής (πλην των εξαιρέσεων που ρητώς αναφέρονται), Αχαΐας, Ηρακλείου Κρήτης, Θεσσαλονίκης, Λάρισας και Μαγνησίας,

προκειμένου να υπαχθούν στα παραπάνω προγράμματα θα απευθύνονται ανάλογα με τον τόπο διαμονής τους στα :

Γραφεία Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

Αθηνών :	Πειραιώς 52	τηλ.5242327, 5245605
Βόλου :	Μαγνητών 153	τηλ. 0421 - 34880
Ηρακλείου Κρήτης :	Θησέως 3 Ψαράδικα	τηλ. 081- 280905
Θεσ/νίκης :	Δωδεκανήσου 10Α	τηλ. 031- 554418
Λάρισας :	Ερμογένους 10	τηλ. 041- 256293
Πατρών :	Κανάρη 54	τηλ. 061- 316269

Οι ενδιαφερόμενοι εργοδότες των υπολοίπων περιοχών θα απευθύνονται στις κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ.

Γνώση των παραπάνω πρέπει να λάβουν με ευθύνη των προϊσταμένων όλοι οι υπάλληλοι.

Η Διευθύντρια
 Άννα Μανουσάκη
 Ακριβές αντίγραφο
 Γ. Γλαλιώτης

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ**

Αθήνα } Ιουλίου 1998

Αριθ. πρωτ. 33616

ΓΕΝ. Δ/ΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ: ΙΙ

ΠΡΟΣ: Α Π Ο Φ Α Σ Η
Ο

Ταχ. Δ/ση Πειραιώς 40
Ταχ. Κώδικας 10182

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

TELEX

TELEFAX

Πληροφορίες Ε. Βενέτη

Τηλέφωνο 5295370

ΚΟΙΝ. :

ΘΕΜΑ: Επιχορήγηση εργοδοτών για
απασχόληση ατόμων με
ειδικές ανάγκες

Έχοντας υπόψη:

- 1.- Τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Ν.1648/86 "προστασία πολεμιστών αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μειονεκτούντων προσώπων (ΦΕΚ 147/Α/2-10-86).
- 2.- Το Ν.1262/82 άρθρο 29 για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων" όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 6, 7, και 8 του Ν.1836/89 "προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις" και το άρθρο 6 του Ν.2434/96.
- 3.- Τις διατάξεις της παρ.2α του άρθρου 1 του Ν.2469/97 "Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών" (Α.38).
- 4.- Την υπ' αριθ.1232/30-6-98 απόφαση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ.συνεδρίασης 26/30-6-98) που μας υποβλήθηκε με το υπ' αριθ.Β112469/6-7-98 έγγραφό του.

./.

Αποφαιζουμε

1. Καταρτίζουμε τέσσερα (4) Προγράμματα Επιχορήγησης Ιδιωτικών Επιχειρήσεων, Επιχειρήσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 1, παρ. 3 και 4, του Ν.2527/97, Επιχειρήσεων που προσλαμβάνουν Άτομα με Ειδικές Ανάγκες με την διαδικασία της υποχρεωτικής πρόσληψης (άρθρο 2 του Ν. 1648/86), Συνεταιρισμών, Επαγγελματικών Σωματείων και Ενώσεων αυτών, Σωματείων, Αστικών Εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή Κοινοπραξιών και γενικά Εργοδοτών για τη δημιουργία πεντακοσίων (500) Νέων Θέσεων Εργασίας για την απασχόληση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, ηλικίας 16-65 ετών.

2. ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

α) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α : ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Για την δημιουργία τετρακοσίων (400) Νέων Θέσεων Εργασίας πλήρους απασχόλησης, για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Η διάρκεια της επιχορήγησης ορίζεται σε 36 μήνες, με την υποχρέωση ο εργοδότης να απασχολήσει το άτομο μετά τη λήξη του 36μηνου, άλλους δέκα (10) μήνες χωρίς επιχορήγηση.

β) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Β : ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Για την δημιουργία είκοσι (20) Νέων Θέσεων Εργασίας μερικής απασχόλησης, για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες που έχουν περιορισμένες δυνατότητες, για απασχόληση με πλήρες ωράριο, λόγω σοβαρής σωματικής ή

ψυχικής βλάβης (παρ. 4, του άρθρου 1, του Ν.1648/86) και για ώρες ίσες με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης. Η διάρκεια της επιχορήγησης ορίζεται σε 36 μήνες, με την υποχρέωση ο εργοδότης να απασχολήσει το άτομο μετά τη λήξη του 36μηνου, άλλους δέκα (10) μήνες χωρίς επιχορήγηση.

γ) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Γ: ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ-ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Για την δημιουργία είκοσι (20) Νέων Θέσεων Εργασίας για την απασχόληση ατόμων με Νοητική Υστέρηση, με την προϋπόθεση να έχουν παρακολουθήσει πρόγραμμα κατάρτισης σε σχολή για ΑΜΕΑ με Ν.Υ. (Ίδρυμα, Ειδικό Σχολείο κλπ).

Τα άτομα θα προτείνονται από τον Φορέα κατάρτισης, ο οποίος θα έχει την ευθύνη εξασφάλισης της θέσης εργασίας, καθώς και την παρακολούθηση και υποστήριξη των ατόμων στο χώρο εργασίας σε συνεργασία με την αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

Η διάρκεια επιχορήγησης-απασχόλησης για αυτά τα άτομα θα είναι 9μηνη και για ώρες εργασίας ίσες με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης και μέχρι 22 ημέρες το μήνα.

δ) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Δ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Για την δημιουργία εξήντα (60) Νέων Θέσεων Εργασίας για την απασχόληση ΑΜΕΑ από επιχειρήσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ. 3 και 4, του Ν.2527/97, καθώς και από Ξενοδοχειακές - Τουριστικές και άλλες Εποχιακές επιχειρήσεις, εφόσον αυτές τους παρέχουν απασχόληση τουλάχιστον πέντε (5) μηνών.

Στην περίπτωση αυτή, ο χρόνος έναρξης της επιχορήγησης θα είναι η ημερομηνία έναρξης της ορισμένου χρόνου σύμβασης και ο χρόνος λήξης η ημερομηνία λήξης της ορισμένου χρόνου σύμβασης.

3. ΠΟΣΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο καθορίζεται :

- Για τα προγράμματα Α και Δ (ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ και ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ) στις έξι χιλιάδες πεντακόσιες (6.500) δρχ. την ημέρα για το πρώτο δωδεκάμηνο, επί χιλιάδες πεντακόσιες (7.500)

δρχ. την ημέρα για το δεύτερο δωδεκάμηνο και οκτώ χιλιάδες (8.000) δρχ. την ημέρα για το τρίτο δωδεκάμηνο, χωρίς καμία άλλη παροχή από τον ΟΑΕΔ (ασφάλεια κλπ).

- Για το πρόγραμμα Β (ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ) στις πέντε χιλιάδες (5.000) δρχ. την ημέρα και για τους 36 μήνες.

- Για το πρόγραμμα Γ (ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ - ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ) στις πέντε χιλιάδες πεντακόσιες (5.500) δρχ. την ημέρα και για τους 9 μήνες.

Η επιχορήγηση θα υπολογίζεται για κάθε εργάσιμη ημέρα και μέχρι 26 ημέρες κατ' ανώτατο όριο για κάθε μήνα, πλην του προγράμματος Γ, που το ανώτατο για κάθε μήνα όριο απασχόλησης, ορίζεται στις 22 ημέρες.

4. ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΥΠΙΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

α) Οι εγκριτικές αποφάσεις θα εκδίδονται για το νομό Αττικής (πλην Τ.Υ. ΟΑΕΔ Μεγάρων, Ελευσίνας και Λαυρίου) και τους νομούς Θεσ/νίκης, Μαγνησίας, Αχαΐας, Ηρακλείου και Λάρισας από τα αντίστοιχα Γραφεία Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων.

Στους υπόλοιπους νομούς οι αποφάσεις θα εκδίδονται από τις κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες (ΚΠΑ ή Γραφείο Εργασίας η Υ.Ν. ή Τ.Υ.)

Το διάστημα έκδοσης της εγκριτικής απόφασης ορίζεται στις είκοσι (20) το ανώτερο ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης.

β) Η πρόσληψη του ατόμου θα γίνεται μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης και η επιχορήγηση της επιχείρησης θα αρχίζει από την ημερομηνία πρόσληψης του ατόμου.

γ) Κατ'εξαιρέση είναι δυνατόν επιχείρηση η οποία προσέλαβε ΑΜΕΑ τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, να υπαχθεί στο πρόγραμμα και να επιχορηγηθεί από την ημερομηνία πρόσληψης του ατόμου.

δ) Οι εγκριτικές αποφάσεις για την καταβολή της επιχορήγησης θα κοινοποιούνται στις αρμόδιες κατά τόπο Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, καθώς και στον εργοδότη.

ε) Η προθεσμία πλήρωσης των θέσεων που εγκρίνονται από τον προϊστάμενο των αρμοδίων Υπηρεσιών του ΟΑΕΔ, είναι δύο (2) μήνες το αργότερο από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής εγκριτικής απόφασης.

Ειδικά για τις αποφάσεις που θα εκδοθούν μετά την 1.5.1999, η προθεσμία περιορίζεται μέχρι 30.6.1999.

5. ΤΡΙΜΗΝΟ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Για τα προγράμματα Α, Β και Δ :

Το πρώτο τρίμηνο από τη πρόσληψη του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες, θεωρείται ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ.

Στο διάστημα αυτό η επιχείρηση - εργοδότης που υπάγεται στο πρόγραμμα, υποχρεούται να ορίσει άτομο της επιχείρησης, το οποίο θα έχει την ευθύνη να εκπαιδεύσει τον εργαζόμενο στο αντικείμενο απασχόλησής του και να τον βοηθήσει να ενταχθεί ομαλά στην παραγωγική διαδικασία.

Σημειώνεται ότι, εάν το άτομο παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες προσαρμογής (π.χ. ψυχιατρικό πρόβλημα νοητική υστέρηση, κώφωση, παραπληγία, τετραπληγία κλπ) είναι δυνατόν η περίοδος προκατάρτισης και προσαρμογής να επιμηκυνθεί και μέχρι πέντε (5) μήνες, κατά την κρίση του αρμόδιου υπαλλήλου της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

Η μέθοδος υλοποίησης των ενεργειών προκατάρτισης και προσαρμογής του ατόμου θα προσδιορίζεται σε σχετικό διάγραμμα που θα δίνεται στην επιχείρηση από την υπηρεσία του ΟΑΕΔ που θα εκδίδει την εγκριτική απόφαση υπαγωγής στο πρόγραμμα (Γρ. Εργασίας Ε.Κ.Ο, ΚΠΑ, Γρ. Εργασίας, Υ.Ν., Τ.Υ κλπ).

Για τις παραπάνω ενέργειες προκατάρτισης και προσαρμογής του ατόμου, η επιχείρηση θα επιχορηγείται με το ποσό των διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχμών, ανεξάρτητα της χρονικής διάρκειας της περιόδου προκατάρτισης και προσαρμογής (3 έως 5 μήνες), το οποίο θα καταβάλλεται εντός τεσσάρων (4) μηνών το αργότερο από την υλοποίηση των ενεργειών αυτών, μετά από εισηγητική έκθεση του αρμόδιου υπαλλήλου του ΟΑΕΔ (Γρ. Εργασίας Ε.Κ.Ο., ΚΠΑ, Γρ. Εργασίας, Υ.Ν., Τ.Υ.), ότι ο εργαζόμενος βοηθήθηκε ουσιαστικά και είχε θετική προσαρμογή στον εργασιακό χώρο.

Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο αυτή καταβάλλεται στην επιχείρηση και η κανονική ημερήσια επιχορήγηση.

Εάν στα παραπάνω προγράμματα υπαχθεί επιχείρηση για πρόσληψη ΑΜΕΑ που το απασχόλησε στο παρελθόν, -δεν- δικαιούται της ειδικής επιχορήγησης προκατάρτισης και προσαρμογής.

6. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Β : ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Εάν στη διάρκεια του πρώτου δωδεκάμηνου του προγράμματος Β (ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ), το άτομο έχει θετική προσαρμογή στον εργασιακό χώρο, είναι δυνατή η μετατροπή του προγράμματος, από μερική σε πλήρη απασχόληση για το υπόλοιπο διάστημα και μέχρι τη λήξη του.

Η μετατροπή του προγράμματος θα γίνεται μετά από αίτηση της επιχείρησης και θα εκδίδεται εγκριτική απόφαση εντός είκοσι (20) ημερών από την αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ που εξέδωσε την αρχική απόφαση υπαγωγής.

7. ΕΠΙΜΗΚΥΝΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

α) Είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης (36μηνου) κατά τέσσερις (4) το πολύ μήνες σε περίπτωση χορήγησης ομαδικής άδειας απουσίας προσωπικού, σοβαρής ασθένειας εργαζομένου, άδειας χωρίς αποδοχές κλπ, μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του προϊσταμένου της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

β) Ειδικά για τα άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα και για τις περιπτώσεις άδειας κυοφορίας - τοκετού, ο χρόνος επιχορήγησης (36 μήνες) του εργοδότη, μπορεί να επιμηκυνθεί μέχρι και έξι (6) μήνες, αφού προηγουμένως προσκομισθεί βεβαίωση από τον αρμόδιο γιατρό.

γ) Επίσης σε περίπτωση αντικατάστασης ατόμου μέσα στην προθεσμία των εξήντα (60) ημερών ή εκπρόθεσμης αντικατάστασης, για την οποία όμως εκδόθηκε θετική απόφαση από τον Περ/κό Δ/ντή ή το Δ.Σ. του ΟΑΕΔ, είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης κατά δύο (2) το πολύ μήνες για κάθε άτομο που αντικαταστάθηκε μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του αρμόδιου προϊσταμένου της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

8. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την υπαγωγή επιχειρήσεων στα προγράμματα αυτά είναι :

α) Τα άτομα που θα προσληφθούν να έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του

Ν. 1648/86, να έχουν την Ελληνική Υπηκοότητα ή την Υπηκοότητα κράτους - μέλους της Ε.Ε. ή να είναι Έλληνες Ομογενείς που απασχολούνται νόμιμα στην Ελλάδα ή να εμπύτουν στο άρθρο 11 του ΚΑΝ/ΕΟΚ/1612/68.

β) Να μην έχουν απολύσει Άτομο με Ειδικές Ανάγκες κατά την διάρκεια των τριών (3) μηνών που προηγούνται της ημερομηνίας υποβολής της σχετικής αίτησης στην αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ. Η απόλυση άλλου εργαζομένου πλην ΑΜΕΑ, δεν δεσμεύει την υπαγωγή της επιχείρησης στο πρόγραμμα.

Παρέχεται η ευχέρεια να υπαχθούν στα προγράμματα και επιχειρήσεις που κατά την κρίσιμη περίοδο των τριών (3) μηνών απέλυσαν μεν ΑΜΕΑ αλλά το αντικατέστησαν με άλλο ΑΜΕΑ, καθώς και επιχειρήσεις που δεν αντικατέστησαν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες που απολύθηκαν κατά την κρίσιμη περίοδο, επειδή έληξε η σύμβαση εργασίας τους ή στρατεύθηκαν ή συνταξιοδοτήθηκαν ή αποχώρησαν οικειοθελώς.

Στις περιπτώσεις αυτές η επιχείρηση πρέπει κατά την ημέρα υποβολής των δικαιολογητικών να καταθέσει και τα ανάλογα δικαιολογητικά στρατεύσης, συνταξιοδότησης, λήξης της σύμβασης εργασίας ή παραίτησής του.

γ) Να απασχολήσουν τα άτομα που θα προσλάβουν, σε αντικείμενο ίδιο ή παραπλήσιο της ειδικότητάς τους.

δ) Σε περίπτωση απόλυσης ατόμου πριν από τη λήξη των σαράντα έξι (46) μηνών η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να το αντικαταστήσει με άλλο ΑΜΕΑ, προστατευόμενο του Ν.1648/86, το αργότερο μέσα σε εξήντα (60) εργάσιμες ημέρες από την απόλυση. Στην περίπτωση αυτή η επιχορήγηση θα συνεχιστεί από την ημερομηνία της αντικατάστασης του απολυθέντος και μέχρι τη λήξη του προγράμματος.

Στην αντίθετη περίπτωση η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να επιστρέψει το μισό της επιχορήγησης που της καταβλήθηκε, μέχρι την ημέρα της απόλυσης του ατόμου.

Εξαιρείται της υποχρέωσης αυτής η επιχείρηση που δεν εξευρίσκει άλλο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες της αυτής ή παραπλήσιας ειδικότητας, βεβαιωμένου τούτου από την αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

Η βεβαίωση αυτή θα παραμένει στον φάκελο της επιχείρησης που τηρεί η κατά τόπο αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

Επίσης εξαιρείται της παραπάνω υποχρέωσης, η επιχείρηση της οποίας ο εργαζόμενος κατά το διάστημα του 46μηνου, απεχώρησε οικειοθελώς ή στρατεύθηκε ή συνταξιοδοτήθηκε.

Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση θα επιχορηγηθεί κανονικά μέχρι την προηγούμενη της οικειοθελούς αποχώρησης ή στρατεύσης ή συνταξιοδότησης του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες, μη υποχρεούμενη στην αντικατάστασή του με άλλο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες.

ε) Οι επιχειρήσεις που υπάγονται στο πρόγραμμα Δ (ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ) εξαιρούνται του δεσμευτικού τριμήνου (για απόλυση άλλου ΑΜΕΑ), εφ' όσον η απόλυση του ατόμου αυτού είναι στα πλαίσια της ολοκλήρωσης προηγούμενου προγράμματος.

9. ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

9.1 Το πρόγραμμα αφορά την επιχορήγηση Ιδιωτικών επιχειρήσεων, Αναπτυξιακών επιχειρήσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1, παρ. 3 και 4, του Ν. 2527/97), Συνεταιρισμών, Επαγγελματικών Σωματείων και Ενώσεων αυτών, Σωματείων, Αστικών Εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή Κοινοπραξιών και γενικά εργοδοτών.

9.2 Δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα Κρατικοί φορείς, ανεξάρτητα από το καθεστώς Δημοσίου ή Ιδιωτικού ή Μικτού Δικαίου που τους διέπει, όπως αναφέρονται στο άρθρο 51 του Ν. 1892/90, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6, άρθρο 4 του Ν. 1943/91:

- Οι Κρατικές ή Δημόσιες Υπηρεσίες, όπως εκπροσωπούνται από το Νομικό Πρόσωπο του Δημοσίου.
- Οι Κρατικοί η Δημόσιοι Οργανισμοί σαν Κρατικά Ν.Π.Δ.Δ.
- Οι Κρατικές ή Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις, όπως η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Κρατική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση κτλ.
- Τα κοινωνικά Ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο και χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από αυτό.
- Τα Κρατικά Νομικά Πρόσωπα που έχουν χαρακτηριστεί από το Νόμο ή τα δικαστήρια ή Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, που χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από οποιαδήποτε από τα αναφερόμενα Νομικά Πρόσωπα.
- Δήμοι - Κοινότητες - Δημοτικά ή Κοινοτικά Ιδρύματα και Νομικά Πρόσωπα, καθώς και Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων.
- Όλες γενικά οι Τράπεζες, οι πολιτικές οργανώσεις, τα κόμματα και τα πολιτικά και ιδιωτικά γραφεία των βουλευτών.

9.3 Από τους Φορείς που αναφέρονται στην παράγραφο 9.2 εξαιρούνται και δύνανται να επιχορηγηθούν οι εταιρείες στις οποίες συμμετέχουν οι Φορείς αυτοί και οι οποίες έχουν Νομική μορφή ΑΕ, ΑΕΒΕ και ΕΠΕ και λειτουργούν με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και δεν έχουν μονοπωλιακό προνόμιο.

10. ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΗ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

α) Δεν επιχορηγούνται ατομικές επιχειρήσεις, εργοδότες για εργαζόμενους, οι οποιοί είναι σύζυγοι τους ή συνδέονται με Α' βαθμού συγγένεια (εξ αίματος ή εξ αγχιστείας).

β) Ο.Ε., Ε.Ε., Α.Ε. και ΕΠΕ για τους ομόρρυθμους εταίρους στις Ο.Ε. και Ε.Ε., για τα μέλη του Δ.Σ. στις Α.Ε. και για τους διαχειριστές που έχουν εταιρική μερίδα στις ΕΠΕ.

γ) Οι σύζυγοι και οι συγγενείς α' βαθμού (εξ αίματος ή εξ αγχιστείας) των ομόρρυθμων εταίρων στις Ο.Ε. και Ε.Ε., των μελών του Δ.Σ. στις Α.Ε. και των διαχειριστών που έχουν εταιρική μερίδα στις ΕΠΕ.

δ) Δεν είναι δυνατόν να επιχορηγηθούν επιχειρήσεις για τα ίδια άτομα για τα οποία είχαν υπαχθεί σε πρόγραμμα επιχορήγησης ΝΘΕ ΑΜΕΑ κατά τα έτη 1995 και 1996.

Εξαιρούνται και δύνανται να υπαχθούν στα παραπάνω προγράμματα επιχειρήσεις για τα ίδια άτομα, για τα οποία επιχορηγήθηκαν κατά τα έτη 1995 ή 1996 εφ' όσον :

πρόκειται για ένταξη στο πρόγραμμα "Δ" (ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΥΜΒΑΣΗΣ)

πρόκειται για άτομα τα οποία βρίσκονται στο δρια-ηλικίας συνταξιοδότησης ή είναι πάνω από 45 ετών

- πρόκειται για άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα ή νοητική υστέρηση, κώφωση, παραπληγία, τετραπληγία κλπ

11. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Για να υπαχθεί στα προγράμματα αυτά μία επιχείρηση θα πρέπει να υποβάλλει στην αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ (Γρ. Εργασίας ΕΚΟ ή ΚΠΑ ή Γρ. Εργασίας ή Υ.Ν. ή Τ.Υ.) τα εξής δικαιολογητικά :

α) Αίτηση που θα περιέχει την επωνυμία της επιχείρησης, το αντικείμενο της οικονομικής δραστηριότητας και τον αριθμό των ατόμων που θα προσλάβει σύμφωνα με το πρόγραμμα.

β) Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 ότι :

- το τρίμηνο που προηγείται από το μήνα της πρόσληψης του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες, δεν απέλυσε άλλα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

προστατευόμενα του Ν.1648/86 ή ότι αυτούς που απέλυσε τους αντικατέστησε (εφ' όσον είχε την υποχρέωση)

- κατά τον ενδιάμεσο χρόνο μεταξύ ημερομηνίας αίτησης υπαγωγής στο πρόγραμμα και ημερομηνίας έκδοσης της εγκριτικής απόφασης δεν θα απολύσει Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
- έλαβε γνώση και αποδέχεται τους όρους του προγράμματος αυτού.

12. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Για την καταβολή της επιχορήγησης η επιχείρηση θα υποβάλει στην αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ τα εξής δικαιολογητικά :

α) Κατάσταση χωριστή για κάθε πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει το:

- Ονοματεπώνυμο των προσληφθέντων βάσει του προγράμματος
- Τη χρονολογία γέννησης, την ειδικότητα, το συνολικό αριθμό ημερών απασχόλησης
- Το ποσό με το οποίο βαρύνεται ο ΟΑΕΔ σύμφωνα με το πρόγραμμα
- Το συνολικό ακαθάριστο ποσό που δικαιούται ο εργαζόμενος και
- Στήλη υπεύθυνης δήλωσης, στην οποία να έχουν υπογράψει τα απασχοληθέντα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, ότι εργάσθηκαν και πληρώθηκαν για το χρονικό διάστημα, για το οποίο ζητείται η επιχορήγηση.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει η ως άνω υπογραφή των ατόμων γιατί έχει διακοπεί η σχέση εργασίας τους με τον εργοδότη (απόλυση, οικειοθελής αποχώρηση κλπ), θα λαμβάνεται ως αποδεικτικό στοιχείο απασχόλησής τους η κατάσταση μισθολογίου θεωρημένη από το ΙΚΑ και υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 του εργοδότη, ότι απασχόλησε τα άτομα αυτά.

β) Φωτοτυπημένο αντίγραφο της αναγγελίας πρόσληψης, στην οποία θα σημειώνεται από την αρμόδια υπηρεσία, ότι το άτομο που έχει προσληφθεί είναι προστατευόμενο του Ν. 1648/86 (μόνο για την πρώτη φορά υποβολής των δικαιολογητικών).

γ) Βεβαίωση ασφαλιστικής και φορολογικής ενημερότητας ή βεβαίωση οφειλής, εφόσον πρόκειται να καταβληθεί επιχορήγηση άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχμών.

Ειδικά για την επιχορήγηση του πρώτου διμήνου, αρκεί υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 του εργοδότη, ότι θα καταβληθούν οι αντίλογες εισφορές μέσα στις νόμιμες προθεσμίες.

δ) Βιβλιάριο αγοράς ενσήμων (επικυρωμένες φωτοτυπίες).

ε) Κατάσταση ασφάλισης προσωπικού.

Είναι δυνατή η καταβολή της επιχορήγησης και σε περίπτωση που οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης έχουν επιβάλλει στην επιχείρηση πράξη εισφορών και έχουν προχωρήσει σε διακανονισμό της καταβολής των εισφορών αυτών, οπότε αρκεί η προσκόμιση της πράξης αυτής και του διακανονισμού.

στ) Επικυρωμένη φωτοτυπία αστυνομικής ταυτότητας των προσληφθέντων μισθωτών.

ζ) Η πρώτη επιχορήγηση θα καταβάλλεται στην επιχείρηση μετά από διμήνη τουλάχιστον απασχόληση του εργαζόμενου. Στη συνέχεια και μέχρι τη λήξη του 36 μηνών, θα καταβάλλεται κάθε μήνα και εντός είκοσι (20) εργασιμών ημερών από την υποβολή της αίτησης για την εισπραξη της επιχορήγησης.

13 ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ - ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ

Αξιώσεις εργοδοτών για εισπραξη επιχορήγησης για άτομα που θα υπαχθούν στα προγράμματα αυτής της απόφασης, ασκούνται μέσα σε έξι (6) το αργότερο μήνες από το μήνα της πραγματικής απασχόλησης των ατόμων αυτών.

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής η αξίωση παραγράφεται.

14 ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ - ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Για κάθε διαφορά που τυχόν θα προκύπτει κατά την εφαρμογή του προγράμματος μεταξύ εργοδότη και ΟΑΕΔ (πχ. εκπρόθεσμη αίτηση υπαγωγής στο πρόγραμμα, εκπρόθεσμη αντικατάσταση, εκπρόθεσμη αξίωση για καταβολή της επιχορήγησης κλπ), θα εκδίδεται απορριπτική απόφαση από το Γρ. Εργασίας ΕΚΟ, ΚΠΑ, Γρ. Εργασίας, Υ.Ν., Τ.Υ, η οποία θα διαβιβάζεται προς επίλυση στην αρμόδια Περ/κή Δ/νση.

Σε περίπτωση έκδοσης απορριπτικής απόφασης από τον Περ/κό Δ/ντή ο ενδιαφερόμενος δύναται εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίησή της, να ασκήσει ένσταση και η διαφορά θα επιλύεται από το Δ.Σ. του ΟΑΕΔ, μετά από εισήγηση της Υπηρεσίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων.

15. ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

α) Προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργειών απασχόλησης, λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα με σκοπό :

- Την πιστή τήρηση των Εθνικών διατάξεων
- Την ορθή υλοποίηση των ενεργειών και τη διαπίστωση του εάν αυτές είναι σύμφωνες με τις ισχύουσες ρυθμίσεις.
- Την πρόληψη ή την διαπίστωση τυχόν παραβάσεων και την επιβολή κυρώσεων.
- Την ανάκτηση τυχόν καταβληθέντων κεφαλαίων μετά τη διαπίστωση σχετικής παράβασης.

β) Οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις υποχρεούνται :

- Να παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια και ενημέρωση προς τους ελεγκτές υπαλλήλους.
- Να τηρούν τα αποδεικτικά στοιχεία και έγγραφα που αναφέρονται στην παρούσα ΥΑ για 6 μήνες μετά τη λήξη του προγράμματος

γ) Για την ομαλή πορεία των προγραμμάτων με σκοπό την επίτευξη των στόχων τους, ώστε να μην υπάρχουν αποκλίσεις, ανά 3μηνο θα παρακολουθούνται :

- οι εγκριθείσες θέσεις
- η κάλυψη των θέσεων
- η καταβολή των επιχορηγήσεων κλπ.

16. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

α) Ο έλεγχος των προγραμμάτων απασχόλησης των επιχειρήσεων διενεργείται από δύο (2) υπαλλήλους - ελεγκτές και υλοποιείται σε τρεις βαθμίδες.

αα) Πρωτοβάθμιος που διενεργείται από υπαλλήλους των Γραφείων ΕΚΟ, ΚΠΑ, Γρ. Εργασίας, Υ.Ν, Τ.Υ, του ΟΑΕΔ μετά από εντολή του Προϊσταμένου τους.

ββ) Δευτεροβάθμιος που διενεργείται από υπαλλήλους των Υπηρεσιών των οικείων Περ/κών Δ/σεων του ΟΑΕΔ, μετά από εντολή του Περ/κού Δ/ντή και σύμφωνη γνώμη του Διοικητή του ΟΑΕΔ.

γγ) Τριτοβάθμιος που διενεργείται με εντολή της Διοίκησης του ΟΑΕΔ και από υπαλλήλους που ορίζει αυτή.

β) Σκοπός του ελέγχου είναι η εξακρίβωση της ορθής ή μη υλοποίησης του προγράμματος απασχόλησης.

γ) Κατά τον έλεγχο για τη διαπίστωση της υλοποίησης του προγράμματος θα συντάσσεται έκθεση.

17. ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΙΣΧΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στα παραπάνω προγράμματα είναι δυνατόν να υπαχθούν και να επιχορηγηθούν επιχειρήσεις που προσέλαβαν Άτομα με Ειδικές Ανάγκες από 1-7-1998 και μέχρι 30 ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης αυτής στις αρμόδιες υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ

Στις περιπτώσεις αυτές ως κρίσιμο τρίμηνο, θα εξετάζεται το τρίμηνο που προηγείται του μήνα πρόσληψης του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες.

18. ΛΗΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Η ισχύς της απόφασης αυτής λήγει στις 30 Ιουνίου 1999, εκτός εάν ο αριθμός των προβλεπόμενων θέσεων πληρωθεί νωρίτερα.

19. ΚΑΛΥΨΗ ΔΑΠΑΝΗΣ

α) Από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης προϋπολογίζεται ότι θα προκληθεί δαπάνη δύο δισεκατομμυρίων, τετρακοσίων τριάντα δύο εκατομμυρίων (2.432.000.000) δραχμών, η οποία αναλύεται ως εξής :

- για το οικονομικό έτος 1998, εκατόν είκοσι πέντε εκατομμύρια (125.000.000) δραχμές
- για το οικονομικό έτος 1999, επτακόσια σαράντα επτά εκατομμύρια (747.000.000) δραχμές
- για το οικονομικό έτος 2000, ένα δισεκατομμύριο τριάντα εκατομμύρια (1.030.000.000) δραχμές
- και για το οικονομικό έτος 2001, πεντακόσια τριάντα εκατομμύρια (530.000.000) δραχμές

β) Για την ανωτέρω δαπάνη έχει εγγραφεί πίστωση στον προϋπολογισμό του ΟΑΕΔ έτους 1998 ύψους εννιακοσίων εξήντα εκατομμυρίων (960.000.000) δραχμών με τα στοιχεία Κ 639β'.

Για το οικονομικό έτος 1998 εγκρίθηκε από τον κρατικό προϋπολογισμό επιχορήγηση ύψους 270.000.000 δρχ (Άρθρο 9 του Ν. 1346/83).

Η ανωτέρω δαπάνη δεν βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και ως εκ τούτου δεν εμπίπτει στην παρ.3 του άρθρου 22 του Ν.2362/95 (περί Δημόσιου Λογιστικού). Για το λόγο αυτό δεν απαιτείται σύμπραξη του Υπουργού Οικονομικών.

Η απόφαση αυτή να κοινοποιηθεί και να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1 εδαφ.γ' του άρθρου 1 του Ν.301/1976

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

:

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

- 1) Ο.Α.Ε.Δ. - Διοίκηση
 - α) Γραφείο κ.Διοικητή
 - β) Υπηρεσία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

Εσωτερική διανομή

- 1) Γραφείο κ.Υπουργού
- 2) " κ.Υφυπουργού
- 3) " κ.Γεν.Γραμματέα
- 4) " κ.Γεν.Δ/ντή Εργασίας
- 5) Δ/νση Δ4/II
- 6) Κ.Φ.

ΑΙΤΗΣΗ

Επωνυμία Επιχείρησης

.....

Οικονομική Δραστηριότητα

.....

ΕΔΡΑ.....

ΚΩΔΙΚΟΣ.....

ΑΦΜ.....

ΑΜ ΙΚΑ.....

Δ/ση.....

Πόλη..... ΤΚ.....

Τηλ..... FAX.....

Υπεύθυνος για την επιχείρηση
(τίτλος- όνομα)

.....

ΘΕΜΑ : Επιχορήγηση για
Απασχόληση Ατόμων

.....

Συνημμένα.....

.....

Ημερομηνία/...../199

ΠΡΟΣ

ΟΑΕΔ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ.....

.....

Παρακαλώ να εγκρίνετε την υπαγωγή
της επιχείρησής μου στο Πρόγραμμα
ΝΘΕ.
 σύμφωνα με την υπ' αριθμ.
33616/23-7-98 Απόφαση του Υπ.
Εργασίας & Κοιν. Ασφαλίσεων για
επιχορήγηση Εργοδοτών, για την
πρόσληψη(αριθμός) Ατό-
μων με Ειδικές Ανάγκες

 σύμφωνα με την υπ' αριθμ.
33661/27-7-98 Απόφαση του Υπ.
Εργασίας & Κοιν. Ασφαλίσεων
για επιχορήγηση Εργοδοτών, για
την πρόσληψη (αριθμός)
 Απεξαρτημένων Ατόμων Αποφυλακισμένων Ατόμων Νεαρών Παραβατικών Ατόμων Άνδρας Γυναίκα

Επιλέγω το πρόγραμμα

 Πλήρους Απασχόλησης Μερικής Απασχόλησης Μερικής Απασχόλησης/Ορισμένου
Χρόνου (ΑΜΕΑ με Νοητική Υστέρη-
ση) Ειδικής Σύμβασης/ Ορισμένου
Χρόνου

Η επιδότηση είναι

για τον 1ο χρόνο δρχ.
ημερησίωςγια τον 2ο χρόνο δρχ.
ημερησίως καιγια τον 3^ο χρόνο δρχ.
ημερησίως

Ο/Η Αιτών/ούσα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

...../...../199
.....
Δ/ΝΣΗ.....
ΤΗΛ.....
ΠΛΗΡΟΦ.....
ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....

...../...../199

Α.Π.

Έγκριση Υπαγωγής στο Πρόγραμμα
ΝΘΕ της επιχείρησης

Κοινοποίηση

ΚΠΑ, Γ.Ε., Υ.Ν., Τ.Υ.

Επιχείρηση

ΑΠΟΦΑΣΗ

Έχοντας υπόψη

1. Την υπ' αριθμ. **33616/23-7-98** Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες**.
2. Την υπ' αριθμ. **33661/27-7-98** Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Απεξαρτημένων Ατόμων - Αποφυλακισμένων Ατόμων - Νεαρών Παραβατικών Ατόμων**.
3. Την υπ' αριθμ. αίτηση της επιχείρησης
.....
για υπαγωγή στο εν λόγω πρόγραμμα για την πρόσληψηατόμων της ομάδας :

- Πλήρους Απασχόλησης
- Μερικής Απασχόλησης
- Μερικής Απασχόλησης/Ορισμένου Χρόνου (ΑΜΕΑ με Νοητική Υστέρηση)
- Ειδικής Σύμβασης/Ορισμένου Χρόνου

Αποφασίζουμε

Εγκρίνουμε την υπαγωγή του παραπάνω εργοδότη στο πρόγραμμα ΝΘΕ για (αριθμός) άτομα της ομάδας :
με το ποσό επιχορήγησης..... δρχ. για τον πρώτο χρόνο
..... δρχ. για τον δεύτερο χρόνο και
..... δρχ. για τον τρίτο χρόνο.

Αναδρομική ρύθμιση :

Ως ημέρα έναρξης της επιδότησης ορίζουμε την/...../199

Ο Προϊστάμενος

ΠΡΟΣΟΧΗ

Η πρώτη επιχορήγηση θα καταβάλλεται στον εργοδότη μετά από δίμηνη τουλάχιστον απασχόληση του εργαζομένου. Στη συνέχεια και μέχρι τη λήξη του 36μηνου της επιδότησης, θα καταβάλλεται κάθε μήνα.

Αξιώσεις για είσπραξη επιχορήγησης ασκούνται μέσα σε έξι (6) μήνες από το μήνα της πραγματικής απασχόλησης του εργαζομένου.

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, η αξίωση του εργοδότη παραγράφεται.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

.....
ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....

Δ/ΝΣΗ.....

ΤΗΛ.....

ΠΛΗΡΟΦ.....

.....

Α.Π.

ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΥΠΑΓΩΓΗΣ στο
Πρόγραμμα ΝΘΕ της επιχείρησης.....
ΚΩΔ. Επιχ/σης.....Κοινοποίηση

ΚΠΑ, Γ.Ε., Υ.Ν., Τ.Υ.....

Επιχείρηση.....

ΑΠΟΦΑΣΗ

Έχοντας υπόψη

1. Την υπ' αριθμ. **33616/23-7-98** Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες** //
2. Την υπ' αριθμ. **33661/27-7-98** Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Απεξαρτημένων Ατόμων - Αποφυλακισμένων Ατόμων και Νεαρών Παραβατικών Ατόμων** //
3. Την υπ' αριθμ. αίτηση της επιχείρησης
.....
για υπαγωγή στο εν λόγω πρόγραμμα για την πρόσληψη ατόμων της ομάδας.....
4. Ότι κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών της επιχ/σης διαπιστώθηκε ότι δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις υπαγωγής στο πρόγραμμα σύμφωνα με τις παρ. της ΥΑ και συγκεκριμένα.....
.....
.....

Αποφασίζουμε

Την **απόρριψη** του αιτήματος της ανωτέρω επιχείρησης **για υπαγωγή** της στο πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας.

Το Γραφείο Απασχόλησης

Ο Έλεγχος

Ο Δ/ντής

Είναι δυνατή η υποβολή ένστασης κατά της παρούσας απορριπτικής απόφασης, εντός ημερών από την κοινοποίησή της στον εργοδότη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Σήμερα, στις στην Υπηρεσία

Έχοντας υπόψη

1. Την υπ' αριθμ. **33616/23-7-98** Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία ΝΘΕ, για πρόσληψη **Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες**
2. Την υπ' αριθμ. **33661/27-7-98** Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία ΝΘΕ, για **Απεξαρτημένα Άτομα - Αποφυλακισμένα Άτομα και Νεαρά Παραβατικά Άτομα**
3. Την υπ' αριθμ..... Απόφαση ένταξης της επιχείρησής :

στο πρόγραμμα ΝΘΕ για την ομάδα . ΑΜΕΑ. Απεξαρτημένα.

Αποφυλακισμένα. Νεαρά Παραβατικά Άτομα.

Οι παρακάτω :

	ονοματεπώνυμο	υπογραφή
1 Ο εκπρόσωπος της επιχείρησης	
2. Ο υπεύθυνος της επιχείρησης, που θα αναλάβει την προκατάρτιση και προσαρμογή του προσλαμβανόμενου στον εργασιακό χώρο	
3. Ο προσλαμβανόμενος	
4 Ο Τοποθετητής - Σύμβουλος του ΟΑΕΔ	
5. Ο ειδικός σύμβουλος	
του Φορέα των Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Ενεργειών	
(εφ' όσον υφίσταται εταιρική σχέση)		

υπογράφουν και συμφωνούν ότι θα κάνουν τις απαραίτητες ενέργειες και θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την επιτυχή προσαρμογή του προσλαμβανόμενου στον χώρο εργασίας και την εκμάθηση του αντικειμένου απασχόλησής του.

Το κόστος των παραπάνω ενεργειών της επιχείρησης, ανέρχεται στο ποσό των **200.000 δρχ.**, οι οποίες θα καταβληθούν μετά την επιτυχή λήξη της Τριμηνιαίας περιόδου Προκατάρτισης και Προσαρμογής του ατόμου.

Ο Εργοδότης

Ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	ΑΝΑΛΥΣΗ
1. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ
ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΙ ΟΡΟΙ / ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗΣ π.χ.	
1. ΗΜΕΡΕΣ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (π.χ. 5 ή 6)
2. ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΤΗΡΗΣΗ ΩΡΑΡΙΟΥ
3. ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΕΡΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΥΠΕΡΩΡΙΑΣ
4. ΡΕΠΟ ΚΛΠ

Τα παραπάνω στοιχεία συμπληρώνονται με την υποβολή αίτησης υπαγωγής στο πρόγραμμα, από τον εργοδότη. Πριν προσληφθεί το άτομο, λαμβάνει γνώση των απαιτήσεων του εργοδότη και των υποχρεώσεών του.

ΡΟΛΟΙ

1. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ :

Βοηθά γενικά το άτομο στην προκατάρτιση και προσαρμογή του στον εργασιακό και κοινωνικό του χώρο. Δηλαδή υποδεικνύει τα συγκεκριμένα καθήκοντα, βοηθά στην εκμάθηση του αντικειμένου απασχόλησης του εργαζομένου, παρατηρεί και διορθώνει. Ακόμη, βοηθά για τη δημιουργία σχέσεων αλληλοσποδοχής και καλής συνεργασίας με το υπόλοιπο προσωπικό

2. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ (Τοποθετητής, Κοινωνικός λειτουργός, Επαγγελματικός Σύμβουλος, Ψυχολόγος, Ειδικός στην Απεξάρτηση κλπ) Συνεργάζεται με τον υπεύθυνο προσαρμογής και τον εργαζόμενο, προκειμένου να βοηθήσει στη σταδιακή προσαρμογή του ατόμου να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ του απασχολούμενου, του εργοδότη και των άλλων εργαζομένων και να στηρίξει ψυχολογικά το άτομο. Ακόμα προσπαθεί για την επίλυση άλλων προβλημάτων που δυσκολεύουν το άτομο στην προσαρμογή του στον εργασιακό χώρο (π.χ. μετακίνηση από/προς τον χώρο εργασίας, εργονομική διευθέτηση, κλπ)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Στο πλάνο προσαρμογής που ακολουθεί, χρησιμοποιούνται κάποιοι δείκτες προσαρμογής, γενικοί. Μπορεί όμως, να προστεθούν επιπλέον "είσοδοι", προσδιορίζοντας νέους δείκτες που πιθανόν να θεωρηθούν αναγκαίοι ανά περίπτωση (π.χ. κώδικες ενδυμασίας στον εργασιακό χώρο κλπ).

Δελτίο Περιόδου Προκατάρτισης και Προσαρμογής
1^η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

	Υπεύθυνος Προσαρμογής	Απασχολούμενος	Σύμβουλος-Τοποθετητής
 Επαγγελματικές Υποχρεώσεις Απασχολούμενου	Αξιολογεί κατά πόσο ο απασχολούμενος ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του, και τι δυσκολίες παρουσιάστηκαν	1ον Αξιολογεί τον υπεύθυνο προσαρμογής, κατά πόσο τον βοήθησε 2ον Αυτοαξιολογείται ως προς την απόδοσή του	- Αξιολογεί - Προτείνει
Συγκεκριμένα καθήκοντα (περιγραφή)			
Τήρηση ωραρίου			
Συνεργασία με προϊστάμενο			
Συνεργασία με συναδέλφους			
Ενατικότητα - Υπευθυνότητα - Πρωτοβουλία			
Άλλα			
Γενική εκτίμηση			
Ημερομηνία	Υπογραφή	Υπογραφή	Υπογραφή

Περίοδος Προκατάρτισης και Προσαρμογής
2^η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

	Υπεύθυνος Προσαρμογής	Απασχολούμενος	Σύμβουλος-Τοποθετητής
 Επαγγελματικές Υποχρεώσεις Απασχολούμενου	Αξιολογεί συνολικά 1ον αν ο απασχολούμενος ανταποκρίθηκε στις επαγγελματικές του υποχρεώσεις και 2ον αν κρίνεται επιτυχής η προσαρμογή του	Αξιολογεί συνολικά 1ον τον υπεύθυνο της επιχείρησης κατά πόσο βοήθησε στην προσαρμογή του και στην εκμάθηση του αντικείμενου που απασχολήθηκε 2ον αν ο ίδιος ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του	Αξιολογεί 1ον αν βοηθήθηκε ουσιαστικά ο εργαζόμενος στην εκμάθηση του αντικείμενου του και στην προσαρμογή του 2ον εάν ο εργαζόμενος ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του
Συγκεκριμένα καθήκοντα (περιγραφή)			
Τήρηση ωραρίου			
Συνεργασία με προϊστάμενο			
Συνεργασία με συναδέλφους			
Εργατικότητα - Υπευθυνότητα - Πρωτοβουλία			
Άλλα			
Γενική εκτίμηση			
Ημερομηνία	Υπογραφή	Υπογραφή	Υπογραφή

**ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

ΝΑΙ ΟΧΙ

- Ο Εργαζόμενος ανταποκρίθηκε στα συγκεκριμένα καθήκοντα που του ανατέθηκαν?
- Το άτομο κατέβαλλε προσπάθειες για να ανταποκριθεί στις εργασιακές του υποχρεώσεις?
- Η καθημερινή παρουσία και τήρηση του ωραρίου ήταν σε γενικά πλαίσια κανονική?
- Το άτομο προσπάθησε να ενσωματωθεί στον κοινωνικό χώρο εργασίας?
- Η συμβολή του υπευθύνου προσαρμογής ήταν θετική?
- Ο εργοδότης ήταν ικανοποιημένος από την γενική παρουσία του εργαζομένου?

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

1. Θεωρείται επιτυχής η Περίοδος Προκατάρτισης και Προσαρμογής?

2. Διασφαλίζεται η προοπτική παραμονής του εργαζόμενου στην επιχείρηση?

3. Άλλες παρατηρήσεις

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ / ΤΟΠΟΘΕΤΗΤΗ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΑΕΔ

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

..... / .. / ..

Α.Π.

Κοινοποίηση

1. Επιχ/ση
2. ΚΩΔ. Επιχ/σης
3. Περ/κή Δ/ση

**ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ**

Έχοντας υπόψη

1. Την υπ' αριθμ. **33616/23-7-98** Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για **Άτομα με Ειδικές Ανάγκες** ...
 2. την υπ' αριθμ. **33661/27-7-98** Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για **Απεξαρτημένα άτομα, Αποφυλακισμένα Άτομα και για Νεαρά Παραβατικά Άτομα** ...
 3. Την υπ' αριθμ. Απόφαση ένταξης της επιχείρησης
.....
στα προγράμματα ΝΘΕ
 4. Την από ... / ... / ... πρόσληψη του εργαζομένου ...
..... της ομάδας
 5. Την από ... / ... ημερολογιακή ολοκλήρωση της Περιόδου Προκα-
τάρτισης και Προσαρμογής του εργαζόμενου.
 6. Την επισυναπτόμενη εισηγητική έκθεση του υπαλλήλου του ΟΑΕΔ στην οποία βεβαιώνεται ότι ολοκληρώθηκε επιτυχώς η περίοδος προκατάρτισης και προσαρμογής.
- Αποφασίζουμε την χορήγηση του ποσού των **200.000 δρχ.** στην παραπάνω επιχείρηση.

Ο/Η Προϊστάμενος

ΑΙΤΗΣΗ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Δ/ΝΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΩΜΗ

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΕΝΤΑΥΘΑ

Παρακαλώ να μου χορηγήσετε την
εγκριθείσα επιχορήγηση σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Απόφαση του Υπουργού
Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων και
από έως

Για το σκοπό αυτό επισυνάπτω τα απαραίτητα δικαιολογητικά

- 1 Κατάσταση επιχορηγούμενων ατομών
- 2 Καταστάσεις ασφάλισης προσωπικού
- 3 Βεβαίωση αγοράς ενοσήμεων
- 4 Κάρτα ανεργίας Ν. 1648/86
(μόνο για Α.Μ.Ε.Α.)
- 5 Αναγγελία πρόσληψης
(μόνο για την πρώτη πλήρωση)
- 6 Απόδεικτικό φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας
(μόνο για επιχορήγηση άνω των 200.000 δρχ.)

ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

1 ΚΩΔ. ΕΠΙΧ/ΣΗΣ

2 ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΑΕΔ

Ο Αξιότιμος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΑΕΔ
ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

... / ... /199
Α.Π.
ΠΡΟΣ
ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ
1) Επιχείρηση
2) Κωδ. Επιχείρησης
3) Περιφέρ. Δ/νση
:

ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Εχοντας υποψη

1. Την υπ. αριθμ. 33616/23-7-98 Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για **Άτομα με Ειδικές Ανάγκες**
2. Την υπ. αριθμ. 33661/27-7-98 Υπουργική Απόφαση για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας για **Απεξερτημένα άτομα, Αποφυλακισμένα άτομα και για Νεαρά Παραβατικά άτομα**
3. Την υπ. αριθμ. ... Απόφαση ένταξης της επιχείρησης στα προγράμματα ΝΘΕ
4. Την από ... /199 πρόσληψη του ... της ομάδας
5. Την απασχόληση του για το διάστημα από ... έως ... (και για ... θέσεις εργασίας) καθώς και την επισυνάπτοννη κατάσταση πληρωμής
6. Την από ... αίτηση του ενδ'αφερομένου.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Την πλήρωση του ποσού των ... δρχ στην επιχείρηση ... (ονοματεπώνυμο υπευθύνου ... αριθμ. ταυτότητας: ...) για την απασχόληση ... ημερών και για το διάστημα από ... έως ... του ...

Το Γρ. Απασχόλησης: ... Ο Έλεγχος ... Ο/Η Προστάτης

Παραληφθηκε η επιταγή πληρωμής την ... / ... /199
Ο Παραλαβών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ
ΤΗΛ
ΠΛΗΡΟΦ.

Α.Π.
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΑΝΑΚΛΗΣΗ Υπαγωγής στο
Πρόγραμμα ΝΘΕ της
επιχείρησης

Κοινοποίηση
Κ.Π.Α. Γ.Ε., Υ.Ν., Τ.Υ.....
Επιχείρηση.....
ΚΩΔ. Επιχ/σης.....

Έχοντας υπόψη :

- 1 Το άρθρο 29 του Ν. 1262/82 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 6 του Ν. 1836/89 και το άρθρο Ν. 2434/96.
- 2 Την υπ. αριθμ..... Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων σχετικά με την Δημιουργία ΝΘΕ για άτομα
- 3 Την υπ' αριθμ..... απόφαση υπαγωγής στο Πρόγραμμα ΝΘΕ της επιχείρησης

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Την **ΑΝΑΚΛΗΣΗ** της υπ' αριθμ..... απόφασης του..... με την οποία εγκρίθηκε η υπαγωγή της επιχείρησης.....

στο πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών, για τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας..... ατόμων, της ομάδας

για τους παρακάτω λόγους :

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Το Γρ. Απασχόλησης

Ο Έλεγχος

Ο Δ/ντής

Είναι δυνατή η υποβολή ενστάσης κατά της παρούσας απορριπτικής απόφασης εντός ημερών από την κοινοποίηση της στον εργοδότη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....
Δ/ΝΣΗ.....
ΤΗΛ.....
ΠΛΗΡΟΦ.....

Α.Π.
ΑΠΟΦΑΣΗ
«ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ»

Κοινοποίηση
ΚΠΑ, Γ.Ε, Υ.Ν., Τ.Υ.
Επιχείρηση ..
ΚΩΔ. Επιχ/σης ..

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 29 του Ν. 1262/82 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 6 του Ν. 1836/89 και το άρθρο Ν. 2434/96
2. Την υπ' αριθμ. Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, σχετικά με την Δημιουργία ΝΘΕ για άτομα της ομάδας
3. Τα στοιχεία που ελήφθησαν από τον φάκελο της επιχ/σης, από τα οποία προκύπτει ότι η επιχ/ση υπήχθηκε στο πρόγραμμα ΝΘΕ Ατόμων, με την υπ' αριθμ. απόφαση του και για άτομα, για τα οποία επιχορηγήθηκε συνολικά με το ποσό των δρχ. παρέβη τους όρους της προαναφερόμενης ΥΑ και συγκεκριμένα
4. Τις απόψεις της επιχ/σης

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

- Την διακοπή της επιχορήγησης από την
- α. Με αναζήτηση του αναλογούντος ποσού επιχορήγησης των δρχ. σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 29 του Ν. 1262/82
 - β. Χωρίς επιπτώσεις

Το Τμήμα Απασχόλησης

Ο Έλεγχος

Ο Δ/ντής

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΕ ΓΙΑ ΕΚΛΟΣΗ ΠΡΑΞΗΣ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΟΦΕΙΛΗΣ

Α. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΕΝΑΡΕΙΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΟΥ)

1	ΑΡΜΟΔΙΑ ΔΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	
2	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ (ΕΠΩΝΥΜΙΑ - ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ)	
3	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	
4	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ	
5	ΑΦΜ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ	

Β. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ Υ.Δ. ΤΟΥ Ν 1599/86

Προσοχή : Σε περίπτωση ατομικής επιχ/σης να αναγραφούν τα στοιχεία του υπεύθυνου εργοδότη, στην ΟΕ τα στοιχεία των ομόρρυθμων εταιρων, στην ΕΕ τα στοιχεία των ομόρρυθμων και εταρόρρυθμων εταιρων, στην ΔΕ στοιχεία του προέδρου και μελών του Δ.Σ. και τέλος στην ΕΠΕ τα στοιχεία του νόμιμου διαχ/στη.

1	ΕΠΩΝΥΜΟ	
2	ΟΝΟΜΑ	
3	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΠΑΤΡΟΣ	
4	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΗΤΡΟΣ	
5	ΤΟ ΓΕΝΟΣ (ΜΗΤΡΟΣ)	
6	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΥΖΥΓΟΥ	
7	ΑΡΙΘΜ. ΑΣΤ. ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ	
8	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΗ ΕΚΛΟΣΗΣ	
9	Δ/ΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	
12	Δ/ΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΠΑΤΡΟΣ	

Γ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

1	ΑΡΙΘΜ. ΥΠ. ΑΠΟΦΑΣΗΣ (ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΥΠΗΧΘΗΚΕ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ)	
2	ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. Δ/ΣΤΗ ΚΠΑ-Υ Ν - Τ Υ - Γ Ε ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΟΠΗΣ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΑΝΑΛΟΓΟΥΝΤΟΣ ΠΟΣΟΥ	
3	ΟΦΕΙΛΟΥΜΕΝΟ ΠΟΣΟ	
4	ΚΑΘΟΡΙΣΘΕΙΣΑ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΠΟΣΟΥ	
5	ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ΝΕΩΤΕΡΗ Δ/ΣΗ, ΑΡΜΟΔΙΑ ΔΟΥ, ΤΗΛ) ΚΑΠ	

Ο ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Ο

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη :

1. Το άρθρο 29 του Ν. 1262/82 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 6 του Ν. 1836/89 και το άρθρο Ν. 2434/96.
2. Την υπ' αριθμ..... Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, σχετικά με την δημιουργία ΝΘΕ για..... άτομα
3. Τα στοιχεία που ελήφθησαν από τον φάκελο της επιχ/σης, από τα οποία προκύπτει ότι η επιχ/ση..... Κωδ. Επιχ/σης..... υπήχθηκε στο πρόγραμμα ΝΘΕ..... Ατόμων, με την υπ' αριθμ..... απόφαση του.....

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Εγκρίνουμε την εμπρόθεσμη αντικατάσταση των παρακάτω μισθωτών της επιχείρησης

Όνοματεπώνυμο	ηλικία

με τους παρακάτω

Όνοματεπώνυμο	ηλικία

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Επιχείρηση

Ο Διευθ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΩΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....

Δ/ΝΣΗ.....

ΤΗΛ.....

ΠΛΗΡΟΦ.....

...../...../.....

Α.Π.....

ΑΠΟΦΑΣΗ

«ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ»

Ο Περιφερειακός Δ/ντής

Κοινοποίηση

- 1) Εργοδότη
- 2) ΟΑΕΔ-Διοίκηση- Υπηρεσία
Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων
- 3) Αρμόδια Υπηρεσία

ΑΠΟΦΑΣΗ

Έχοντας υπόψη

1. Την υπ' αριθμ..... Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες**
2. Την υπ' αριθμ..... Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης Εργοδοτών για την πρόσληψη **Απεξαρτημένων Ατόμων - Αποφυλακισμένων Ατόμων και Νεαρών Παραβατικών Ατόμων**
3. Την υπ' αριθμ..... αίτηση της επιχείρησης..... για υπανωγή στο εν λόγω πρόγραμμα για την πρόσληψη..... ατόμων της ομάδας.....
4. Την υπ' αριθμ..... απορριπτική απόφαση του προϊσταμένου του Γραφείου Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων, ΚΠΑ, Υ.Ν., Τ.Υ.

Αποφασίζουμε

- α) Την επίλυση της διαφοράς μεταξύ του εργοδότη και του ΟΑΕΔ
- β) Την μη επίλυση της διαφοράς μεταξύ του εργοδότη και του ΟΑΕΔ για τους εξής λόγους.....
.....
.....

Ο Περίκός Δ/ντής

ΕΝΣΤΑΣΗ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΑΕΔ

.....
.....

ΤΟΥ
ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΟΔΟΣ ΑΡΙΘΜ
ΤΚ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ
ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ
ΤΗΛ Δ/ΝΣΗ

ΚΑΤΑ :
ΤΗΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΟΥ Δ/ΝΤΗ

ΕΝΙΣΤΑΜΑΙ

κατά της πιο πάνω απόφασης, βάσει της οποίας

για τους εξής λόγους

1 _____

2 _____

Συνημμένα υποβάλλω για πιο κάτω δικαιολογητικά

1 _____
2 _____

Επίσης οφείλω να προσκομίσω εγκαίρως τα εξής δικαιολογητικά

1 _____
2 _____

Σημείωση: ο ενιστάμενος έλαβα γνώση ότι για απέδειξη των ισχυρισμών μου πρέπει να προσκομίσω σχετικά δικαιολογητικά

Ο Ενιστάμενος

Ο Δ Ε Δ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΝΟΕ ΥΠ ΑΠΟΦΑΣΗ 33664/27.7.98

ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΟΥΣΙΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ
ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 4-11-98 Ε.Ο.Σ

ΝΟΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ	ΕΔΑΦΙΚΟ	ΜΕΡΙΚΗ ΠΑΡΑΡΤΗΣΗ ΑΠΑΣΧ	ΗΜΕΡΟΜ ΕΚΔΡ.Π.Π.	ΗΜΕΡΟΜ ΠΡΟΕΙΡΕΣΕ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΣΕ ΜΗΝΕΣ	ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΠΑΡΡΩΘΗΚΕ	ΗΜΕΡΟΜ ΔΙΕΞΗ Η ΔΙΑΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Υφυπουργού
- γ Γραφείο κ.κ. Γεν. Γραμματέων
- δ Δ/νση Απασχόλησης

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Υφυπ. Πρόνοιας
- γ Γραφείο κ. Υφυπ. Υγείας
- δ Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα Πρόνοιας

3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Υφυπουργού
- γ Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα

4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα
- γ Γενική Δ/ση Σωφρονιστικής Πολιτικής
(Με την παράκληση να ενημερωθούν στα τα Σωφρονιστικά
Καταστήματα)

5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Υφυπουργού

6. ΥΠΕΧΩΔΕ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γραφείο κ. Υφυπουργού

7. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ

- α Γραφείο κ. Υπουργού
- β Γενική Γραμματεία Πρωτονοστομίων

8. Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης

Αχαρνών 417

9. Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού

Αχαρνών 417

10. Γενική Γραμματεία Ισότητας

ΓΑ Κάνιγγος 20 10577 Αθήνα

11. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς

Ακαδημίας 6 Αθήνα

12. ΚΕΔΚΕ

(Με την παρακλήση να ενημερωσει τα μελη του
Ακαδημίας 65 & Γεν. αδελων 8
Αθήνα

13. Όλες τις Νομαρχίες

(Με την παρακλήση να ενημερώσουν τους Δήμους τις Κοινότητες
και τα Ιδρυματα της δικαιοδοσίας τους)

14. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Μυλλερου 1 κα Αγγελισσου/10436 Αθήνα

(Με την παρακλήση να ενημερωθούν οι Ομοσπονδίες και οι
Σύλλογοι - Μελη σας)

15. ΟΚΑΝΑ

Ερεσσού 40

Εξόρχεις 106 81

16. ΚΕΘΕΑ

Σοφρόλου 24 ΜΕΤΣ 116 36 Αθήνα

(Με την παρακλήση να ενημερωθούν όλες οι Θεραπευτικές
Κοινότητες)

17. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Νομική Σχολή Θεσσαλονίκης

(υπόψη κ. Ν. Παρασκευόπουλου - Ν. Παβαλά)

Πανεπιστημιάπολη Τ.Κ. 54006 Θεσσαλονίκη

18. Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής - Τμήμα Κοινωνικής

Επανεπιταξης

Μαυρομιχάλη 122/11472

19. Πανελλήνια Συντονιστική Επιτροπή κατά των Ναρκωτικών

Ακαδημίας 54 Αθήνα

20. Πανελληνιος Αντιναρκωτικός Αγώνας

Βερβόκη 21

11471 Αθήνα

21. Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Αργυροκαστρου & Ιωνίας 15669 ΠΑΡΑΛΙΩΣ

22. Σωματείο "ΘΗΣΕΑΣ"

Αραπάκη 33 17676 Καλλιθέα

21. ΓΣΕΕ

Ενταύθα

24. ΣΕΒ

Ενταύθα

25. ΣΕΒ Β. Ελλάδος

Θεσπίακη

26. ΣΕΒ Κεντρικής Ελλάδος

Λάρισα

27. ΓΣΒΕΕ

Καποδιστρίου 24 10592 Αθήνα

Ενταύθα

28. Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο

Ακαδημίας 7 10671 Αθήνα

29. Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιά

Γουδαδικού 1 Πλατεία Ρουσφέλι

Πειραιάς

30. Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών

Ακαδημίας 19 10671 Αθήνα

31. Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά

Καραισκάκη 11 18532 Πειραιάς

32. Γραφείο κ. Εφέτη -

Προέδρος Δ.Σ. Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών

Σωκράτους 65 10431 Αθήνα

33. Γραφείο κ. Αντ. Λεα Πρωτοδικών

Προέδρος Δ.Σ. Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά

Μαυρογενούς 12/18541 Πειραιάς

34. Γραφείο κ. Πρωτοδική Δικαστή ανηλίκων Πειραιά

Τσαμαδού 43 18532 Πειραιάς

ΕΣΩΤ. ΔΙΑΝΟΜΗ :

-Γρα κ. Διοκλήτη

-Γρα κ.κ. Αντιπροέδρων

-Γρα κ.κ. Γεν. Διευτ.ών

- Δ/νση Οικονομικών Υπηρεσιών

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

...προωθείται η αξιοπρέπεια των πολιτών
το κοινωνικό δικαίωμα της προσυμπεριλαμβανομένου ατόμου

...βελτιώνεται η ποιότητα του ανθρώπινου
παράγοντα να παράγει, με συγκεκριμένο και
εξειδικευμένο σχεδιασμό

...διασφαλίζεται η αξιοπρέπεια
του πολίτη-αποδέκτη κοινωνικών υπηρεσιών

**Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΑΞΙΑ ΕΧΕΙ
Ο ΤΡΟΠΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ
ΠΑΡΕΧΕΙΣ ΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΙ ΟΧΙ
ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΣ**

ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

βεβαιώνεται ότι οι επενδύσεις στην Παιδική Προστασία αποδίδουν μεγαλύτερο όφελος κοινωνικά και οικονομικά ωφέλιμα. Η προσπάθεια για την πρόσφορη υπέρβαση στα παιδιά, που λόγω της ιδιαιτερότητας της ηλικίας του, έχει ανάγκη της φροντίδας της κοινωνίας και της Πολιτείας, αποσκοπεί στα:

- τη λειτουργία 1300 Κρατικών Βρεφονηπιακών και Παιδικών Σταθμών από τους οποίους θα προκύπτει για λειτουργήσαν όμιλο
- την επίλυση απεικονιστή των παραρτημάτων σταθμών με 1400 άτομα επιπλέον και διδακτικό προσωπικό (μέγιστο ύψους προσλήψεων τα τελευταία 5 χρόνια)
- την πρόσβαση άμεσους επιχορηγούμενου σε τελεματικού δυναμικού για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη προσφορά τους
- την ανέγερση όλων καινούργιων παιδικών σταθμών που εφάρμοζονται σύγχρονης παιδαγωγικής διδασκαλίας και διπλωματικών των παιδιών
- τη λειτουργία κρατικών κατασκηνωμάτων
- την άμεση 20 περίπου Κέντρων Παιδικής Φροντίδας για απροσπύτευτα παιδιά
- την ανάπτυξη του θεσμού της υποτροφίας της παιδείας και του οικογενειακού προγράμματος
- την μέριμνα για τις μονογονεϊκές οικογένειες

θροονικών και των ιδιωτικών οκτων εγγυητός

Με τον επώνυμο διορισμό του ρόλου των ΚΑΠ/Η, την ανάπτυξη προγράμματος άμεσης απόκρισης και την υποστήριξη του ελεγκτικού, επικεντρώνεται η όση τα δυνάμεις μεγαλύτερη και ποιοτικότερη περφορμάντ του κοινωνικού πλαισίου του φυσικού και κοινωνικού του περιβάλλον.

Μεταπέρα τα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού, την επιδότηση ενδοικιακού και την επιδότηση των εκπαιδευτικών παιδαγωγών, γίνεται προσπάθεια για τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων.

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Η απεικονιστική του προσώπου με ειδικές ανάγκες και η πρόσπελάση συμπεριφορά του στο κοινωνικό, εργασιακό και πολιτιστικό γίγνεσθαι επιτυγχάνεται με τη συμπλήρωση και υλοποίηση της κοινωνικής νομοθεσίας που παρέχει:

- μέριμνα για την επγγελματική αποκατάσταση
- πρόσβαση της διαθεσιμότητας
- διευκολύνσεις για την μετεκπαίδευση, εργασία, αφορολογημένων αποκαταστάσεων, οικονομική διεύκλιση για την αγορά κατοικίας κλπ.)
- παροχή μέσων και υπηρεσιών

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΟΤΙΟΤΟΣ

η κατάρτιση κάθε είδους ρατισμού και η προώθηση της αλληλεπιστοσύνης

νι μετώπιση μέσο 1' ένα χρόνο περίπου, ομοσπειρίων και ομοσπειρίων, παρέχοντας:

- έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις που έφθασαν τα 2 εκατομμύρια για την άμεση αντιμετώπιση αναγκών (200.000 δρχ. σε κάθε οικογένεια για την οκτασκήση)

- οικονομικό υλικό, διότι πρώτης ανάγκης και τρωχή σε όλους τους ηλικίες που είχαν ανάγκη τη δεδομένη στιγμή.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Η ανάπτυξη προγραμμάτων Άλλης Κοινωνίας, η συμμετοχή και η υποστήριξη δικτύου ενσωμάτωσης των ατόμων, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η υποστήριξη των προγραμμάτων ενσωμάτωσης των επηρεασμένων, η ιδιαίτερη ευαισθησία στους πρόσφυγες, ανομιλών τις αξίες στις οποίες επικεντρώνεται η εφοροζόμενη σήμερο κοινωνική πολιτική κατοχυρώνοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΠΟΛΥΤΕΚΝΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Η κοινωνική και εθνική συμβολή της πολύτεκνης οικογένειας αναγνωρίζεται πλήρως και κοινωνικά από την Πολιτεία και επικεντρώνεται η στήριξη της με οικονομικά μέσα και θεσμικές παρεμβάσεις όπως η πρώτη ρεζερβουάρι στην προαγωγή στο Δημόσιο Τομέα, ο τα προγράμματα κοινωνικής και σε άλλες μικρότερης ή ευρύτερης σημασίας κοινωνικές παροχές.

Για πρώτη φορά επικεντρώνεται η **σύνδεση των αναγκών της αγοράς εργασίας με την κατάρτιση και τις δυνατότητες του κατοπιζόμενου**, κωπόμενος αναλογικά σε όλη τη χώρα τους εξοφληθέντες κοινωνικούς πόρους και αξιοποιώντας τα προγράμματα υπέρ εκάτων στους οποίους απευθύνονται.

γούς με την κατάσταση και τις δυνατότητες του καταρτιζομένου, και ενέχοντες ανάλογα σε όλη τη χώρα τους εξειδικευμένους και επί-
 κους φορείς και αξιολογητές για προγράμματα επάρ-
 εκτων στους επιστήτες, διδασκόντες.

ΝΕΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Για πρώτη φορά έπαιξε Ελλάδα εξοφλούσε από την Κοινωνία αυτο-
 τελες επιχειρησιακού προγράμματος κοινωνικών υποδομών για την Πρό-
 νοση, ύψους 40 δισ και προϋφεί:

- την ανέγερση και λειτουργία δικτύου κέντρων υποστήριξης Ατόμων
 με Ειδικές Ανάγκες, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα κατάρτισης και
 ένταξης τους Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, παρόντων στο φι-
 σικό και χωρτικό του περιβάλλον.

- τη λειτουργία πρωτογενούς δικτύου Μονάδων Ημιαυτόνομης Δια-
 θέσης Αιτιολογικών Παίδων, με σκοπό την εξοφλοση των κοινωνι-
 των τους και την αξιολογητή διδασκλή τους.

- την πενταετή δικτύου Κέντρων Άρτας Κοινωνικής Βοήθειας, Κέ-
 ντρων Φιλοξενίας Προσφύγων και Παλινοστατούντων και Κέντρων
 Φυσικής Αποκατάστασης με στόχο τη διασφάλιση συνθηκών αξιο-
 πρεπούς εργασίας και διδασίας στο χώρο της Πρόνοιας, μαζί από
 την ύπαρξη σύγχρονων υποδομών.

Το Κράτος, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους του προνοια-
 κού χώρου, ανέλαβε και προσέβαλε να εξοπλιστεί όλες τις κοινωνι-
 κές και οικονομικές δομές, ώστε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις
 για τους εκπαιδείς των κοινωνικά αποκλεισμένων με την ύπαρξη κλι-
 νωνά δομών.

Το σύστημα και η αξιοποίηση των παρεχόμενων στοιχείων του διασφα-
 με τους κοινωνικούς εταίρους του χώρου, με τον εξειδικευμένο επιστη-
 μονικό και επιστημονικό χώρο κλάδου και με τους Διευθυντές Οργανι-
 σμούς, επιτελούνται σημαντικές δομές συνεργασίας για τη συμπερι-
 σμός συγχρονισμού κοινωνικού στόχου.

αίτησή και τον προγράμματα-στόχο:
 - την εκπαίδευση της σχετικής νομοθεσίας
 - την καλύτερη δυνατότητα προσελκυστικότητα του πολιτών στις
 κοινωνικές Υπηρεσίες.
 - την εξοφλοση όλων των δυνάμεων και δυνατοτήτων
 - την κατοχύρωση των κοινωνικών δικαιωμάτων

Στον τομέα της διεθνούς εκπαιδευτικής και προβλεπής των προνοιακών
 θέσεων στο εξωτερικό, από πλαίσιο των θεσμικών οργάνων του Συμ-
 βουλίου της Ευρώπης του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται μια
 αξιολογητική προσέγγιση, το οποίο άμεσο της οποίας είναι πλέον εμφανή.

Το νέο πρόγραμμα της Πρόνοιας ενταξίζεται τόσο στην έγκριση και τεκ-
 νοκρατική ενημερωτική των ανώτερων οργάνων όσο και στην προβλεπ-
 των ελληνικών θεσμών όπως τομέα της Πρόνοιας με την αποστολή εκ-
 θέσεων αλλά και προεκτάσεις από και με τη συμμετοχή εξειδικευμένων
 επιστημόνων που συμβάλλουν στην παρουσίαση μιας άριστης εικόνας
 στο εξωτερικό.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η εξοφλοση κοινωνικών πόρων
 στα πλαίσια του παλαιού ειδικού προγράμματος προγράμματος για την Πρό-
 νοση, και που συνέβη για πρώτη φορά, μετά από την οικονομική και ποι-
 οτική παρουσίαση των προτεινόμενων δράσεων που οδήγησαν στην
 χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες έγκριση του από τα κοινοτικά όργανα.

Ιδιαίτερα δε είναι η παρουσίαση στο Συμβούλιο της Ευρώπης και κυρίως
 από πλαίσια της Κυβερνητικής Επιτροπής για την εφαρμογή του Ευρω-
 παϊκού Κοινωνικού Χάρτη, επιτυγχάνοντας τη με λήψη διαμεσικών απο-
 φάσεων και την επόν-έλευση του όλου προνοιακού πλαισίου, μέσα από
 την ύπαρξη τεκμηριωμένων εκθέσεων.

**Τα φαινόμενα του ατομικισμού, του αυτισμού και του κοινωνικού δορυ-
 νισμού απειλούν να ρηγματώσουν την κοινωνική μας ταυτότητα.**

Αν απειλούσαμε την Πολιτεία με κοινωνικούς θύραους

Αν υποτάξουμε το γέν στο εσ

Αν επιτερούσαμε τον περιορισμό της αναφάλειας του ανθρώπου

Αν η αλληλεγγύη γίνει στοιχείο καθημερινής στάσης ζωής και επικοινωνίας

**...μπορούμε τότε να προσδοκούμε την ανακρίση των φαινόμενων ενίων
 που απειλούν να επηρεάσουν την κοινωνία και να την μετατρέψουν από
 κοινωνία ανθρώπων σε κοινωνία υπαθρώπων....**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 Αριστοτέλους 17, Αθήνα - Τηλ.: 52.32.820-29
ΤΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑΣ - Τηλ.: 52.30.839, 52.31.278
 Δ/νσεις ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 Δ/νση Παιδικών και ΑΜΕΑ - Τηλ.: 52.35.1004
 Δ/νση Κοινωνικής και Γαγγεργμάτων Πρόνοιας - Τηλ.: 52.24.900
 Δ/νση Πληθύντων Προστασίας - Τηλ.: 52.34.768
 Δ/νση Κοιν. Εργασίας - Τηλ.: 52.31.305

